

Jon

Namnusən Təwir Rəha İesu Kristo İtəm Jon Təmäte

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Jon

?Pah təmäte naoa u? Aposol Jon təmäte naoa u. In pia Jemes, kən ilau nəti Sepeti mil. In kit rəha netəm tuelef rəha İesu, kən İesu tolkeike pİK in. In təmäte naoa mİN u: Namnusən Təwir İtəm Jon Təmäte, 1 Jon, 2 Jon, 3 Jon, ne Nol Əpən.

?Təmäte tatuwin kəm pah? Təmäte naoa u tatuwin kəm netəmim məmə okotən nİpahrienən e İesu. In tolkeike məmə otasitu elat mol nahatətən rəhalat tuwa məskasİK, məto-inu rəhalat nahatətən təsəskasİKən əh.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təmäte? Jon in etəm-iasol kit rəha nİməfak, kən netəmim rafin rəha nİməfak koatİsİai-in. In tolkeike məmə netəmim rafin okotİtun wİr rəhan nəgətunən, kən nian nəgətunən eİuə tətən, məto netəmim kotİtun nahtosİg-inən nəghatən eİuə mİN e nəghatən rəha Jon e naoa u.

?Təmäte naoa u o naka? Jon təmäte naoa u matən-İarəp wİr məmə İesu in nəti UhgİN, kən netəmim rafin İtəm okotahatətə lan, okotos nəmegəhən İtulİN. Kən Jon tolkeike məmə otən-İarəp ətuatİp məmə İesu in nəti UhgİN, kən İesu in UhgİN pahrien. Kən Jon tolkeike məmə in otən-İarəp namnusən mİN neen rəha İesu İtəm naoa mİN rəha Matİu, ne Mak, ne Luk kəməsəhalənən. Kən

in tolkeike mēmā in otəg-ətuatip-in nətəligən min
neen itəm netəmim koatən e Iesu.

Nəghatən Rəha Uhg̃in Təmuwa Etəmim, in Iesu

¹ Aupən agin, e nətounən nian, Nəghatən tinatig
rəkis.* Nəghatən u tətətətig ilau Uhg̃in, kən
Nəghatən u, in Uhg̃in.

² E nəkətī nian, in tinəmatig rəkis ilau Uhg̃in,

³ kən Uhg̃in təmol natimnat rafin e Nəghatən u, kən
natimnat rafin itəm Uhg̃in təmol, nat kitiah ne tikə
mēmā Nəghatən u təsələn.†

⁴ Inu, in Nəkətī Nəmegəhən,‡ kən Nəmegəhən u, in
Nəhag-əhagən rəha netəmim rafin.

⁵ Nəhag-əhagən əh, tətasiəgəp̃in napinəpən, kən
napinəpən okol təsaprəkis-inən.§

⁶ Etəmim kit itəm Uhg̃in təmahl-ipa tuwa, nərgin
u, Jon.*

⁷ Təmətul-arəp mēmā otamnus-iarəp Nəhag-
əhagən əh kəm netəmim, pəs ilat rafin kotən
nīpahrienən lan.

⁸ Sənəmā Jon in Nəhag-əhagən əh, mətō in
təmuwa əm mēmā otətul-arəp mən-iarəp Nəhag-
əhagən əh kəm netəmim rafin.

⁹ Nəghatən əh təmatuwa e nətueintən, kən
in Nəhag-əhagən pahrien, itəm in tətasiəgəp̃in
netəmim rafin.†

---

* **1:1:** Jen 1:1; 1 Jon 1:1; Jon 17:5; Nol Əpən 19:13 † **1:3:** Kol 1:16;
1 Korin 8:6; Hip 1:2 ‡ **1:4:** Jon 5:26; 11:25; 14:6 § **1:5:** Jon
9:5; 12:46 * **1:6:** Aposol Jon in təməte naoa u. In tatəghat-in Jon
Paptais e ves min u. † **1:9:** 1 Jon 2:8

¹⁰ Nat əpnapin məmə Uhgın təmol nətueintən u e Nəghatən əh, kən təmətətiḡ e nətueintən u, məto netəmim rəha nətueintən kotəruru in.

¹¹ Təmuwa iman ikin, məto natiman min koatəuhlin məntaalət kəm in, məsotolkeikeən.

¹² Məto netəmim rafin itəm kəmos in nīkilat tagien ron, kən motahətətə e nərgin, kən in təmegəhan-in ilat koatuwa nenəti Uhgın min.‡

¹³ Nenəti Uhgın min əh, ilat kəsotaiirən e nolən itəm nisualkələh kotaiir mihin, kən sənəmə e nətəliḡən rəha etəmim, o rəha tata min, məto ilat kotaiir wi min e Uhgın, e rəhan nəsanənən əm.§

¹⁴ Nəghatən əh, in təmuwa etəmim, mətətiḡ kitat min. Kən itimat emotəplan rəhan nepətən, kən nəsanənən asol ne nəhag-əhagən rəhan e niganəmtitimat. Inu, in nəsanənən asol ne nəhag-əhagən rəha Noan Kitəh Əm, itəm in təmisi-pən e Tata Uhgın. In tərīoah e nəwīrən itəm tətawte-in kəm kitat, kən mərioah min e nīpahrienən.*

¹⁵ Jon tatətul-arəp matən əfəməh məmə, “Etəmim u inu itəm io ematən məmə, ‘Io etaupən, kən suah kit min əh-ikin tətuarisig-in io, məto in ilis taprəkis-in io, məto-inun, nian eməsaiirən əh, in tənəmatig liliḡ rəkis.’ ”

¹⁶ Kən in tərīoah e nəwīrən itəm in tətawte-in kəm kitat, kən e nəwīrən əh rəhan, nian rafin in tatos-ipa, matos-ipa, matos-ipa, kəm kitat rafin.

¹⁷ Tol nəhlan məto-inu Lou itəm Uhgın təmos-ipa aupən, Moses in suatip ron, məto Iesu Kristo in suatip rəha nəwte-inən nəwīrən əh ne nīpahrienən rəha Uhgın kəm kitat.†

---

‡ **1:12:** Kal 3:16 § **1:13:** Jon 3:5; 1 Pita 1:23 * **1:14:** Fil 2:7; 1 Tim 3:16 † **1:17:** Rom 5:21

18 Suah kit təsehman Uhgın nian kit ne.‡ Məto Noan Kitiəh Əm, in Uhgın, itəm in iuəhkır o noane-nau rəha Tata Uhgın, in təmol əp Uhgın kəm kitat kən kotitun.§

Jon təmən məmə sənəmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa

(Mat 3:11-12; Mak 1:7-8; Luk 3:15-17)

19 Kən netəm-iasol mın e noanol rəha Isrel itəm kotatig Jerusalem, kəmotahl-ipən pris mın neen ne Lifaet mın un, netəm kotasitu e pris mın e Nimə Rəha Uhgın, məmə okotuwa motehm Jon motətapəh ron, məmə, “?Ik etəmim pah un?” Kən o nat u, Jon təmətul-arəp matən-iarəp in.

20 Nian ilat kəmotətapəh ron, in təməsəhluaiginən, məto təmən-ipən ətuatip əm in kəm ilat məmə, “Sənəmə io Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.”

21 Kən ilat kəmotən məmə, “?Okəmə sənəmə ik Kristo, kən ik pah? ?Ik Elaija?”*

Məto Jon təmə, “Kəpə, sənəmə io Elaija.”

Kən ilat kəmotətapəh mın ron məmə, “?Okəmə sənəmə ik Elaija, kən ik pah? ?Ik ien rəha Uhgın itəm kəmatən aupən məmə otəpanuwa?”†

Məto Jon təmə, “Kəpə.”

22 Kən ilat kəmotən məmə, “Ik onəkəike mən-iarəp ik kəm itimat, pəs itimat ekotuwin motən-ipən kəm netəm kəmotahl-ipa itimat ekotuwa.”

23 Kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Io u itəm ien rəha Uhgın Aesea tınəmən-iarəp rəkis aupən

‡ 1:18: Eks 33:20 § 1:18: 2 Korin 4:6; Kol 1:19; 2:9; Nol Əpən 22:4

* 1:21: Mal 3:1; 4:5-6; Mat 11:14; 17:10-13 † 1:21: Dut 18:15

məmə, ‘Suah kit tətəgət əfəməh əpəh ikin taruən-aruən ikin, matən məmə, Otol-wir suatip rəha İərəməərə.’”‡

²⁴ Nətənim itəm kəmahl-ipa ilat, Farisi mīn neen əh-ikin,

²⁵ kən ilat kəmotətapəh mīn o Jon məmə, “? Okəmə sənəmə ik Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, kən sənəmə ik Elaija, kən sənəmə ik ien itəm kəmatən-iarəp aupən, kən təhrol nakatol bap-tais e netənim?”

²⁶ Kən tuhalpīn matən məmə, “Io iatol bap-tais e netənim e nəhau, məto suah kit u ikin ilugīn etəmat, itəm itəmat nəkotəruru in.

²⁷ Io etaupən, suah un in tətuarisig, məto in ilis, kən io ləhau ləhau əm, kən esahmen agīn-əhən məmə ekol wək kit rəhan.”§

²⁸ Natimnat mīn u, kəmöl əpəh e latuənu kit, nərgīn u Petani, in tətətig əpəh entənipən e nəhau Jotan. İkin əh Jon tatol bap-tais e netənim ikin.

Iesu in tahmen e nətī sipsip rəha Uhgīn

²⁹ Kəmən lawīgin, Jon təməplan Iesu taliwək matuwa, kən in tən məmə, “!Ei! !Otəplan-tu! Suah u inu, in Nətī Sipsip rəha Uhgīn.* Kən in otəpanos-irəkis nolən rat mīn rəha nətueintən u.†

³⁰ Etənim u inu, io ematən kəm itəmat məmə, ‘Io etaupən, kən suah kit mīn əh-ikin tətuarisig-in io, məto in ilis taprəkis-in io, məto-inu nian eməsaiirən əh, in tinəmatig lilin rəkis.’

---

‡ **1:23:** Aes 40:3   § **1:27:** Nəghatən pahrien itəm Jon təmən, tol nəhlan, “Io esahmen agīn-əhən məmə ekos-irəkis put rəhan.” Netənim aupən kotəmə wək rəha nos-irəkisən put rəha İərəməərə, in wək rəha slef itəm in ləhau ləhau agin.   * **1:29:** Jen 22:8; Aes 53:7; 1 Pita 1:19; Nol Əpən 5:6   † **1:29:** Hiprus 9:22,26

31 Nian io ematəghat-in, kən io m̄in eməruru məmə in etəmim pah; mətə emuwa matol baptais e netəmim e nəhau məmə ekol əp suah u kəm noanol m̄in rəha Isrel.”

32-33 Jon təmatətul-arəp matən məmə, “Uhḡin təmahl-ipa io məmə io ekol baptais e netəmim e nəhau, kən nian ematəghat-in, io m̄in eməruru məmə suah u inu. Mətə Uhḡin təmən-ipa kəm io məmə, ‘Onəkəplan Narm̄in Rəhak oteiuaiu matig e etəmim kit. Kənu suah u inun, in otol baptais e netəmim e Narm̄in Rəha Uhḡin.’ Kən əmun, uarisig eməplan Narm̄in Rəha Uhḡin təmisi-pər e neai tahmen e mak, muwa, meiuaiu məpələh-pər lan.

34 Io ətuatip eməplan nat u, kən ematətul-arəp matən-iarəp məmə, ‘Suah u inu, in Nəti Uhḡin pahrien.’ ”

*Iesu təmətuoun mətəun-in
rəhan netəmim*

35 Kəmən lawigin, Jon tətətig əpəh ik̄in kitiəh əm iləhal rəhan kəiu etəmim.

36 Kən nian niganəmti Jon təmətul e Iesu taliwək matuwa kən təmə, “!Ei! !Otəplan-tu! !Suah u inu, in Nəti Sipsip rəha Uhḡin!”

37 Kən nian rəhan etəmim mil kəmuətə nəghatən əh, kəmuətul matiauarisig-in Iesu.

38 Kən Iesu teirair məplan suah mil un katuətəupən-in, kən in təmə, “!Ei! !Suah mil! ?Natuegəs-in naka?”

Kən ilau kuəmə, “Rapai. ?Ik nətətig hiə?” (Nəghatən u “Rapai,” n̄ipət̄in u “!əgətun.”)

39 Kən Iesu təmən-ipən məmə, “Pəs kəhaluw̄in nakuəplan-tu.” Kən ilau kəmiauarisig-in

məhaluwɪn kuəplan ikɪn in tətətɪg ikɪn. Iuəhkir mitgar tiwɪg ehnaipən, ilau kəmətuan iləhal min mətoarus tapinəp.

⁴⁰ Suah mil u kit itəm təməto Jon, nərgin u Antru, pian u Saimon Pita.

⁴¹ Kən roiu aɡɪn-əh mɪn, in təmuwɪn mehm pian Saimon mit muwa, kən mən-ipən kəm in məmə, “!Ei! !Enotəplan rəkis Mesaea!” (Nəghatən u, Mesaea, nɪpətɪn u məmə, “Kristo,” itəm Uhgɪn təmən məmə otahl-ipa.)

⁴² Kən təmit Saimon muwa o Iesu.

Kən nian nɪɡanəmtɪ Iesu təmətul lan, kən mən-ipən kəm in məmə, “Ik u inu Saimon, nətɪ Jon, məto roiu okaun-in ətəgtəg ik məmə ‘Kefas.’ ” (In “Pita”[‡] e nəghatən Kris).§

Iesu təmaun-in Filip ne Nataniel

⁴³ Kəmən lawɪɡɪn mɪn, Iesu nɪkɪn tɪnəht məmə otuwɪn-tu Kalili. Kən nian in təməplan Filip, kən tən-ipən kəm in məmə, “Wa-tu, mətəu-pa io.”

⁴⁴ Filip u, in etəm Petsaeta, ima Antru ne Pita.

⁴⁵ Kən in təmehm Nataniel, kən tən-ipən kəm in məmə, “Itimat enotəplan suah ilouin, aupən Moses təməte rəkis rəhan nəghatən mɪn itəm tatəghat-in e naoa rəha Lou. Kən ien mɪn rəha Uhgɪn aupən ilat mɪn kəmotəte rəkis nəghatən mɪn itəm tatəghat-in. In etəm Nasaret, in nətɪ Josep, kən nərgin u, Iesu.”

⁴⁶ Məto Nataniel təmə, “?Naka lan? ?Nɪkɪm təht məmə nat wɪr kit otɪsɪ-pən e Nasaret? !Kəp!”

Kən Filip təmə, “Ita, təwɪr əm, pəs-tu kian nakəplan-tu.”

[‡] 1:42: Nɪpətɪ nərgin u Pita, in “kəpiel.” § 1:42: Mat 16:18

47 Nian Iesu tāmēplan Nataniel taliwək matuwa, kən tāmə, “!Suah u, in noanol ətuatip rəha Isrel! ! Neiuēiuəən tikə lan!”*

48 Kən əmun Nataniel tətəpəh o Iesu məmə, “? Nəmahro mītun məmə io etəm tol nulan?”

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nian ik nəmatəpələh e nəukət nig fik, kən Filip təsaun-inən əh ik, məto io enəməplan rəkis ik.”†

49 Kən Nataniel tāmə, “!İəgətun! !Ik Nəti Uhgın! ! Ik Kig rəha noanol mın rəha Isrel!”

50 Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “? Ik nəmatahatətə lak məto-inu io emən əm məmə enəməplan rəkis ik, nian nəmatəpələh-pən əh e nəukəti nig fik? Ik onəpanəplan nat asol mın taprəkis-in itəm u.”

51 Kən mən mın məmə, “Nipahrienən agın u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, onəpanotəplan napuə oterəh, kən nagelo mın rəha Uhgın koatər moatuwin e neai, kən moteiuaiu moatuwa o Nəti Etənim.”‡

2

Marit kit əpəh Kena

1 Kəmən niəh in, katol marit kit əpəh Kena, latuənu kit e Kalili. Kən mama rəha Iesu in əpəh ikin ilat mın.

---

* **1:47:** Jen 27:30-36; 31:26; 32:28   † **1:48:** Nig fik mın, ilat nig-kitun mın e nasumən ikin Isrel. Netənim koatun noalat, kən moatəpələh ahgin nimalilat. Koatəpələh ahgin pik nig fik iuəhkır o nimə rəhalat kən moatəfak məmə nikilat otətəht nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın. Nat itəm Iesu təmən e ves 47 ne 51 in tatəghat-in Nataniel məmə okəm-naka təmatəpələh ahgin rəhan nig fik, kən nikin təmatəht nəmegəhən rəha Jekop.   ‡ **1:51:** Jen 28:12

² Kən ilat kotaun-in-pən mīn Iesu ne rəhan mīn netəmim, məmə ilat mīn okotuwīn e marit əh.

³ Kən e nian əh, kəmotənim rafin wain, kən mama rəha Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Rəhalat wain təmikə.”

⁴ Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “? Pətan, təhrol nakatələhəu-pa nat u kəm io? Nian rəhak təsuwamən əh.”

⁵ Məto rəhan mama tən-ipən kəm iolwək mīn rəha marit məmə, “Itəmat onəkotəkəike motol natimnat rafin itəm in otən.”

⁶ Nuwigi nat asol ilat sikis, kəməlin əh-ikin əh o nəhau, məmə netəm Isrel ilat kotəike motaikuas e nelmilat məmə ilat okotaruətuəh e niğanəmti Uhgīn. Nuwigi nat mīn un, kəmol e kəpiel, kən okəmə naka kitəh titun nosən wan-hanrit lita nəhau. ⁷ Kən Iesu tən-ipən kəm netəm koatol wək məmə, “Otətu-pən nəhau e nuwigi nat mīn un.” Kən kəmotətu ilat kotərioah wīr.

⁸ Kən tən-ipən kəm ilat məmə, “Otətu rəkis nəhau neen motos motuwīn kəm etəm tərəmərə e marit.” Kən ilat kəmotol mihin.

⁹ Kən nian suah un təmənīm asgəwīn, məto nəhau tinol rəkis wain lan. Məto etəmim itəm tərəmərə e marit u, in təruru məmə kəmos hiə wain u. Netəm mīn əm un itəm kəmos nəhau motuwa, ilat əm kotitun. Kən etəm tərəmərə e marit təmaun-in etəm təmol marit,

¹⁰ mən-ipən məmə, “Nian rafin netəmim kətaupən motos-iarəp wain wīr, kən uarisig netəmim kotənim tepət un, kənu kəpanos-iarəp itəm u təsəwīr pīkən. Məto ik natos əh itəm təwīr muwa mətoarus-pa u-roiu.”

¹¹ Kən inu nəmtətin itəm Iesu təmətuoun agin-əh lan mol. Kən in təmol ikīn Kena, latuənu kit

e Kalili. Nəmtətin əh, in təməgətun nepətən rəha Uhgın lan, kən rəhan netəmim mın, kəmotahatətə əskasik lan.

*Iesu təməhg-iarəp netəmim itəm kotol maket e
Nimə Rəha Uhgın*

*(Mat 21:12-13; Mak 11:15-18;
Luk 19:45-46)*

¹² Uarisig e marit əh, in təmeiuaiu muwın e taon əh Kapaneam ilat rəhan mama ne pian mın ne rəhan netəmim mın. Kən kəmotatig nian əkuəkır əm əh-ikin əh.

¹³ Kən tinuwa iuəhkır o nian rəha lafet kit rəha noanol mın rəha Isrel itəm katən məmə lafet rəha Nuhagego-inən.* Kən Iesu təmər muwın əpəh Jerusalem.

¹⁴ E Nimə Rəha Uhgın, Iesu təməplan netəmim itəm koatos məni e kau, ne sipsip, ne iouen, məmə netəmim okotos-nəmtin. Kən netəmim neen əh-ikin, ilat koatol senis e məni rəha netəm ik pisin pisin mın.

¹⁵ Kən in tos təulə neen, mətəl o nalis-alisən itəm. Kən in mitəp netəm mın un ilat rəhalat kau mın ne sipsip mın məmə okotiet e Nimə Rəha Uhgın. Kən in təməhtəg məni rəha netəm mın u itəm koatol senis lan, kən təmahwin-ahwin rəhalat tepıl mın.

¹⁶ Kən məhai ilat mın u itəm koatol-salim-in iouen mən-ipən məmə, “! Otəmik nat mın un motiet! ! Itəmat sotolən Nimə Rəha Tata rəhak tuwa in nimə kit rəha nolən makit!”

¹⁷ Kən netəmim rəhan, nıkilat tuəh nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgın, itəm tatən məmə, “!o ekolkeike pik Nimə Rəham e nıkik, nıkik tatimis-pən lan.”†

* **2:13:** Eks 12; Dut 16:1-6 † **2:17:** Sam 69:9

18 Kæn netəm-iasol mīn rəha netəm Isrel kotətapəh ron məmə, “?Pah təmōl məmə nəkitun nolən nat u? !Ol nəmtətin məmə otəgətun ətuatip kəm itimat!”

19 Məto Iesu təmə, “Okəmə itəmat nakotərəkin Nimə u Rəha Uhgīn, kæn nian kisil əm, io ekiləkin mīn tətul.”‡

20 Kæn netəm-iasol mīn un kotəmə, “!Ei, nəman! Netəmim kəmotol wək pik e nup ilat rafin foti-sikis motiləkin Nimə u Rəha Uhgīn. ?Onakahrol nulan miləkin e nian kisil əm?”

21 Məto Nimə əh Rəha Uhgīn itəm Iesu tatəghat-in, in nīpətin.

22 Kæn uarisig, nian in tinimis rəkis, kæn mīnəmegəh mīn, kæn rəhan netəmim mīn, nīkilat tuəh nəghatən əh rəhan itəm təmən. Kæn ilat kəmotahatətə e Naoa Rəha Uhgīn, ne nəghatən itəm Iesu təmatən-ipən kəm ilat.

Iesu tinəmitun rəkis nətəligən mīn rəha netəmim

23 Nian əh Iesu təmətətig e Jerusalem e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, netəmim tēpət kəmotəplan nəmtətin mīn itəm in təmōl, kæn kəmotahatətə e nərgīn.

24 Məto Iesu in təmitun nat itəm tətətig e nīkilat, kæn məsatahatətəən elat.

25 Okol suah kit təsətul-arəpən məghat rəha netəmim lan, məto-inu Iesu tītun rafin nətəligən rəha netəmim. §

3

Nikotimas təmuwin məplan Iesu

‡ **2:19:** Mat 26:60-61; 27:40; Mak 14:57-59; 15:29.

§ **2:25:** Jon 1:47; 6:61; 13:11

¹ Etəm-iasol kit e noanol rəha Isrel, nərgin u, Nikotimas.* In Farisi kit.

² Kən nian kit lapin, in təmuwin məmə otəghat ilau Iesu. In təmən-ipən məmə, “İəgətun, itimat ekotitun məmə ik iəgətun kit itəm Uhgın təmahlipa ik nakuwa, məto-inu suah kit okol təsolən nəmtətin min un ik nakatol okəmə Uhgın təsatigən ron.”

³ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nipahrienən aɡin u iatən-ipinə kəm ik məmə, okəmə etənim kit təsaiir wiən, okol in təsəplanən nərəmərəən rəha Uhgın.”†

⁴ Kən Nikotimas, narmın təmiwig pik, kən mətapəh ron məmə, “?Etəm tinol iahgin rəkis, otəhrol maiir mətmətig min? !In okol təsuwin minən e nərpə rəhan mama kən maiir-pa min!”

⁵ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nipahrienən aɡin u iatən-ipinə kəm ik məmə, okəmə etənim təsaiir-wiən e nəhau ne Narmın Rəha Uhgın, okol təsuwinən matig ahgin nərəmərəən rəha Uhgın.‡

⁶ Nipətətam tətaiir əm e nita rəha etənim əm, məto Narmın Rəha Uhgın əm un in tatol məmə narmitəm tətaiir wi min.

⁷ Təsəwirən məmə narməm otiwig məto-inu emən-ipinə kəm ik məmə, ‘Onəkotəkəike motaiir wi min.’

⁸ Tahmen əm e nımətag tətisi-pə ikin kit, matelel nat matuwin ikin kit itəm in tolkeike məmə otuwin-pən ikin. Natəto əm, məto ik nəkəruru məmə təmisi-pə hiə, kən matuwə hiə. Kən e suatip kitiah əm, kitat kəsotəplanən Narmın Rəha Uhgın,

* **3:1:** Jon 7:50-51; 19:39-42 † **3:3:** Jon 1:13; 1 Pita 1:23; Jem 1:18

‡ **3:5:** Esik 36:25-27; Efes 5:26; Taet 3:5

mæto koatæplan æm ræhan wæk e næmegæhæn ræha etæmim itæm tæmaiir wi min.”§

⁹ Kæn æmun, Nikotimas tætapæh o Iesu mæmæ, “? Natimnat min un, otæhrol nulan muwa?”

¹⁰ Kæn Iesu tæmæ, “Ik iægætun asol ræha netæm Isrel. ?Tæhrol nækæruru natimnat min u?”

¹¹ Nipahrienæn agin u iatæn-ipinæ kæm ik mæmæ, næghatæn min u itæm ekoatæn ilat, itimat ekotitun wir, kæn natimnat itæm ioatæn-iaræp, itimat enotæplan rækis. Mæto itæmat næsotahatætæn e næghatæn min ræhatimat.

¹² Io iatæn æm natimnat min itæm katol e nætueintæn æm u, mæto itæmat næsotahatætæn e ræhak næghatæn. ?Kæn okæmæ ekæn natimnat min itæm katol e Nego e Neai, nakotæhrol nulan motahatætæ lan?

¹³ Suah kit tæsuwinæn æpæh ilis e Nego e Neai, meiuaiu-pa, mæn-iaræp nian kit ne. Mæto Næti Etæmim æm, tæmisi-pæn iman ikin e Nego e Neai, meiuaiu-pa, titun næn-iaræpæn.

¹⁴ “Aupæn, æpæh ikin taruæn-aruæn ikin, Moses tæmilæs narmi sinek kit, mætu-pær ilis e nig æfæmæh kit, kæn milæs-ipær.* Kæn e nolæn kitiæh æm, okæike kilæs-ipær mihin Næti Etæmim,

¹⁵ mæmæ netæm min u itæm okotahatætæ lan, ilat okotos næmegæhæn itulin.

¹⁶ Tol næhlan, Uhgîn tæmolkeike pik netæmim e nætueintæn, tol-pæn in tæmos-ipa Nætîn Noan Kitiæh Æm, mæmæ netæm min u itæm koatahatætæ lan, ilat okol kæsotimisæn, mæto okotos næmegæhæn itulin.†

§ **3:8:** Esik 37:9   * **3:14:** Nam 21:4-9; Jon 8:28; 12:32; 12:24

† **3:16:** Esik 18:23,32; 37:9; 1 Tim 2:4; 4:10; 1 Jon 4:9-10

17 Uhg̃in in t̃am̃sahl-ipam̃n Ñatin tuwa e ñatueint̃an u m̃am̃ə ot̃an-iar̃əp ñalpiñən r̃əha nol̃ən r̃əha net̃amim r̃əha ñatueint̃an, m̃əto in t̃amahl-ipa, m̃am̃ə otuwa mol suat̃ip o nosmeg̃əh̃ən net̃amim e ñatueint̃an.

18 “Et̃amim it̃əm t̃ətahat̃ət̃ə lan, Uhg̃in okol t̃əsəñən ñalpiñən r̃əhan, m̃əto et̃amim it̃əm t̃əsahat̃ət̃əən lan, Uhg̃in tiñən r̃əkis ñalpiñən r̃əhan, m̃əto-inu in t̃əsahat̃ət̃əən e Ñati Uhg̃in Noan Kit̃iəh Əm.

19 Uhg̃in t̃ətakil net̃amim e nol̃ən u m̃am̃ə, Ñəhag-əhag̃ən tinuwa r̃əkis e ñatueint̃an, m̃əto net̃amim k̃əsotolkeikẽən Ñəhag-əhag̃ən. Ilat k̃əmoatolkeike Napiñəp̃ən il̃ə, m̃əto-inu nian rafin r̃əhalat nol̃ən, t̃əsət̃uat̃ip̃ən.

20 Et̃amim it̃əm tatol nol̃ən it̃əm t̃əsət̃uat̃ip̃ən, in tet̃əhau Ñəhag-əhag̃ən. K̃ən in t̃əsuwam̃ən e Ñəhag-əhag̃ən, m̃əto-inu in tap̃əs m̃am̃ə Ñəhag-əhag̃ən əh otasĩəg̃əp̃in r̃əhan nol̃ən m̃in.

21 M̃əto et̃amim it̃əm tat̃ət̃əu-p̃ən suat̃ip̃ r̃əha ñipahrieñən in otuwa e Ñəhag-əhag̃ən, m̃am̃ə Ñəhag-əhag̃ən əh, in otasĩəg̃əp̃in r̃əhan nol̃ən k̃ən mat̃əg̃ətun m̃am̃ə in t̃əmol ilat e ñəsəñəñən əm r̃əha Uhg̃in.”

Jon T̃əm̃əghat-in M̃in Iesu

22 Uaris̃ig e nat̃imnat m̃in əh, Iesu ne r̃əhan m̃in net̃amim k̃əmotuw̃in e ñit̃ən Jutia. T̃əmat̃ig nuw̃əh m̃əs̃in ilat min ik̃in əh, k̃ən matol baptais e net̃amim.

23 M̃əto e nian əh, Jon m̃in, in tatol baptais e net̃amim əp̃əh ik̃in kit̃ iuəhk̃ir əm o Salim, ñərg̃in u, Aenon, m̃əto-inu, ik̃in əh, ñəhau tep̃ət ik̃in. K̃ən

netəmim koatuwin ikin əh, məmə Jon otol baptais elat.

²⁴ E nian əh, kəməsiləs-ipənən əh Jon e kalapus.

²⁵ Kən netəmim neen rəha Jon, ilat kəmotərgəhəu ilat etəm Isrel kit, o nolən ətuatip itəm etəmim otəkəike maikuas məmə in otaruətuəh e niğanəmti Uhgın.

²⁶ Kən ilat kəmotuwın kehm Jon, motən-ipən kəm in məmə, “İəgətun, ik nəkitun etəmim kit u aupən itəlau min əpəh entənipən-pən ikin e nəhau Jotan, kən ik nəmətul-arəp matəghat-in kəm netəmim. Roiu əh, in tınatol baptais e netəmim. Kən ilat rafin kınəatuwin ron.”

²⁷ Kən Jon tən-ipən məmə, “Etəmim təruru nolən nat kitəh ne, okəmə Uhgın əpəh e Nego e Neai təsos-ipənən wək əh kəm in.

²⁸ Itəmat u noatətul-pa ron io. Itəmat nəkotitun məmə iatən nulan məmə, ‘Sənəmə io Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.’ Məto Uhgın təməhl-ipa io məmə iakaupən muwa, kən Kristo in otəpanuarisig.

²⁹ Ekuəh nimaa nəghatən kit kəm itəmat. Etəmim itəm in otol marit e pətan kit, pətan əh tatətəu-pən əm in. Kən etəmim u, netəmim koatəshgin məmə in otuwa e lafet rəha marit, kən nikilat kotagien lan kən motəto nəwian, ilat kəsotetetən in. Kən io u, ekahmen e in kit itəm tatəshgin əm matətəlig-in o nətoən nəwian, kən io mın esetəhakən kəm in o netəmim itəm koatuarisig-in, məto nikik tagien mərioah ron.

³⁰ Kristo əh, in otəkəike muwa mə in ilis taprəkis-in io, kənu io ekəike meiuaiu.”

³¹ Etəmim itəm təmisi-pən ilis e Nego e Neai, in

ilis taprækis-in netämim rafin. Etämim itäm tétan əm e nətueintən, in etämim əm rəha nətueintən, kən in titun əm nənən natimnat min u e nətueintən u. Məto, etämim itäm tətisi-pən ilis e neai in ilis taprækis netämim rafin.

³² In tatətul-arəp o nən-iarəpən natimnat itəm in təməplan kən minəto rækis, məto etämim kit ne təsahatətən e rəhan nəghatən.

³³ Məto etämim itəm təmos rəhan nəghatən kən mətahatətə lan, in tatətul-arəp məmə nəghatən itəm Uhgın təmən, in nıpahrienən.

³⁴ Tol nəhlan məto-inu etämim əh itəm Uhgın təmahl-ipa tuwa, in tatən-iarəp əm nəghatən min rəha Uhgın. Kotitun məmə in tatən-iarəp əm nəghatən min rəha Uhgın məto-inu Uhgın təmos-ipən Narmın Rəhan tərıoah lan, okol kəsölən mak lan kəsehmən namnun.

³⁵ Əwəh, Tata Uhgın in tolkeike pik Nətin əh, kən in tınələhəu-pən rækis natimnat rafin e nelmin.

³⁶ Etämim u itəm tətahatətə e Nəti Uhgın u, in tatos nəmegəhən itulın u, namnun tikə. Kən məto, etəm tatəht nəwia Nətin u, in okol təsosən nəmegəhən itulın u nian kit ne, məto-inu etämim itəm tol nəhlan, neməha rəha Uhgın tatuwin ron namnun tikə.

4

Iesu təmatəghat kəm pətan Sameria

¹ Farisi min kəmotəto nəghatən, məmə Iesu in tınatiuw-pa netämim tepət kınotuwa ron, kən in tatol baptais elat tepət. Rəhalat nampa taprækis-in nampa rəha netämim rəha Jon.

² (Məto nīpahrienən sənəmə Iesu in tatol baptais elat, netəmim mīn əm rəhan ilat kotol baptais e netəmim.)

³ Kən nian Iesu tinitun məmə Farisi mīn kīnotəto nəghatən əh, kən in təmīet e Jutia mītəlig-pən əpəh Kalili.

⁴ Kən nian in təmatuwīn ikīn əh, təmən mə otəkəike muwīn-pən Sameria ikīn.* ⁵ Kən in təmuwīn-pən e taon kit e Sameria, nərgīn un, Saeka. Taon əh, in iuəhkīr o nīməptən kit itəm aupən Jekop in təmətatīpən† kəm nətīn u Josep.

⁶ Kən wel rəha Jekop əh-ikīn. Kən Iesu tīnəpou agīn, məto-inu in təmalīwək e suatīp əfəməh, kən tuwa məpələh-pər iuəhkīr o wel, mītameg. E nian əh, in tīnol tīna.‡

⁷⁻⁸ Kən rəhan netəmim mīn kəmotuwīn əpəh e taon, məmə okotos-nəmtīn nagwənən. Kən pətan Sameria kit, təmuwa məmə otətu nəhau. Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Eh. Os-ipa-tu nəhau noan məsīn kəm io. Ekolkeike məmə ekənīm.”

⁹ Kən pətan Sameria u, tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! Ik etəm Isrel un, kən io pətan Sameria. ? Təhrol nakatətapəh-in-pa nəhau kəm io?” Təmən-ipən nəhlan məto-inun etəm Jutia ne etəm Sameria kəsuanīm kələhən nəhau e panīkīn kitīəh.

¹⁰ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Ik nəkəruru nat naka itəm Uhgīn tolkeike məmə otos-ipīnə kəm ik. Kən ik məruru mīn io, io u, iatətapəh-in-pīnə

---

* **4:4:** E nian əh, tiəkīs o netəm Isrel məmə okotuwīn ima netəm Sameria, məto-inu e rəhalat nəhmən, netəm Sameria ilat kotamkīmīk e nīganəmtī Uhgīn. † **4:5:** Jen 48:22; Jos 24:32 ‡ **4:6:** E nian əh, mītgar tīnətul ətuatīp.

nəhau kəm ik. Okəmə ik nəkitun, ik onakətapəh-in-pa nəhau ron io. Kən io oekos-ipinə nəhau megəh.”§

¹¹ Kən pətan un, tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, ik rəham pəkīt tīkə, kən wel u, in əpəh ləhau isəu. ?Nəhau megəh un nakatən mə onakətu ahrol minu lan?

¹² Rəhatat pipi Jekop u aupən, in təmos-ipa wel u kəm itat, kən in təmatətu nəhau ikin nīmīn, ilat nenətīn mīn, ne rəhan mīn kau mīn. ?Kən təhrol? ?Ik nakaprəkis-in Jekop, o?”

¹³ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Netəm koatənīm nəhau e wel u, ilat okəpanotoaəa mīn.

¹⁴ Məto etəmīm itəm otənīm nəhau itəm io ekos-ipən kəm in, okol təsoaəa mīnən nian kit ne.* Nəhau itəm io oekos-ipən kəm in, in tahmen e nəmtī nəhau kit itəm titapuəl-apuəl mətaiu əpəh imə e nīkin nian rafīn, matos-ipən nəmegəhən itulīn kəm in, itəm otəsələn namnun.”†

¹⁵ Kən pətan un tən-ipən kəm in məmə, “!Etəm-iasol, awī! Os-ipa-tu nəhau un kit kəm io, məmə io ekəsoaəa mīnən nian kit, kən məsuwa mīnən u ikin-u, mətu nəhau.”‡

¹⁶ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Uwīn maun-in-pən rəham iaguīhl, kən muea ikin-u.”

---

§ **4:10:** Pətan u təməsītun wīrən nīpətī nəghatən itəm Iesu təmən-ipən məmə otos-ipən nəhau megəh. Nəghatən əh, nīpətīn ətuatīp un nəmtī nəhau kit itəm talien mītapuəl-apuəl. Məto Iesu in tatəghat-in atīp in, məmə Narmīn Rəhan in tatos-ipən nəhau līlīn. Aes 44:3; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Sek 14:8; Jon 7:37-38; Nəl Əpən 7:17; 21:6; 22:1,17. * **4:14:** Jon 6:35 † **4:14:** Sam 42:1-2; 63:1, Aes 12:3; 41:17-18; 44:3; 49:10; 55:1; Jer 2:13; 17:13; Jon 7:38 ‡ **4:15:** Jon 6:34

¹⁷ Kən pətan un tən-ipən kəm in məmə, “Io rəhak iaguɪhl tikə.” Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nakatən pahrien məmə rəham iaguɪhl tikə.

¹⁸ Məto-inu ik, nəmətəu-pən rəkis nəman faif, kən iərman u itəm itəmlau min nakatuatig u-roiu, sənəmə rəham ətuatip iaguɪhl. Nəghatən rəham u-roiu, in nɪpahrienən.”

¹⁹ Kən pətan u, tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, iatəplan məmə ik ien kit rəha Uhgɪn.

²⁰ Tipitimat min aupən, ilat kəmotəfak kəm Uhgɪn əpəh ilis e nitot əpəh, məto itəmat netəm Isrel, nakoatən məmə Jerusalem əm un, okəkəike kan ikin katəfak.”

²¹ Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Pətan, ik onəkəkəike mən nɪpahrienən e rəhak nəghatən. Nian əh-ikin tatuwa, məmə itəmat onəsotəfak minən kəm Tata Uhgɪn əpəh e nitot asol əh, ne Jerusalem min.

²² Itəmat netəm Sameria, itəmat noatəfak kəm Uhgɪn məto itəmat nəkotəruru in. Məto itimat ioatəfak kəm Uhgɪn u, ekotitun in, məto-inun suatip rəha Uhgɪn o nosmegəhən netəmim in təmisi-pa etimat, netəm Isrel.Š

²³ Məto otəsuwəhən, nɪpahrienən məmə nian əh tinuwa rəkis, nian Narmin Rəha Uhgɪn in otasitu e iəfak pahrien min, mol ilat məmə ilat okotitun wir Uhgɪn məmə Uhgɪn u, in Uhgɪn pahrien, kən mol ilat məmə ilat okotəfak kəm in e nɪkilat pahrien. Məto-inu Tata Uhgɪn in tategəs-in iəfak min itəm koatol nəhlan.

²⁴ Uhgɪn in sənəmə etəmim. Kəpə. In narmin. Tol nəhlan, kən netəmim itəm koatəfak kəm in, ilat

kotəkəike motəfak kəm Uhgīn məmə Uhgīn u, in Uhgīn pahrien, kən ilat kotəkəike motəfak kəm in e nīkilat pahrien e nəsanənən rəha Narmīn Rəhan.”

²⁵ Kən pətan u, təmən-ipən kəm in məmə, “Io enitun məmə Mesaea u, otəkəike muwa. Inu, kətaun-in məmə Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa. Kən nian otuwa, kən in titun nən-iarəpən natimnat rafin kəm kitat.”*

²⁶ Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u inu, † iatəghat kəm ik.”‡

²⁷ Kən roiu agīn-əh, netəmim rəha Iesu kəmotitəlig-pa mīn. Kən narmilat təmiwig pik nian kəmotəplan in tatəghat ilau pətan kit. Məto ilat kit təməsətapəhən ron məmə, “?Ik nakolkeike naka?” o “?Ik natəghat kəm pətan əh o naka?”

²⁸ Kən pətan u, təmapəs rəhan nuwigi nəhau tatəpələh, mitəlig muwīn əpəh e taon. Təmuwīn matən-ipən kəm netəmim ikīn əh məmə,

²⁹ “Eh. Otuwīn-tu motəplan-tu suah kit əh-ikīn əh, in təmən-iarəp rafin natimnat mīn itəm io ematol. ?Okəmə naka in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa?”

³⁰ Kən ilat kəmotiet e taon əh, mīnoatuwīn məmə okotəplan-tu Iesu.

---

* **4:25:** Netəm Sameria kəmotitun e naoa rəha Dut 18:15-19 məmə Kristo in otən əp kəm ilat nalpəkauən rəha Uhgīn kəm ilat. † **4:26:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən u rəha Iesu, “Io u inu,” təmən ikīn-u ne ikīn tərət mīn e naoa u, in tahmen ahmen əm e nəghatən kit itəm Uhgīn təmatən o nən atipən nərgīn kəm Moses, matən məmə, “Io Etatig.” Onakehm e naoa rəha Eks 3:14-16. Iesu tatən nəghatən əh, matol əp in məmə in Uhgīn. Iesu in tatən məmə in Uhgīn, kən matig matən mīn məmə in Kristo itəm pətan əh tatən. ‡ **4:26:** Jon 8:24; 9:35-37

Iesu tæmuəh nimaa nəghatən e nagwənanən

31 Kən e nian əh, netəmim rəha Iesu koatuəh nikin məmə, “Iəgətun, ik agwən kit.”

32 Məto in tən-ipən kəm ilat məmə, “Io nigak əpəh nagwənanən itəm itəmat nəkotəruru.”§

33 Tol nəhlan, rəhan netəmim kinoatətapəh-ətapəh olat mīn məmə, “?Tahro? ?Okəm-naka suah kit təmos-ipən nagwənanən kit kəm in, o?”

34 Məto Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Uhgīn təmahl-ipa io iakuwa, kən nagwənanən u nigak, məmə iakatol natimnat itəm in tolkeike məmə oekol.* Kənu iakol rafin wək mīn itəm in təmos-ipa məmə oekol, o nol namnunən rəhan wək.

35 “Itəmat nəkotitun-tu nəghatən kit u katən məmə, ‘Məwig kuwit əh-ikin tətətig məmə oko-toarus nian rəha nəulək-inən nagwənanən e nasumən.’ Məto io iatən-ipinə kəm itəmat, otəplan-tu nagwənanən u e nasumən. Roiu əh, nimalilat tīnapə rəkis. Nian rəha nəuləkən əh-roiu.†

36 “Etəmim rəha nəuləkən tīnuwa, mīnətuoun mīnatos rəkis rəhan nətouən. Kən nagwənanən u, in təməulək in o nəmegəhən līlīn. E nolən u, etəmim itəm tətəsum ne etəmim itəm tətəulək in mos matuwa, ilau kərən nīkilau otəgīen.

---

§ 4:32: Job 23:12; Jon 6:27   * 4:34: Jon 5:30, 8:29   † 4:35: Nian Iesu tatəghat-in nagwənanən e nasumən itəm nimalilat tīnapə rəkis, in tatən ətuatip əm məmə, “!Otəplan-tu! Netəmim kīnotətul matip rəkis. Sotolən kəmīn motapil o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgīn tahmen-pən əm e netəm koatol kəmīn o nəuləkən, kən moatən məmə, ‘Məwig kuwit əpəh ikin, kən nagwənanən təpanəmitə.’ Kəpə, netəmim kīnatətul matip rəkis o nosən nəghatən rəha Uhgīn.”

37 Nəghatən kit u katən məmə, ‘Suah kit tuwın mə otasum, məto etəm pısın kit mın otəulək-in məmık muwa.’ Nəghatən u, in nıpahrienən.

38 Io emahl-ipən itəmat məmə onəkotuwın motəulək e nasumən itəm itəmat nəməsotasum-inən. Netəm pısın mın, ilat kəmotasum in. Kən itəmat nınoatəhl noa rəhalat wək.”

Netəm Sameria tepət kəmotahatətə e Iesu

39 Kən e taon u, netəm Sameria tepət, ilat kəmotahatətə e Iesu məto-inu pətan əh təmatətul-arəp matən-ipən kəm ilat məmə, “Iesu təmən-iarəp natımnat rafın itəm io ematol.”

40 Kən nian netəm Sameria kəmotuwın motəhm, kən kəmotəkəike kəm in məmə otuwın motatıg ilat mın. Kən Iesu təmuwın moatatıg o nian kəiu.

41 Kən netəmim tepət mın kəmotahatətə lan e rəhan mın nəghatən.

42 Kən moatən-ipən kəm pətan u məmə, “Itımat emotahatətə lan o nəghatən u itəm ik nəmən-ıpa, məto roiu əh, ekoatahatətə lan məto-inu itımat əm emotəto rəhan nəghatən mın, kən motıtun pahrien məmə in Iosmegəh rəha nətueintən.”‡

Iesu təmol-wır nəti etəm-iasol kit rəha kig

43 Nian Iesu təmatıg mos nian kəiu rəkıs ikın əh, in təmıet muwın Kalılı.

---

‡ 4:42: 1 Jon 4:14

44 Məto-inu aupən, in təmatən məmə ien mīn rəha Uhgīn, natiməlat mīn, ilat kəsotisiai-inən ilat. §

45 Netəm Kalili, aupən ilat kəmotuwīn Jerusalem moatol lafet rəha Nuhagego-inən, kən e nian əh, ilat kəmotəplan natimnat mīn itəm in təmol ikin əh. Kən nian Iesu təmuwīn Kalili, nīkilat təmagien ron.

46 Kən Iesu təmitəlig-pən mīn e latuənu Kena, əpəh Kalili. Ikin əh aupən, in təmol nəhau tuwa mol wain.* Kən e Kapaneam, etəm-iasol rəha kig tətətig ikin. Kən nətin kit tatimīs.

47 Kən nian suah u təməto məmə Iesu təmisi-pən u Jutia minuwa rəkis Kalili, kən in təmuwa məplan Iesu. Kən mən-ipən ron məmə oteiuaiu muwīn əpəh Kapaneam kən mol-wir nətin. Məto-inu suakəku nol otimīs.

48 Kən Iesu tən-ipən kəm suah un məmə, “! Nəman! Itəmat u, nakotəmə onəkotəplan əm nəmtətin mīn ne natimnat mīn itəm narmitəmat otiwīg ron aupən, kənu uarisig un, nəpanotahətətə lak. Məto okəmə nəsotəplanən, okol nəsotahətətəən lak.”

49 Kən suah un təmə, “!Etəm-iasol, awi! !Pəs kian uəhai əm! !Otəsuwəhən roiu nətik timīs!”

---

§ 4:44: Nat əpnəpīn Iesu təmaiir latuənu Petlehem, e nəptən asol Jutia, netənim kotəplan məmə in etəm Nasaret əpəh Kalili, məto-inu təmətətig nuwəh ikin əh (Jon 7:41, 18:5, 19:19). Netəm Isrel e Jutia ne Kalili tēpət kəsotahətətəən pahrien lan, rəhalat nahətətəən timətmətig əm lan, nian kotəplan in tatol nat pīspīs neen (Jon 1:11; 2:18,23-25; 4:45,48; 6:2, 41, 66). Məto netəm Samaria itəm kotətig e taon u Saika, ilat kəmotahətətə pahrien lan, məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa (Jon 4:40-42). * 4:46: Jon 2:1-11

50 Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Uwîn; nætîm otæpanæmegæh.” Kæn suah un tæmahatætæ e næghatæn ræha Iesu kæn mîtælig.

51 Nian in tæmatuwîn æh e suatîp, tæmæplan ræhan iolwæk mîn, kæn ilat kotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Ræham suakæku tinæmegæh rækis.”

52 Kæn in tæmætæpæh olat mæmæ, “?Tæmæwîr e nian naka?” Kæn ilat kæmotæn-ipæn kæm in mæmæ, “Næniæp ehnaipæn e wan klok ræhan nægæpanæn tæmikæ.”

53 Kæn suah un, tæmîtun mæmæ, e nian ætuatîp æh inæh, Iesu tæmæn-ipæn kæm in mæmæ, “Ræham suakæku otæpanæmegæh.” Kæn in ne ræhan mîn, kæmotahatætæ e Iesu.

54 Inu nian tatol kæiu lan itæm Iesu tæmîet Jutia, muwa Kalili kæn mol næmtætin kit.

5

Iesu tæmol-wîr suah kit æpæh iuæhkîr e næhau Petseta

¹ Uarisîg e nian æh, Iesu tæmæwîr muwîn e taon u Jerusalem, mæto-inu katol lafet kit ræha netæm Isrel æh-ikîn æh.

² E Jerusalem, noan asol kit æpæh ikîn, itæm kætæig lan. E næghatæn ræha netæm Isrel katæn nærgîn mæmæ Petseta. Kæn nimæ kit tatætul iuæhkîr o noan æh. Nimæ un, feranta lan, faif. In æh iuæhkîr o ket u e fenis ræha taon u, nærgîn u, Ket ræha Sipsip.

³⁻⁴ Kæn ikîn æh, e feranta mîn, netæm koatîmîs tepæt koatapîl æh-ikîn. Neen nîganæmtîlat tæpîs,

kən neen nelkilat tərat, neen mīn nīpətīlat nəwtain təmīmis.*

⁵ Kən suah kit əh-ikin əh tətəpīl. In təmatimis mīnos rəkis nup tate-eit.

⁶ Kən Iesu təplan suah un tətəpīl, kən in mīnitun məmə suah u təmīmis nuwəh məsīn, kən tətəpəh ron məmə, “?Tahro? ?Nakolkeike məmə onakəwīr?”

⁷ Etəm tatīmis un tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, etəmim tikə məmə otīlās io meiuaiu muwīn e noan əh nian nəhau tatəloal. Nian rafīn, io etalkut pīk məmə ekeiuaiu muwīn e noan əh, mətə netəmim neen ilat kotəprəkis-in io moteiuaiu motuwīn. Kən ilat motaupən motek nəhau.”

⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “!Ətul! Mos rəham nīmītiwīn maliwək matuwīn.”

⁹ Kən roiu aɡīn suah apon təməwīr mīn. Kən maiuiau rəhan nīmītiwīn mos matuwīn.

Nat u kəmol e nian rəha Sapat,†

¹⁰ kən netəm-iasol mīn rəha Isrel kəmotəhai suah un itəm tīnəmegəh e rəhan nīmīsən, motəmə, “Nian u-roiu rəha Sapat; kən təsətuatīpən e Lou rəhatat məmə onakos nulan rəham nīmītiwīn.”‡

¹¹ Kən in tən-ipən kəm netəm mīn u məmə, “Mətə suah u təmol-wīr io, in təmən-ipa məmə ekos rəhak nīmītiwīn maliwək matuwīn.”

* **5:3-4:** E kopi oas mīn neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, kəmətu-pən nəghatən rəha ves 3-4 tol nulan məmə, “Ilat koatəpīl ikin əh moatəsahɡīn noan əh məmə otəloal. 4 Meto-inun, nian neen, nagelo kit rəha Uhgīn tuwa, muwīn e noan əh, kən mol tatəloal. Kən nian okəmə nəhau əh təloal un, etəmim itəm taupən meiuaiu matuwīn e nəhau, nat ənpapīn tatos nīmīsən naka, mətə rəhan nīmīsən otəwīr.” † **5:9:** Sapat: Əplan e tiksonari. ‡ **5:10:** Jer 17:21

12 Kən ilat kəmotətapəh ron məmə, “?Suah pah apon təmən-ipinə kəm ik məmə onəkol nat un?”

13 Məto suah un təruru nərgi Iesu, məto-inu netəmim tepət ikin əh, kən Iesu təmikə-pən əm əh ilugin elat.

14 Kən uarisig, Iesu təməplan suah un e Nimə Rəha Uhgın, kən tən-ipən kəm in məmə, “!Ei! ! Əplan-tu! !Ik ninəwir rəkis! Məto onatəto ik məmə nəsol mınən təfagə rat mın. Okəmə nakol, nəratən kit otıləs mın ik, itəm tərət təhmın mın.”

15 Kən suah apon təmuwin mən-ipən kəm netəm-iasol mın rəha İsrəl məmə, “Suah u itəm təmol-wir io, nərgin un, Iesu.”

16 Kən tol nəhlan, netəm-iasol rəha netəm İsrəl, ilat kinoatitəp-itəp Iesu məmə okotol nəratən kəm in, məto-inu ilat kotəplan in tatol natimnat mın tol nəhlan e nian rəha Sapat.Ş

17 Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nian rafin rəhak Tata tatol əh wək, kən io mın oekatol wək.”*

18 Kən nəghatən u, tol nətəligən rəhalat təskasik təhmın mın, məmə okotohamnu in timis. Məto-inu roiu əh, sənəmə məmə tatətəghl əm Lou rəha Sapat, məto nat in iahgin pık, in tatən məmə rəhan u Tata ətuatip Uhgın, kən tol nulan, in matol məmə in tahmen ətuatip e Uhgın.†

*Iesu in tərəmərə
məto-inu in Nəti Uhgın*

Ş 5:16: E kopi oas mın neen rəha Niutesteman itəm kəmətə e nəghatən Kris aupən, kəmətu-pən nəghatən tol nulan, “kən ilat kəmoategəs-in suatip o nohamnuən in.” * 5:17: Jon 14:10

† 5:18: Jon 10:30,33; 19:7

19 Kæn Iesu tən-ipən kəm ilat mēmə, “Nīpahrienən agin un iatən kəm itəmat, Nəti Uhgīn təruru nolən nat kit e rəhan atip əm nətəligən. Titun əm nolən natimnat min un itəm Tata Uhgīn tatol, mətə-inu natimnat rafin u itəm Tata Uhgīn tatol, Nətin, in min in tatol.‡

20 Nətin titun nolən nəhlan, mətə-inu Tata Uhgīn tolkeike pik Nətin, kæn in tatəgətun kəm in natimnat rafin itəm in tatol. Kæn in otəpanəgətun min natimnat min kəm in itəm iahgin min kotaprəkis-in in min u, mēmə otol itəmat narmitəmat tatiwig pik ron.

21 “Mətə-inu Tata Uhgīn tatol netəm kəmotimis ilat koatəmegəh min, kæn e nolən kitiəh əm, Nətin titun nos-ipənən nəmegəhən kəm netənim itəm nikin tagien mēmə otos-ipən kəm ilat.§

22 Mətə-inu sənəmə Tata Uhgīn itəm in otakil netənim, mətə in təmələhəu-pən rafin nakilən e nelmi Nətin,* †

23 mēmə netənim ilat rafin okotisiai-in Nətin, təhmen əm mēmə inun koatisiai-in mihin Tata Uhgīn. Etənim itəm təisiai-inən Nətin, okol təisiai-inən Tata Uhgīn u itəm təmahl-ipa Nətin.‡

24 “Nīpahrienən agin u iatən kəm itəmat mēmə, etənim itəm tatəto rəhak nəghatən, kæn mətəhatətə e Uhgīn itəm təmahl-ipa io iakuwa, in tinatos

---

‡ 5:19: Jon 14:10   § 5:21: Rom 4:17; Jon 11:25   * 5:22: Kitat kotəplan ves 21-22 kæn mitun mēmə Iesu in otakil kitat rafin, kæn in otos-ipən nəmegəhən kəm netəm min un itəm nikin tagien mēmə otos-ipən kəm ilat. Mətə Jon 3:17 tatəgətun mēmə Iesu təməsuwamən e nətueintən o nən-iarəpən nalpīnan rəhatat, mətə təmuwa o nos-ipənən nəmegəhən kəm itat.   † 5:22: Jon 5:26-27; 9:39; Wək 10:42   ‡ 5:23: Luk 10:16; 1 Jon 2:23

nāmegāhən itulīn. In okol tāsətulən e nīganāmtək māmə oekən-iarəp nalpīnən rəhan. In tinagīm rəkis e nīmīsən, kən mīnuwa o nāmegāhən. §

²⁵ Nīpahrienən agīn u iatən kəm itəmat, māmə o nian kit itəm tatuwa, kən tīnuwa rəkis, netəm mīn u kəmotīmīs, ilat okotəto nāwia Nəti Uhgīn, kən netəm mīn u ilat kotətəlig-in, ilat okotos nāmegāhən.

²⁶ Tata Uhgīn in Nəukəti Nāmegāhən, kən e nolən kitīah əm, in təmol mə Nətīn in mīn Nəukəti Nāmegāhən,*

²⁷ kən in təmələhəu-pən nəsanənən ne nepətən e nelmi Nətīn māmə in otakil nolən mīn rəha netəmim, məto-inu in Nəti Etəmim.

²⁸ “Təsəwīrən māmə narmītəmat otīwīg pīk o nat u, məto-inu nian əh-ikīn tatuwa itəm netəm kəmotīmīs okotəto nāwia Nətīn,

²⁹ kən ilat okotətul e rəhalat mīn suwīt, ilat mīn u aupən kəmoatol nolən wīr mīn okotəkəike motətul mīn motos mīn nāmegāhən, məto itəm mīn aupən ilat kəmoatol nolən rat mīn, ilat okotəkəike motətul mīn e nīmīsən kən motətul e nīganāmti Tata Uhgīn māmə Nətīn otən-iarəp rəhalat nalpīnən.†

³⁰ “Io ekəruru nolən nat kit e rəhak atip əm nəsanənən. Io iakatakil nolən mīn rəha netəmim mīn, məto iatol ətuatip əm māmə rəhak Tata tatən

---

§ 5:24: Jon 3:18 * 5:26: Jen 2:7; Job 10:12; 33:4; Sam 36:9; 42:8; 66:9; Jon 1:1-4 † 5:29: Netəmim itəm kotahatətə e Iesu, koatos nāmegāhən līlīn. Netəmim itəm kəsotahatətəən lan, ilat okotos nalpīnən līlīn (Jon 3:36, 5:24, Mak 16:16, Efes 2:8-10). Natīmnat mīn itəm netəmim koatol, okotol əp okəm-naka ilat kotahatətə pahrien e Iesu o kəpə (Mat 7:17-20; Kal 5:6, Jem 2:17,26). Uhgīn tatos-ipən nahatətəən kəm netəmim əpnəpīn əm, kən matīg masitu mīn elat māmə okoatol natīmnat wīr mīn.

mihin ne mämə oekol. Kən nian iakakil nolən rəha netəmim, ekıtun mə ekol tətuatıp, məto-inun oesalkutən mämə ekol əm e rəhak nəsanənən. Məto io, ekəike malkut mämə iakol tahmen e nətəligən rəha Uhgın itəm təmahl-ıpa io ekuwa.”‡

Nətul-arəpən o naruəsanən İesu

³¹ Okəmə io pısın əm iakəghat-in io, kən rəhak nəghatən okol təsətulən. §

³² Məto suah kit mın əh-ikın in tatətul-arəp kən matol nəfigəmən ron io, kən io ekıtun mämə nəghatən mın u rəhan itəm tatən lak in nıpahrienən.*

³³ “Aupən, itəmat nəmotahl-ıpən rəhatəmat mın netəmim mämə okotuwın motətəlig-in nəghatən rəha Jon, kən in təmatətul-arəp o nıpahrienən. †

³⁴ İatəghat nulan, məto esagileən e nəghatən rəha etəmim əm kit mämə titun nolən nəfigəmən ron io. Kəpə. Təsölən nulan. ‡ İatəghat-in nəghatən rəha Jon nulan məto-inu ekolkeike mämə Uhgın otosmegəh itəmat.

³⁵ Jon u, tahmen e lait kit. Tatuəp məhag-əhag wır, kən nıkitəmat təmagien ron o nian təküəkır əm.

³⁶ “Məto rəhak wək mın, ilat mın koatol nəfigəmən ron io. Kən ilat kotəsanən motaprəkis-in nəghatən mın un Jon təmatən. Wək mın un, rəhak Tata təmos-ıpa kəm io mə oekol namnun elat. Kən wək mın u rəhak, ilat koatən-ıarəp io, kən ilat moatol əp io mämə rəhak Tata in təmahl-ıpa io. §

---

‡ 5:30: Jon 8:16 § 5:31: Dut 17:6; 19:15 * 5:32: Jon 8:17-18

† 5:33: Jon 1:19-28 ‡ 5:34: 1 Jon 5:9 § 5:36: Jon 10:25; 14:11

37 Kæn Tata Uhgïn itəm təmahl-ipa io, inun itəm tınatətul-arəp ron io. In tatən-iarəp io pap, məto itəmat nəsoətətoən nəwian, kæn itəmat nəsoətəplanən nıganəmtin.

38 Kæn nəghatən rəhan təsatiğ wırən e nikitəmat, məto-inun itəmat nəsoətəhatətəən lak, io u, itəm in təmahl-ipa io iakuwa.

39 “Itəmat noatafin pı̄k nəghatən mın e Naoa Rəha Uhgïn, kæn motəhatətə e nəghatən mın əh məmə itəmat onəkotos nəmegəhən itəm namnun tikə. Məto otəplan-tu. Nəghatən mın əh e Naoa Rəha Uhgïn, ilat koatəghat-in io, moatən-iarəp io.

40 Məto itəmat nakotapəs nuwamən ron io məmə nakotos nəmegəhən ron io.

41 Esolən nat agın-əh e nənwıwıən rəha netəmim. Kəpə.

42 Məto itəmat u inun, io ekitun wır itəmat, kæn io ekitun wır məmə nolkeikeən rəha Uhgïn tikə e nikitəmat.

43 Io emuwa e nərgi Tata rəhak, məto itəmat nəsoetosən io e nikitəmat, nikitəmat təsagienən ron io; məto okəmə etəmim kit tatuwa e nərgin atıp əm, kæn nikitəmat tos, kæn motagien ron.

44 Nian rafin itəmat nakotolkeike məmə nakotos nənwıwıən rəhatəmat mın, məto nəsoətkut agın-əhən məmə onəkotol nat kit itəm Uhgïn u, in pısın əm in Uhgïn, otənwıwi itəmat ron. ?Onəkotəhatətə ahro nulan lak e nolən əh?

45 “Təsəwırən məmə nikitəmat otəht məmə, io oekən-iarəp nolən rat mın rəhatəmat e nıganəmti Tata Uhgïn. Kəpə. Məto Moses ilə, nian rafin itəmat noatuag-pən ron,* in otən-iarəp nolən rat

* 5:45: Jon 9:28; Rom 2:17

mìn rəhatəmat.

⁴⁶ Məto-inu okəmə itəmat nəmotahatətə pahrien e nəghatən mìn rəha Moses, kən itəmat onəkotahatətə mìn e rəhak nəghatən mìn. Məto-inun, nəghatən mìn itəm in təməte rəkis, ilat koatəghat-in io.

⁴⁷ Məto itəmat nəsotahatətəən e nəghatən mìn itəm in təməte, tol nəhlan, suatip tikə agin məmə onəkotahatətə lak.

6

Iesu təmagwən netəmim tepət

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44;

Luk 9:10-17)

¹ Uarisig e natimnat mìn u, Iesu təmuwın əpəh entənıpən e nəhau asol nərgin un, Lek Kalili. Kən nərgin kit mìn un, Lek Taepirias.

² Kən nımanin netəmim kəmoatuarisig-in, məto-inun koatəplan nəmtətin mìn rəhan, itəm tatol netəmim koatimis koatəto təwir.

³ Kən Iesu təmuwın əpəh ilis e nitot kit, kən matəpələh ikin əh ilat rəhan mìn netəmim.

⁴ E nian əh, lafet kit rəha netəm Isrel u, kətaun-in məmə lafet rəha Nuhagego-inən tınatuwa iuəhkir.

⁵ Kən nian Iesu tasıpən əpəh isəu, kən məplan nımanin netəmim tepət ilat koatuwa, kən in tətəpəh o Filip məmə, “? Okotəhrol motos pıret tepət tahmen-in netəm mìn u məmə ilat okotun?”

⁶ In təmən asgəwın əm məmə otəplan nahatətəən rəha Filip, məto in tınıtun rəkis nat naka itəm in otəpanol.

⁷ Kən Filip tən-ıpən kəm in məmə, “!Ei! Okəmə okos-nəmtin pıret məni lan tahmen e tu-hanrit

tenarius pap,* mæto okol tæсахmenән. Netәм min u rafin ilat okotun әm noan mәsin noan mәsin.”

8 Kән etәmim kit rәha Iesu, pian u Saimon Pita, nәrgin u Antru, in tәмән-ipән kәм Iesu mәмә,

9 “Suakәku kit әh-ikin әh, in tatos piret faif kәmol e pale, ne nәм kәiu. Mәto okol tәсахmen-in агin-әhән netәм min әh.”†

10 Kән Iesu tәмә, “Otән-ipән-tu kәм netәmim kotәpәlәh.” Kән ikin әh, manuwihl tepәt, kән ilat kәmotәpәlәh. Kән nampa rәha nәman әm, in nat kit tahmen e faif-taosan.‡

11 Kән Iesu tәmos piret, mән tagkiu kәм Uhgин ron, kән mos-ipән piret un kәм ilat rafin u koatәpәlәh, kән matig mol min nat kitiәh әm e nәм. Kән ilat kәmotun tahmen-in nәrpilat.

12 Kән nian kinotagwән rәkis, nәrpilat tasis, kән Iesu tәмән-ipән kәм rәhan min netәmim mәмә, “Otuwin motuwәр nimismisi piret min әh koatis. Tәsәwirән mәмә okotәрәkin.”

13 Kән ilat kәmotuwин motuwәр nimismisi piret kән motaii-pән e kәtim asol min ilat tuelef kotәrioah wir. Piret u, in nimismisi piret ilat faif kәmol e pale itәм netәmim kәmotun kapәs.

14 Kән nian netәmim kәmotәplan nәmtәtin әh itәм Iesu tәmol, kән ilat kәmotән mәмә,

* 6:7: Roiu, tu-hanrit tenarius tahmen e tu-hanrit-taosan vatu.

† 6:9: 2 King 4:42-44 ‡ 6:10: Nipitan ne nisualkәlәh ilat min e nimanin, mәto kәmafin әm nәman. Nolән rәhalat tol nәhlan. !Okәмә naka, netәmim ilat rafin tuente-taosan!

“Nīpahrienən. !Ien pahrien u§ rəha Uhgīn itəm aupən kəmatən məmə in otuwa e nətueintən!”*

¹⁵ Kən Iesu təmitun məmə netəm mīn u kotəmə okotuwa motos in motuwīn motəkəike kəm in məmə in otuwa mol kīg rəhalat. Kən in təmagīm mīn, mapəs ilat muwīn əpəh e nītot, mətan in pişin əm.†

*Iesu təmaliwək e
nətuei nəhau*

(Mat 14:22-27; Mak 6:45-52)

¹⁶ Nian mītgar təmeiuaiu, netənim rəha Iesu mīn kəmotēuiau motuwīn e lek əh. ¹⁷ Kən tīnapinəp, mətō Iesu tīkə, təsuwamən əh. Kən əmun, ilat kəmotuwīn motər e pot kit, kən mīnotasuə lan motaulego mīn e lek un, məmə ilat okotuwīn Kapaneam.

¹⁸ Kən nīmətag asol kit təmətul mīnol nəhau tīnərat-nərat.

¹⁹ Kən nian ilat kəmotasuə motuwīn, tahmen e faif o sikis kilomita, kən ilat kotəplan Iesu taliwək e nətuei nəhau‡ matuwa iuəhkīr o rəhalat pot. Kən ilat kəmotəgīn pik,§

²⁰ mətō in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Əsotəgīn pikən, io u inu.*”

²¹ !Kən nīkilat təmagien o nīləsən in e pot, moatol əmun, roiu agīn, mətō pot tīnuwīn e nəwtain

---

§ **6:14:** Netəm Isrel ilat kəmotəsahgīn ien kit məmə in otuwa tahmen e Moses (Jon 1:21). E nian rəha Moses, Uhgīn təmos-ipən pīret təmīsi-pər e neai, nərgīn u mana. Kən ilat kəmoatəplan əm Iesu təmol nat pişis, magwən ilat e pīret. Rəhalat nətəligən təmətul-pən o nagwənən (ves 26) ne nəmki-rəkisən ilat e netəm Rom (ves 15).

* **6:14:** Dut 18:15-19 † **6:15:** Mat 4:8-10; Jon 18:36-37 ‡ **6:19:**

Job 9:8 § **6:19:** Mat 14:26; Mak 6:49; Luk 24:37 * **6:20:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26.

nəhau entənipən-pən ikin-un kəmotən məmə okotuwın ikin!

Netəmim kəmoategəs-in Iesu

²² Kəmən lawigin, netəmim mın itəm kotatig əh entənipən-pa ikin e lek asol u, ilat kəmotəplan məmə aupən, pot kitiah əm tatətul ukin-u. Kən ilat kotitun məmə Iesu təsuwınən e pot u ilat rəhan mın netəmim, məto-inun nian kəmotiet, ilat pisin əm moatuwin.

²³ Kən pot mın neen, kəmotisi-pən e taon u Taepirias, ilat kəmotuwa. Ilat kəmotuwar iuahkir əm o ikin-u itəm Ierəmərə təmətul ikin məfak matən tagkiu o pıret, kən netəmim kəmotun.

²⁴ Kən tol nəhlan, nian ilat kəmotəplan məmə Iesu tınikə u ikin-u, kən rəhan mın netəmim kotikə, ilat mın kəmotasuə mın e pot kit, motuwın e Kapaneam, moategəs-in.

Iesu in pıret rəha nəmegəhən

²⁵ Nian netəm mın u kəmotəplan Iesu əpəh entənipən-pən əpəh e lek u, kotətapəh ron məmə, “?İəgətun, ik nəmuwa ikin-u nəghan?”

²⁶ Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nıpahrienən agın iatən kəm itəmat məmə, itəmat noategəs-in io, sənəmə nəmotəplan nəmtətin mın u itəm emol, məto itəmat nəmotun əm pıret, nərpitəmat tasis.

²⁷ Məto təsəwirən məmə itəmat nahgitəmat otikə o nosən pıret itəm otəpanəmnəmit mikə.† Itəmat, nahgitəmat otəkəike mikə o nosən pıret itəm tətatig lilin u, rəha nəmegəhən itəm namnun tikə.‡ Pıret u,

† 6:27: Aes 55:2 ‡ 6:27: Jon 6:35, 48

inu, Nəti Etənim otəpanos-ipinə kəm itəmat; məto-
inu Tata Uhgın, in təməgətun məmə nikin tagien o
Nətin.”§

²⁸ Kən ilat kəmotətapəh ron məmə, “?Nolən naka
mın un itəm Uhgın tolkeike məmə itimat oekotol?”

²⁹ Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat
nəkotəkəike motahətətə lak, məmə Uhgın təməhl-
ipa io. * Nat u inu Uhgın in tolkeike.”

³⁰ Kən ilat kəmotətapəh mın ron məmə, “?Məto ik
onəkol nəmtətin naka, məmə itimat ekotəplan kən
ekotahətətə lam? ?Ik onəkol nat naka?

³¹ Nian rəhatat pipi mın u aupən, ilat kəmotan
ikin taruən-aruən ikin, ilat kəmotun ‘mana.’†
Nəghatən kit e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, ‘In
tatos-ipən pıret itəm tətisi-pən e Nego e Neai məmə
ilat okotun.’”‡

³² Məto Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə,
“Nıpahrienən agın u iatən kəm itəmat məmə,
sənəmə Moses təmos-ipən pıret u itəm tətisi-pən
e Nego e Neai məmə nakotun. Rəhak Tata ilə in
tatos-ipinə. Kən inun tatos-ipən pıret pahrien itəm
tətisi-pən e Nego e Neai, məmə itəmat onəkotun.

³³ Məto-inu pıret rəha Uhgın, inu in itəm tətisi-
pən e Nego e Neai, mateiuaiu-pa e nətueintən.§
Kən pıret u tatos-ipən nəmegəhən kəm netənim e
nətueintən.”*

³⁴ Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-
iasol, awi os-ıpa-tu pıret u kəm itimat nian rafin.”†

---

§ **6:27:** Aes 55:2 * **6:29:** Jon 6:35; 1 Tes 1:3; 1 Jon 3:23 † **6:31:**
Nam 11:7-9 ‡ **6:31:** Eks 16:4,15; Neham 9:15; Sam 78:24; Sam
105:40 § **6:33:** Jon 3:13,31 * **6:33:** Dut 8:3; Mat 4:4; Luk 4:4
† **6:34:** Mat 6:11; Jon 4:15

35 Kæn Iesu tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Io u, io ‡ Pîret itæm tatos-ipæn næmegähæn. Etæmim otuwa ron io, in næumis otæsus minæn. Kæn etæmim itæm otahatætæ lak, in otæsoaoa minæn. §

36 Mæto io emæn-ipinæ rækis kæm itæmat, mæmæ nat æpnapin nækotæplan io, mæto itæmat næsotahatætæn æh lak.

37 Netæmim itæm ræhak Tata tatos-ipa ilat kæm io, ilat okotuwa ron io. Kæn etæmim itæm otuwa ron io, okol iakæsaahl-iaræp-æn.*

38 Mæto-inu io emæsisipænæn e Nego e Neai meiuaiu-pa e nætueintæn mæmæ iakol natimnat min u io æm ekolkeike. Mæto emuwa mæmæ ekol natimnat min u itæm ræhak Tata tæmaahl-ipa io ekuwa ron.

39 Kæn in tolkeike mæmæ io esæmkaræpæn-inæn netæm min un itæm in tæmæmki-pa ilat kæm io. In tolkeike mæmæ e namnun nian, io oekol netæm min u ilat okotæmegäh min e nimisæn. †

40 Mæto-inu ræhak Tata in tolkeike mæmæ netæmim rafin itæm kotuag-pæn o Netin, kæn motahatætæ lan, ilat okotos næmegähæn itulin. Kæn e namnun nian, io oekol netæm min u ilat okotæmegäh min e nimisæn.”

41 O nat u, netæmim nîkilat tinætuoun mætagæt, mæto-inu in tatæn mæmæ, “Io u, Pîret itæm tatisipæn e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nætueintæn.”

42 Ilat koatæn mæmæ, “?Tæhrol? Suah u in Iesu, næti Josep, kitat kotitun æm ræhan tata ne mama. ? Tæhrol in tatæn nulan mæmæ, ‘Io emisipæn e Nego e Neai, matuwa e nætueintæn?’”

---

‡ 6:35: Jon 8:12; 10:7,11; 11:25; 14:6; 15:1   § 6:35: Jon 4:14; 7:37-39   * 6:37: Jon 17:2   † 6:39: Jon 17:2,12; 18:9

43 Iesu tāmən-ipən kəm ilat məmə, “Nikitəmat təsagət-agətən nulan.

44 Okəmə Tata Uhgīn itəm təmahl-īpa io ekuwa, in təsiuw-pamən etəmim kit tuwa ron io, kən okol etəmim un təsuwa atipən ron io məmə io oekol in otəmegəh mīn e nīmīsən e namnun nian.‡

45 Nəghatən itəm ien kit təməte aupən e Naoa rəha Uhgīn, tatən nulan məmə, ‘Uhgīn in otəgətun netəmim rafin.’ Etəmim itəm tatətəlig-in nəgətunən rəha Tata Uhgīn, in tatuwa ron io.§

46 Etəmim kitīəh ne tikə, itəm təməplan Tata Uhgīn. In pīsīn əm un itəm təmīsī-pən lan, təməplan in.*

47 Nīpahrienən agīn u iatən-īpīnə kəm itəmat məmə, etəmim itəm tətahatətə lak, in tinos nəmegəhən līlīn.

48 Io un, Pīret rəha nəmegəhən.†

49 Nat əpnapīn tīpītəmat mīn aupən, ilat kəmotun pīret u ‘mana’ əpəh ikīn taruən-aruən ikīn, mətə ilat kīnotīmīs rəkīs.

50 Mətə Pīret itəm tātīsī-pən e Nego e Neai meiuaiu-pa u-roiu, in tol pīsīn. Pīret u, təmeiuaiu-pa məmə etəmim itəm tatun, okol təsīmīsən.

51 Io u, io Pīret itəm tatəmegəh, təmīsī-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən. Etəmim itəm otun Pīret u, in otəmegəh matuwīn, matuwīn, namnun tikə; kən Pīret u, itəm io oekos-īpən o nəmegəhən rəha netəmim e nətueintən, inun,

‡ 6:44: Hos 11:4; Jon 6:65; 12:32   § 6:45: Aes 54:13; Jer 31:34

* 6:46: Jon 1:18; 5:37; 7:29   † 6:48: Pīret əpnapīn əm tasitu e nīpətītət məmə kitat okotəmegəh kən motatīg, mətə Iesu, in Pīret rəha nəmegəhən, kən in nəukətī nəmegəhən līlīn, itəm tatətuoun u-roiu.

noanuwəhgək.”

⁵² Nəghatən u təmol netəmim k̄inotətul minoatərgəhəu kəm ilat m̄in, motəmə, “?Təhrol? ?Suah u titun nos-ipamən noanuwəhḡin kitat kotun?”

⁵³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “N̄ipahrienən aḡin u iatən-ip̄inə kəm itəmat məmə, okəmə itəmat nəsotunən noanuwəhḡi Nəti Etəmim, kən məsotənimən nitan, okol nakəsotosən nəmegəhən.‡

⁵⁴ Etəmim itəm tatun əm noanuwəhgək matənim n̄itak, in otos nəmegəhən lilin, § kən e namnun nian, io oekol in otəmegəh m̄in e n̄imisən.*

⁵⁵ Emən nəhlan, məto-inu noanuwehgək in p̄iret pahrien n̄iḡi netəmim. Kənu n̄itak, in nən̄imən pahrien n̄imi netəmim.

⁵⁶ Etəmim itəm tatun noanuwəhgək, kən matənim n̄itak, in otatig lak. Kən iakətatig lan.† ‡

⁵⁷ “Rəhak Tata itəm təmahl-ipa io ekuwa, in nəukəti nəmegəhən. Kən io iatos nəmegəhən ron.

---

‡ **6:53:** Iesu tatuəh nimaa nəghatən əh məmə katun noanuwəhḡin, katənim nitan, n̄ipət̄in un, məmə netəmim okotəkəike motahatətə e rəhan n̄imisən kən motos nəmegəhən lilin. (Jon 6:27,29,35,47-48,60). Nat naka in təmən tol kitat n̄ikitat tuəh n̄ipət̄i Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu; Mat 26:26,28. § **6:54:** Ves 54 in suatip kit m̄in rəha nənən ves 40. N̄ipət̄ilau kuahmen ahmen elau m̄in. In tətuatip əm məmə nunən noanuwəhḡi Iesu ne nən̄imən nitan in nuəhən nimaa nəghatən o nahatətəən rəhatat. * **6:54:** Sam 63:5 † **6:56:** Nian kitat koatən məmə koatatig e Iesu, o koatəper-ipən e Iesu, n̄ipət̄in u məmə kitat koatatig e Iesu məsotietən, moat̄isi-pən lan, moatətul-pən ron, koatos rafin nəsanənən rəhatat ron, koatagile lan, koat̄ilp̄in kitat m̄in. ‡ **6:56:** Jon 15:4-7; 1 Jon 3:24; 4:15

Kən e nolən kitiah əm, etəmim itəm tatun io, inu tatos nəmegəhən ron io.

⁵⁸ Io u p̄iret pahrien, itəm təmisi-pən e Nego e Neai, meiuaiu-pa e nətueintən. In təsahmenən e p̄iret u, itəm tip̄itəmat m̄in aupən kəmoatun. Nat əpnar̄in məmə ilat kəmoatun p̄iret əh, məto ilat kinotimis rəkis. Məto etəmim itəm tatun p̄iret u, in otos nəmegəhən lilin, itəm namnun tikə.”§

⁵⁹ Iesu təmən-iarəp nəghatən m̄in u, nian təmatəgətun netəmim əpəh e nimə rəha nuəfiminən* e Kapaneam.

Netəmim m̄in rəha Iesu kəmotapəs nahatətəən lan

⁶⁰ Netəmim tepət rəha Iesu kəmotətə nəghatən u rəha Iesu, kən ilat kotəmə, “!Nəman! !Nəghatən u tiəkis pik! ?Pah u titun nosən nəghatən tol nəhlan?”

⁶¹ Kən Iesu təm̄itun atip məmə netəmim m̄in rəhan, kinotasiwin-asiwin-in nəghatən əh rəhan. Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Təhrol əh? ? Nətəligən rəhatəmat təmeiuaiu o nat u?

⁶² ?Məto okəmə naka nəkotəplan Nəti Etəmim tər matuw̄in m̄in ik̄in əh, in təmisi-pən ik̄in aupən, təhrol u-roiu?†

⁶³ Narmin Rəha Uhḡin əm titun nos-ipənən nəmegəhən kəm etəmim.‡ Nəsanənən rəha etəmim təruru nolən nat u. Nəghatən m̄in u ematən kəm itəmat, ilat nəghatən m̄in rəha Narmin Rəha Uhḡin itəm tatos-ipən nəmegəhən kəm netəmim.

---

§ 6:58: Jon 6:41,51 * 6:59: nimə rəha nuəfiminən: Əplan e tiksonari. † 6:62: Jon 3:31; 17:5 ‡ 6:63: Jon 6:68; 2 Korin 3:6

64 Məto itəmat neen u ikin-u, itəmat nəsoṭahətətəən əh lak.” (Iesu təməən nulan məto-inu in tinitun rəkis e nətuounən məmə netəm pah min u kəsotahətətəən lan, kən pah un in otegəhan-in-pən in e nelmi tikimir min rəhan.)§

65 Kən in təməən məmə, “O nat u inu, io enəmən rəkis kəm itəmat, məmə okol etənim kit təsuwamən ron io okəmə Tata Uhgın təsolən suatip ron.”*

66 Uarisig e nəghatən əh, netənim rəhan tərət kəmotagim, minotapəs nətəu-pənən.

Pita təməən-iarəp məmə in tətəhatətə e Iesu

67 Kən Iesu təmətapah o rəhan netənim tuelef məmə, “?Təhrol etəmat? ?Itəmat min nakotən məmə nakotagim kapəs io?”

68 Kən Saimon Pita təməən-ipən kəm in məmə, “?İərəmərə, itimat oekotuwin o pah? Ik əm un, rəham əm nəghatən in tatos-ipən nəmegəhən itəm namnun tikə.†

69 Kən itimat enotahətətə rəkis lam, kən itimat enotitun rəkis məmə ik Etəm Asim rəha Uhgın.”‡

70 Kən Iesu təməən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat u, netəm tuelef rəhak. Io u, emitəpun itəmat, məto itəmat kitəh u ikin, in iərmis.”§

71 In tatən Jutas, nəti Saimon Iskariot, məto-inu in min in etəm tuelef kit rəha Iesu, məto uarisig ikin, in otəpanegəhan-in-pən in e nelmi rəhan tikimir min.*

---

§ 6:64: Jon 2:25 * 6:65: Jon 3:27; 6:44; 14:6 † 6:68: Jon 6:63
‡ 6:69: Mak 1:24; 8:27-30; Luk 4:34 § 6:70: Jon 13:2,27 * 6:71:
Jon 17:12

7

Iesu tāmāghat ilat pian mīn

¹ Uarisig e natimnat mīn u, Iesu tāsolkēikeān māmā otuwīn latuānu mīn e Jutia māmā otol rāhan wāk əh-ikin əh, mətō-inun, netām-iasol rāha netām Jutia kāmōatəte noa anion kit ron. Kən titəlīg muwīn latuānu mīn e nitən Kalili.

² Mətō nian tinuākīr e nian rāha nolən lafet kit rāha netām Isrel, nārgīn un, lafet rāha Nolən Makeen.*

³ Kən pia Iesu mīn kāmōtən-ipən kām in māmā, “Təwīr māmā nakiet muwīn əpəh Jutia, mə pəs netāmim mīn rāham əh-ikin əh, ilat kotəplan nat pispis mīn rāham itəm natol.

⁴ Mətō-inu etāmim itəm tolkeike māmā netāmim okotitun in, okol tēsəhluaig-inən rāhan wāk mīn. Okāmā natol natimnat mīn u, uwīn mol əp ik, kən təwīr aģin māmā onəkol pəs netāmim mīn e nətueintən kotəplan.”

⁵ Pian aģin-əh mīn pap, ilat mīn kəsotahatətəən lan, kən mol koatən nəhlan.†

⁶ Kən Iesu tāmən-ipən kām ilat māmā, “Nian ətuatip rəhak təsuwamən əh,‡ mətō itəmat, nian mīn rafin əm tətuatip otəmat.

⁷ Netāmim rāha nətueintən u, ilat okol kəsotetəhauən itəmat, mətō io, ilat kotetəhau io,§ mətō-inun io iatən-iarəp māmā rəhalat nolən təsətuatipən.*

⁸ Itəmat onəkotuwīn e lafet, mətō io okol esuwīn paupənən e lafet əh mətō-inun, nian ətuatip rəhak təsuwamən əh.”†

---

* **7:2:** lafet rāha Nolən Makeen: Əplan e tiksonari. † **7:5:** Sam 69:8; Mak 3:21 ‡ **7:6:** Mat 26:18; Jon 2:4; 7:30 § **7:7:** Jon 15:18-21 * **7:7:** Jon 3:19-20 † **7:8:** Jon 7:6

⁹ In tɛmatɛn nɛghatɛn u, kɛn mɛtatig ɛpɛh Kalili.

Iesu tɛmuwɛn mɛn e lafet rɛha Nolɛn Makeen

¹⁰ Kɛn pia Iesu mɛn kɛmotaupɛn motuwɛn e lafet ɛh, uarisig un, Iesu tɛmuwɛn mɛn. Mɛto nian tɛmuwɛn, in tɛmatɛn anion ɛm o netɛmim mɛmɛ okɛsotehmɛn.

¹¹ Kɛn e lafet ɛh, netɛm-iasol rɛha netɛm Jerusalem, koategɛs-in in moatɛtapɛh-in ɛpnɛpɛn ɛm o netɛmim mɛmɛ, “?Suah ɛpɛh in hiɛ?”

¹² Kɛn ikɛn ɛh, nɛmanin netɛmim kɛmotasiwɛn-asiwɛn in. Ilat neen kotɛmɛ, “In etɛm wɛr kit,” mɛto neen kotɛmɛ, “Kɛpɛ, in tateiuɛ-in ɛm netɛmim ɛpɛh.”

¹³ Mɛto ilat koatɛgin rɛhalat netɛm-iasol mɛn,‡ kɛn kit tɛmɛsɛn-iarɛpɛn Iesu ɛpɛh e nɛki netɛmim mɛmɛ netɛmim okotɛto.

¹⁴ Lafet ɛh, kɛmol o wik ɛpiɛpiɛ kit, kɛn ilugin e lafet u, Iesu in tɛmuwɛn ɛpɛh e Nimɛ Rɛha Uhgɛn, matɛgɛtun netɛmim.

¹⁵ Kɛn netɛm-iasol rɛha netɛm Isrel, narmɛlat tɛmiwig pik, kɛn kotɛmɛ, “?Suah u tɛmahrol mɛtun natɛmnat mɛn u e Naoa Rɛha Uhgɛn? Rɛhatat kit etɛm-iasol tɛsɛgɛtunɛn lan, ne.”

¹⁶ Kɛn Iesu tɛmɛn-ipɛn kɛm ilat mɛmɛ, “Nɛghatɛn mɛn u itɛm iatɛgɛtun netɛmim lan, sɛnɛmɛ rɛhak ɛm. Ilat kotisi-pɛn e Tata Uhgɛn itɛm tɛmahl-ipa io ekuwa.

¹⁷ “Kɛn okɛmɛ suah kit rɛhan nɛtɛligɛn tɛskasik mɛmɛ otol natɛmnat mɛn itɛm Uhgɛn tolkeike, kɛn in otɛtun mɛmɛ nɛghatɛn mɛn u rɛhak, ilat koatisi-pɛn o Uhgɛn, sɛnɛmɛ rɛhak atip ɛm.

‡ 7:13: Jon 9:22; 12:42-43; 19:38; 20:19

18 Etəmim itəm tatəghat-in atip əm rəhan nepətən, in tətalkut atip əm ron, məmə otiuw rəkis netəmim, kən kotos-ipər nərgin ron. § Məto etəmim itəm tolkeike məmə netəmim okotiləs-ipər nərgi etəm təmahl-ipən in tuwa, in etəmim rəha nənən nīpahrienən, in sənəmə etəm tateiuə.

19 Moses təmos-ipinə Lou kəm itəmat, məto itəmat kitiəh ne təsol-wirən Lou əh ne. ?Itəmat nakotəmə onəkotohamnu io o naka?)*

20 Kən nīmanin netəmim kotəmə, “!Nəman! ! Narmin rat kit un tətətig lam! ?Pah təmə otoh ik ne?”

21 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io emol wək kitiəh əm,† kən itəmat rafin, narmitəmat tatiwig ron.

22 Məto itəmat min nəkotol wək e Sapat, noatəhg-ipən nisualkələh e nian əh, moatətəu-pən Lou rəha Moses.‡ (Nīpahrienən, sənəmə Moses ətuatip in təmətuoun nolən əh, məto tīpitəmat min ilat kəmotətuoun.)§

23 Məto nian rafin, itəmat noatəhg-ipən nisualkələh e nian rəha Sapat moatol məmə

---

§ 7:18: Jon 5:41; 8:50,54 * 7:19: Netəm-iasol min rəha netəm Isrel, kəmoategəs-in suatip o nohamnuən Iesu e Jon 5:18 ne 7:25. E Lou rəha Moses, Uhgın tatən-iəhau nohamnuən itəm (Eks 20:13).
 † 7:21: Jon 7:23; Jon 5:2-9 ‡ 7:22: Lev 12:3 § 7:22: Jen 17:9-14; 21:4

onasotətgəhlən Lou rəha Moses.* ?Kən təhrol neməha tatol itəmat məto-inu io emol-wir agin nipəti etənim e nian rəha Sapat?†

²⁴ Otapəs nakilən nolən rəhak u itəm nəmotəplan əm e niganəmtitəmat, məto itəmat onəkəkəike motakil rəhak nolən e nətəligən itəm tətuatip.”‡

Netənim kəmoatəghat-in Kristo

²⁵ Kən e nian əh, netəm Jerusalem neen kotəmə, “?Təhrol əh? ?Suah u inu, netəm-iasol kotəmə okotohamnu?§

²⁶ Məto otəplan-tu. In tinatəgətun-arəp əm netənim əpəh e niganəmti netənim məto suah kit təsəhaiən in ron. ?Təhrol okəm-naka netəm-iasol min kinotitun rəkis məmə in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa?

²⁷ Məto kitat kotitun ikın suah u təmişipən ikın. Məto nian Kristo in otuwa, okul suah kit təsitunən

---

* **7:23:** Netəm Isrel, nətəligən rəhalat tol nəhlan. Okəmə lou kaiu, kən kioal pisin elau min, okəmə natol kit matətgəhl kit, kən onəkəkəike mitun məmə lou naka un in iahgin. Nat əpnapin məmə kəsegəhan-inən nolən wək e nian rəha Sapat, məto netəm Isrel ilat kinotən rəkis məmə nəhg-ipənən itəm, in iahgin e lou rəha Sapat. Tol nəhlan, okəmə okəhg-ipən suakəku kit e nian rəha Sapat, kən okəkəike kəhg-ipən e nian əh, kən sənəmə nolən rat. Iesu tatən məmə onasəkəitunən itəm, in min un in nətəu-pənən lou kit itəm in iahgin min e lou rəha Sapat. † **7:23:** Jon 5:2-9; Mak 3:5; Luk 13:12-14; Luk 14:4-6 ‡ **7:24:** Aes 11:1-3; Jon 8:15 § **7:25:** Jon 7:1

ikin in tatisi-pən ikin.”*

²⁸ Kən e nian əh, Iesu in tatəgətun netəmim e Nimə Rəha Uhgın. Kən in təmagət əfəməh matən-iarəp məmə, “Nikitəmat təht məmə nəkotitun io, kən motitun mın ikin emisi-pən ikin, məto itəmat nəkotəruru. Io, eməsuwamən e nətəligən əm rəhak. Uhgın təmahl-ipa io ekuwa. Kən Uhgın, in nıpahrienən. Itəmat nəkotəruru in,

²⁹ məto io ekıtun, † məto-inu io emisi-pən lan. Kən in təmahl-ipa io ekuwa.”

³⁰ O nat u, ilat kəmotolkeike məmə mopaél mın okotaskəlím Iesu, məto kit təməsea-pənən mek, məto-inun təsolən əh nian rəhan.‡

³¹ Məto e nımanın netəmim ikin əh, ilat tepət kəmotahətətə lan, kən motəmə, “Okəmə Kristo tuwa, kən in okol təsolən nəmtətin tepət taprəkis-in itəm suah u Iesu tatol.”§

Mopaél mın rəha Nimə Rəha Uhgın kəmotuwa məmə okotaskəlím Iesu

³² Kən nian Farisi mın kəmotətəto nımanın netəmim kotasiwın-asiwın e Iesu nulan, ilat ne pris asol mın kəmotahl-ipən mopaél mın itəm kotətul o Nimə Rəha Uhgın məmə okotaskəlím Iesu.*

---

* **7:27:** Netəmim kotitun məmə Iesu tınepət əpəh e Nasaret, kən in rəhan u mama ne tata u Josep ne Meri (Mat 2:23; Jon 1:45; 6:42; 18:5). Netəm Isrel neen ilat kotitun məmə Kristo in otisi-pən əpəh taon Petlehem (Maeka 5:2; Mat 2:4-6), məto neen, nıkilat təht məmə in otuwa əm, netəmim ilat okotəruru ikin in təmisi-pən ikin.

† **7:29:** Mat 11:27   ‡ **7:30:** Mat 26:18   § **7:31:** Jon 2:23; 4:48

* **7:32:** Jon 7:45-48

33 Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io ekətatig nian təkəükir əm kitat min itəmat, kən uarisig, ekıtəlig-pən min o etəm təmahl-ipa io.

34 E nian u, itəmat onəpanotegəs-in io, məto okol nəsotehmən io; məto-inu ikın əh, itəm oekuwin ikın, okol itəmat nəsotuwmən ikın.”

35 Kən netəm-iasol min rəha netəm Isrel kınotətapəh-ətapəh olat min məmə, “?In otuwin hiə əh məmə kitat okəsotəplanən in? ?Otuwin o noanol min neen rəha netəm Isrel itəm kotatig e nəptən pısın pısın min ilat netəm Kris, məmə otəgətun netəm Kris?

36 In tatən məmə e nian əh, kitat okotegəs-in in, məto kəsotehmən in, məto-inun ikın əh in tatuwin ikın, okol kitat kəsotuwinən ikın. ?Nəghatən u, nıpətın tatən naka?”

Nəhau itəm tatos-ipa nəmegəhən pahrien

37 Namnun nian rəha lafet əh, in iahgin taprəkis-in nian min neen rəha lafet. Kən e nian əh, Iesu təmətul əpəh e nıganəmti netəmim magət əfəməh məmə, “!Etəmim itəm tatoaoa, pəs in otuwa ron io, mənım!† ‡

38 Etəmim itəm tətahətətə lak, in tahmen e nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın u tatən nulan məmə, ‘Nəhau itəm tatos-ipən nəmegəhən pahrien, in otisi-pən e nıkin, tahmen e nəmti nəhau itəm titapuəl-apuəl matər mətaiu e nıkin.’ ”§

† **7:37:** “Noaoən” in nimaa nəghatən itəm tatəpsen-pən məmə kitat kotəkəike motos Uhgın tahmen e etəmim itəm tatoaoa təike mənım nəhau. “!Otuwa ron io, mənım!” in nimaa nəghatən itəm tatən məmə, “Ahatətə lak.” ‡ **7:37:** Aes 55:1; Jon 4:13-14; 6:35; Nol Əpən 22:17 § **7:38:** Jer 2:13; Aes 44:3; 55:1; 58:11; Sek 14:8-9; Jon 4:10-14; 6:35; Nol Əpən 7:17

39 Iesu tāmən nəghatən u, matəghat-in Narmin Rəha Uhgın u uarisig in otəpanos-ipən kəm netəm mın u itəm kotahatətə lan.* Məto e nian əh, Narmin Rəha Uhgın, təsuwamən əh e netəmim, məto-inu kəsiləs-ipərən əh Iesu.† ‡

Netəmim kəmotoor ilat mın o Iesu

40 Nian netəmim əh-ikın kəmotəto nəghatən u, kən neen kotəmə, “Suah u, in ien rəha Uhgın u, aupən kəmatəghat-in.”

41 Məto neen mın ilat kotəmə, “Suah u, in Kristo itəm Uhgın tāmən məmə otahl-ipa.”

Məto in pisin mın neen kotən məmə, “?Nikitəmat təht məmə Kristo itəm Uhgın tāmən məmə otahl-ipa titun nısi-pənən e netəm Kalili?§

42 Naoa Rəha Uhgın tatən məmə Kristo itəm Uhgın tāmən məmə otahl-ipa otəkəike masipən e noanol rəha Tefit, e taon u Petlehem, imə Tefit aupən.”*

43 Tol nəhlan, kən nımanin netəmim mın u, kəmotoor ilat mın o Iesu.

44 Kən neen kotəmə okotaskəlım in, məto etəmim kit təməsea-pənən mek.

Netəm-iasol mın rəha netəm Isrel kəməsotahatətən e Iesu

---

* 7:39: Jon 1:33; Wək 2:17,33 † 7:39: E naoa rəha Jon, nıpətin rəha nıləs-ipərən rəha Iesu, in nat kəiu. Kit u məmə, kəmıləs-ipər Iesu e nig kəluau. Kən nat kit mın, katıləs-ipər Iesu məto-inu təmımıs, məmegəh mın e nımısən, muwın matig ilau Tata Uhgın əpəh e nego e neai. Kən ikın əh təmos nıpətin əhag-əhag ətuatıp rəhan. ‡ 7:39: Jon 12:23; 13:31,32 § 7:41: Jon 1:46 * 7:42: 2 Saml 7:16; Sam 89:3-4; Maeka 5:2; Jer 23:5; Mat 2:1,22-23; Luk 2:4-7

45 Kæn mopael mîn kæmotitælig motuwîn o pris asol mîn ne Farisi mîn, kæn netæm-iasol mîn æh kæmotætaph olat mæmæ, “?Tæhrol næsotilæsæn Iesu motuwa?”

46 Kæn mopael mîn un kotæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “!Emæsotilæsæn mæto-inun suah kit tæsæghatæn tah-men e suah æh!”

47 Kæn Farisi mîn kæmotæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “?Tahro? ?In tîneiuæ-in mîn itæmat?”

48 ?Næmotæplan rækis ræhatat kit etæm-iasol o Farisi kit tæmatahatætæ lan?

49 Mæto netæm ænnapîn mîn, ilat kotæruru agîn Lou ræha Moses, tol næhlan, Uhgîn otærækin ilat.”

50 Kæn Nikotimas u in Farisi kit, in æh-ikîn ilat mîn. Suah u inu aupæn tæmuwîn matæghat kæm Iesu.† Kæn in tæmæn-ipæn kæm ilat mæmæ,

51 “?Tæhrol? ?Tætutap e Lou ræhatat mæmæ kitat okotæn-iaræp nalpînæn ræha etæmim itæm kitat kæsotaupænæn motitun wir, kænu, mæsotehm ætutapæn nat naka itæm in tatol?”

52 Kæn ilat kæmotæn-ipæn kæm in mæmæ, “?Tæhrol? ?Ik mîn un ik etæm Kalili? Uwîn-tu mafin mîn Naoa Ræha Uhgîn. Ik onækæplan mæmæ ien kit okol tæsisipænæn Kalili.”

[E kopi oas mîn neen ræha Niutesteman itæm kæmæte e næghatæn Kris aupæn, næghatæn u Jon 7:53–8:11 tikæ.]

53 Kæn netæmim kinotitælig-pæn mîn motuwîn latuænu mîn.

---

† 7:50: Jon 3:1

8

¹ Mæto Iesu tæmuwīn əpəh e nītot u, nərgīn un, Nītot Rəha Nīg U Olif.

Pətan itəm təmapīl ilau iərman pīsīn u sənəmə rəhan iərman

² Kəmən lawīgin, laulaugin aģin-əh, kən Iesu təmitəlig-pən mīn e Nimə Rəha Uhgīn. Kən netəmim tepət kəmotuwa, motuəfīmīn ilat mīn ron, kən Iesu təməpələh mīnətuoun matəgətun ilat.

³ Kən nəgətun mīn rəha Lou ne Farisi mīn kəmotiləs pətan kit motuwa ron. Kən motol in tətul aupən e nīganəmtīlat. Pətan un, netəmim kəmotəplan məmə in tətapīl ilau iərman kit sənəmə rəhan ətuatīp iərman.

⁴ Kən ilat kəmotən-ipən kəm Iesu məmə, “Iəgətun, pətan u netəmim kəmotəhtīmīs in məmə in tətapīl ilau iərman kit u, mæto sənəmə rəhan iərman ətuatīp.

⁵ E Lou rəhatat, Moses təmələhəu nəghatən kit tatən məmə, pətan tol nulan, kitat kotəkəike motaht e kəpiel apīn motahtimnu.* ?Mæto ik, rəham nətəligən təhrəl?”

⁶ Ilat kəmotətapəh nəhlan, məmə okotol noa eko-eko, pəs ilat motəplan-pən nolən rat neen lan, kən ilat kotītun nakilən nolən rəhan ron. Mæto Iesu təpnapīn əm, moeg-oeg matəte nat e nīsīp e noanelmīn.

⁷ Ilat kəmoatətapəh-in nəghatən u kəm in, moatuwīn moatuwīn, kən in tətul, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə itəmat kit u ikīn-u, in

---

* **8:5:** E Lou rəha Moses pətan ne iərman ilau kərən okəkəike kahtimnu ilau (Lev 20:10; Dut 22:22-24).

təsolən nolən rat nian kit ne, pəs in otaupən maht pətan u.”†

⁸ Kən in təmoeg-oeg mīn, matəte nat e nisip e noanelmīn.

⁹ Kən nian ilat kəmotəto nəghatən rəhan, kīnotan kitīah kitīah, moatagim. Naguihl-aguihl mīn ko-taupən moatiet kitīah kitīah, motapəs əm Iesu ne pətan un.

¹⁰ Kən Iesu təmæg-ətuatip mīn mən-ipən kəm pətan un məmə, “? Pətan, netəm mīn u kəmotahruwīn? ?Kit təsuwamən məmə otən-iarəp rəham nalpīnən?”

¹¹ Kən pətan un təmən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, ilat kotikə.”

Kən Iesu tən-ipən məmə, “Io mīn, okol esən-iarəpən rəham nalpīnən. Məto atuwīn, mol nam-nun e nolən rat mīn.”‡

Iesu in nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən

¹² Kən Iesu təmatəghat mīn kəm ilat, matən məmə, “Io u, io Nəhag-əhagən rəha netəmim u e nətueintən. § Etəmim itəm tatətu-pa io, okol in təsaliwəkən e napīnəpən nian kit ne, məto in otos nəhag-əhagən e nəmegəhən rəhan.”*

¹³ Kən Farisi mīn kəmotən-ipən kəm in motəmə, “!Ik nəkatən-iarəp ik nulan, məto suah kit təsolən rəham nəfigəmən, kən tol nəhlan, rəham nəghatən okol təsətulən!”†

¹⁴ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Əwəh, nīpahrienən məmə io atip əm iatən-iarəp io. Məto rəhak

---

† **8:7:** Dut 17:7; Rom 2:1,22 ‡ **8:11:** Jon 3:17; 5:14 § **8:12:** Esik 1:26-28; Jon 1:4-5; Hip 1:3 * **8:12:** Sam 27:1; 44:3; 119:105; Prov 6:23; Aes 49:6; 60:19-20; Mat 5:14; Nol Əpən 21:23-24 † **8:13:** Jon 5:31

nəghatən in tatətul əh, məto-inun, io ekıtun ikın iatısi-pən ikın, kən mıtun mın ikın iatuwın mın ikın,‡ məto itəmat nəkotəruru ikın iatuwın ikın, kən motəruru ikın iatısi-pən ikın.

15 Itəmat u, nakotakil nolən rəha etəmim e nətəligən rəha etəmim əm. Məto io esakilən nolən rəha etəmim nəhlan.

16 Məto okəmə io, iakakil nolən rəha netəmim, oekol e nolən itəm tətuatıp, məto-inu sənəmə ekakil e nətəligən əm rəhak, məto itımlau Tata Uhgın itəm təmahl-ipa io, rəhatımlau nakılən in kitıəh əm.

17 E Lou rəhatəmat, kəməte məmə, okəmə etəmim kəiu, kətıoal nəfigəmən o nəghatən kit, kən nəghatən u, in otatətul.§

18 Kən roiu əh, io iatən-iarəp io, məto rəhak Tata itəm in təmahl-ipa io iakuwa, in mın tatol nəfigəmən ron io.”*

19 Kən tol nəhlan, ilat kınotətapəh ron məmə, “? Məto rəham Tata in hiə?”

Kən in təmə, “Itəmat nəkotəruru io, kən itəmat nəkotəruru mın rəhak Tata. Okəmə itəmat nəkotıtun io un, kən nəkotıtun mın rəhak Tata.”†

20 İesu təmən nəghatən u, nian in təməgətun netəmim əpəh e ikın kit itəm katələhəu-pən məni ikın e Nımə Rəha Uhgın. Məto suah kit təməsuwınən maskəlim in, məto-inun təsolən əh nian rəhan.

İesu təmisi-pən ilis

21 Kən İesu təmatən-ipən mın kəm ilat məmə, “Io ekagım tənın itəmat, kən itəmat onakoategəs-in io. Məto itəmat onəkotımis, kən təfagə rat u

‡ 8:14: Jon 13:3; 16:28 § 8:17: Dut 19:15 * 8:18: Mak 1:10-11; Jon 1:33-34 † 8:19: 1 Jon 2:23

rəhatəmat‡ otatig əh etəmat. İkin əh iakatuwin ikin, okol itəmat nəсотuwamən ikin.”

22 Kən netəm Isrel, ilat kotəmə, “?Nəghatən əh İesu tatən məmə, ikin əh in tatuwin ikin, okol kitat kəsotuwinən ikin, nıpətın tatən naka? ?Okəm-naka in otohamnu atıp in, o?”

23 Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “İmatəmat u ikin-u, məto io, io imak əh ilis ikin əh, kən emisi-pən ikin, meiuaiu-pa. Itəmat netəmin rəha nətueintən u. Məto io, sənəmə etəm rəha nətueintən u. §

24 Tol nəhlən, iatən-ipinə kəm itəmat məmə, itəmat onəpanotimis e nolən rat min rəhatəmat, məto-inu okəmə itəmat nəsotahatətəən lak məmə Io u inu, * kən itəmat onəkotimis, kən nolən rat min rəhatəmat okotatig agin-əh etəmat.” †

25 Kən ilat kəmotətapəh ron motəmə, “!Ei! ?Ik pah un?”

Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “Io ekah-men əm məmə inun ematən kəm itəmat aypən, mətoarus-pa u-roiu.

26 Natimnat tepət itəm ekıtun nənən etəmat, kən mitun nakilən nolən min rəhatəmat ron, məto etəmin itəm təmahl-ipa io, rəhan nəghatən in nıpahrienən əm. Io iatən-iarəp əm natimnat min itəm eməto ron, məmə netəmin rəha nətueintən ilat okotəto.”

‡ 8:21: Nian İesu tatən “təfagə rat u,” okəm-naka in tatəghat-in təfagə rat itəm kəsotahatətəən lan (Jon 9:41). § 8:23: Jon 3:31

* 8:24: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. † 8:24: Roiu İesu in təsəghat-in əmən nolən rat asol itəm kəsotahatətəən lan, məto tatəghat-in nolən rat min rafin agin-əh itəm netəmin əh kəmotol.

27 Məto ilat kəsotitunən məmə İesu in tatəghat-in Tata Uhgın.

28 Tol nəhlan, in tən-ipən kəm ilat məmə, “Nian nəmotiləs-ipər rəkis Neti Etəmim un,‡ nəpanotitun məmə Io u inu.Ş Kən onəpanotitun min məmə esol atipən nat kit e rəhak əm nətəligən. İatən əm natimnat itəm Tata Uhgın təməgətun io lan.*

29 Etəm təməhl-ipa io ekuwa, in tətətiğ itimlau min. In təsapəsən io ekan pisin,† məto-inu, nian rafin, iatol natimnat min itəm nikin tagien ron.”‡

30 Nian İesu təmatən nəghatən min əh, netəmim tepət kəmotən nıpahrienən lan.

Noanol rəha Epraham

31 Kən İesu təmən-ipən kəm netəm Isrel min itəm kəmotən nıpahrienən lan məmə, “Okəmə nakotaskəlim əskasik nəghatən min u rəhak, itəm iatən-ipinə kəm itəmat, itəmat ətuatıp un, rəhak netəmim min.Ş

32 Kən itəmat onəkotitun nıpahrienən, kən nıpahrienən u, otikis itəmat məmə nakəsotuwa-minən kol slef.”*

33 Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “İtimat u noanol min rəha Epraham,† itimat u esotol ağin-əhən slef‡ min rəha suah kit. ?Təhrol nəmən nəghatən u məmə, ‘Nıpahrienən otikis itəmat, nakotapiə.’?”

34 Kən İesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Nıpahrienən ağin u iatən-ipinə kəm itəmat,

---

‡ 8:28: Jon 3:14; 12:32-33   § 8:28: “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26.   * 8:28: Jon 14:24   † 8:29: Jon 16:32   ‡ 8:29: Jon 4:34; 5:30; 6:38   § 8:31: 2 Jon 1:9   * 8:32: Rom 8:2; 2 Korin 3:17; Kal 5:1   † 8:33: Luk 3:8   ‡ 8:33: slef: Əplan e tiksonari.

netāmim itəm koatol nolən rat, kən nolən rat u, in tatərəmərə elat, kən mətaskəlīm ilat matol ilat koatuwa rəhan slef min. §

³⁵ Kən slef, rəhan etəm-iasol tasegəhan-inən məmə otatig e nimə rəhan.* Məto iərəmerə tategəhan-in məmə nətın otətatig e nimə rəhan nian rafin matuwın matuwın namnun tikə.

³⁶ !Tol nəhlan, okəmə Nəti Uhgın tatikis itəmat, kən tatikis ağin pahrien itəmat, kən itəmat nakəsotuwa-minən kol slef!

³⁷ Ekitun məmə itəmat noanol min rəha Epraham, məto noategəs-in suatip məmə onəkotohamnu io, məto-inu nəsoltokeikeən məmə onəkotətəlig-in rəhak nəghatən. †

³⁸ Io iatən natimnat min un, itəm eməplan rəhak Tata təmol. Məto itəmat noatol natimnat min u itəm rəhatəmat əm tata təmən kəm itəmat.”

³⁹ Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Məto tata rəhatimat, in Epraham.”

Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə itəmat noanol ətuatip min rəha Epraham, kən itəmat onəkotos rəhan nolən min, tahmen lan təmatol aupən. Məto itəmat sənəmə noanol ətuatip rəhan. ‡

⁴⁰ Io iatən-iarəp nəghatən pahrien kəm itəmat itəm iakatəto o Uhgın, məto itəmat nakotən məmə onəkotohamnu io. ?Nikitəmat təht məmə nolən rəha Epraham tol nəhlan?

⁴¹ Itəmat nakotətəu-pən əm nolən rəha tata rəhatəmat əm.”

Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Itimat u sənəmə nisualkələh lapin. Uhgın əm in Tata

---

§ **8:34:** Rom 6:12-23; 1 Jon 3:8-9 * **8:35:** Kal 4:30 † **8:37:** Jer 9:25-26; 1 Jon 3:10 ‡ **8:39:** Rom 2:28-29; 9:7-9

rəhatimat.”

Nenəti Setan

⁴² Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə Uhgın pahrien in Tata rəhatəmat, kən itəmat onəkotolkeike io, məto-inu io emisi-pən lan, muwa ikin-u.Ş Məto in sənəmə rəhatəmat Tata. Io esuwamən ikin-u e rəhak atip əm nətəligən, emuwa məto-inu in təmahl-ipa io.

⁴³ ?Məto təhrol nakəsotitunən nıpəti nəghatən rəhak? !Məto-inun nəsolkeike agın-əhən məmə onəkotəto rəhak nəghatən!

⁴⁴ Itəmat, rəhatəmat nolən təhmen əm e nolən rəha tata rəhatəmat, Setan. Kən nian rafin itəmat nakotolkeike nolən noan.* Nolən rəhan itəm təmatol e nətuounən,† tatol əh, in etəmim rəha nohamnuən itəm. In tatətəhau nıpahrienən, məto-inu nıpahrienən tikə lan. Nian in tateiuə, in tatol əm rəhan nolən, məto-inu in etəmim rəha neiuəən, kən in tata rəha neiuə mın.

⁴⁵ Məto io iatən nıpahrienən əm kəm itəmat, kən tol nəhlan, itəmat nəsolatəhətəən e rəhak nəghatən.

⁴⁶ ?Təhrol? ?Itəmat kit u ikin-u titun nəgətunən məmə io emol nolən rat kit? ?Okəmə io ekatən əm nəghatən pahrien mın, kən təhrol itəmat nəsolatəhətəən lak?

⁴⁷ Etəmim rəha Uhgın, in tatətəlig-in nəghatən rəha Uhgın, məto itəmat sənəmə netəmim rəha

---

Ş 8:42: 1 Jon 5:1 * 8:44: 1 Jon 3:8 † 8:44: E naoa rəha Jen 3:4, kotəplan məmə Setan təmaupən meiuə e nətuounən. In təmən-ipən kəm If, məmə, “Ik onəkol nəsimis agın-əhən.” Məto Setan təmatəghat nəhlan, məuhlin nəghatən itəm Uhgın təmən e Jen 2:17.

Uhgin. Tol nəhlan, nəsoətətəlig-inən nəghatən rəha Uhgin.”

Iesu ne Epraham

⁴⁸ Kən netəm Isrel kəmotəhai Iesu motəmə, “! Nəman! !Itimat enotəplan ətuatip ik! Ik etəm Sameria kit. !Ik, narmın rat kit tətətig lam!”

⁴⁹ Məto Iesu təmə, “Narmın rat tikə lak, məto io iatıləs-ipər nərgi rəhak Tata, kən məto itəmat, nakotərəkin nərgək.

⁵⁰ Io esalkutən o rəhak nərig asol, məto suah kit in tətalkut ron io. Kən in otəpanakil netəmim rafın.

⁵¹ Nıpahrienən ağin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, etəmim itəm tatol nəwiak, okol in təsımısən nian kit ne.”‡

⁵² Kən netəm mın un kotən-ipən kəm in məmə, “!Roiu enotıtun məmə narmın rat kit tətətig lam! Epraham təmımıs, kən ien mın kəmotımıs mın, məto ik nakatən məmə, etəmim itəm tatol nəwıam, in okol təsımısən nian kit. ?Nəghatən naka u?

⁵³ ? Ik nakaprəkis-in Epraham u tipıtımat tınəmımıs rəkis? ?Kən ne ien mın u kəmotımıs? ? Ik nakəmə ik etəmim naka?”§

⁵⁴ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Okəmə io əm iatıləs-ipər atıp io, kən rəhak nıslaiın in nat əpnarıpın əm. Məto rəhak Tata u itəmat nakoatən məmə in Uhgin rəhatəmat, inun in tatıləs-ipər io matos-ipən nıslaiın kəm io.

⁵⁵ Itəmat nəkotəruru in, məto io ekıtun. Okəmə ekən məmə ekəruru in, kən in otol io məmə io etəmim rəha neıuəən, təhmen əm etəmat. Məto io ekıtun in, kən io matol nəwıan.

---

‡ 8:51: Jon 11:26 § 8:53: Jon 4:12

56 Tīpītāmat u Epraham, nīkin tēmagien pīk mēmā in otēpanēplan nian rēhak otuwa. Kēn nian in tēmītun mēmā rēhak nian otākēike muwa, kēn nīkin tēmagien tēmagien.”

57 Kēn netām mīn u kēmōtēhai motēmā, “! Nēman! !Ik nēsosēn ēh nup fifti ne! ?Nēmāhrol mēplan Epraham?”*

58 Kēn Iesu tēmā, “Nīpahrienēn agīn u iatēn-ipīnē kēm itēmat mēmā, nian Epraham tēmāsaiirēn ēh, mēto Io Etatig.”† ‡

59 Kēn ēmun, ilat kēmōtēmīk kēpiel apīn, motēmā okotaht Iesu lan;§ mēto Iesu tēmēhluaig, kēn miet e Nīmā Rēha Uhgīn, mīnatuwīn.

9

Iesu tēmōl-wīr nīganēmti suah kit

1 Kēn nian kit, Iesu tēmaliwāk mētan, kēn mēplan suah kit. Nian tēmāiir, mēto nīganēmtīn tēpis.

2 Kēn netāmim mīn rēha Iesu kēmōtēn-ipēn kēm in mēmā, “Tēgētun, suah u tēmāiir mēto nīganēmtīn tēpis. ?O naka? ?O nolēn rat rēhan, o nolēn rat rēha tata ne mama rēhan?”*

3 Mēto Iesu tēmā, “Nīganēmti suah u tēmērat, mēto sēnēmā e nolēn rat rēhan, o e nolēn rat rēha tata ne mama rēhan. Mēto, nīganēmti suah u tēmēpis nēhlan mēmā Uhgīn otēgētun rēhan wāk e nēmēgēhēn rēhan.†

---

* **8:57:** Epraham tēmīmis mīnos rākis nup tu-taosan, uarisig Iesu tēpanaiir-pa. † **8:58:** Nian Iesu tēmēn mīn mēmā, “Io Etatig,” tatos nērgi Uhgīn (Eks 3:14). Tol nēhlan, tahmen-pēn ēm mēmā in tēmēn mēmā in Uhgīn ētuatip. ‡ **8:58:** Jon 1:1; 17:5; 17:24 § **8:59:** Lev 24:16 * **9:2:** Luk 13:2-3 † **9:3:** Jon 11:4

4 Nian tatian əh,‡ kitat kotəkəike kol wək rəha Uhgın, itəm təməhl-ipa io ekuwa. Nian lapın otəpanuwa, kən etəmim in təruru nolən wək.§

5 Nian io etatig əh e nətueintən u, io Nəhag-əhagən rəha netəmim e nətueintən.”*

6 Nian Iesu təmən rəkis nəghatən əh, təmagəh nisip, kən mol nəmit əkəku lan, kən mos nəmit un, mol-pən e niganəmti suah un.

7 Kən Iesu mən-ipən kəm in məmə, “Onəkuwın e noan nəhau Saeloam, kən mau niganəmtim.” (Nərgin u Sailom, nipətin təmə, “Kəmahl-ipən”). Kən suah un təmuwın, mau niganəmtin. Nian təmitəlig-pa, məto niganəmtin tinəwir, kən tinatehm nat.†

8 Kən netəmim iman ikın, ne netəm min u itəm kotitun in, məmə in etəmim kit nian rafin tateasiə o məni o netəmim, ilat narmilat təmiwig pik ron. Kən kinotətapəh-ətapəh olat min məmə, “!Ei! ! Otəplan-tu! ? Suah u inu, nian rafin tatəpələh mateasiə o məni o netəmim?”

9 Kən netəmim neen koatəmə, “Əwəh, in əh.”

Kən məto neen kotəmə, “Kəpə. Tahmen əm lan, məto sənəmə in.”

Məto suah un təmə, “!Io u inu!”

10 Kən ilat kəmotətapəh ron məmə, “? Niganəmtim təmahrol məwir?”

11 Kən in təmə, “Suah u, nərgin u Iesu, in təmol nəmit neen kən mol-pən e niganəmtək, kən mən məmə, ‘Uwın əpəh Saeloam, mau niganəmtim.’

‡ 9:4: Nian Iesu tatən məmə, “Nian tatian əh,” nəghatən u tatəpsen-pən rəhan nəmegəhən, məto-inu in Nəhag-əhagən (ves 5).

Məto lapın tatəpsen-pən rəhan nimisən. § 9:4: Jon 12:35-36

* 9:5: Jon 1:4 † 9:7: Aes 35:5

Kən əmun, emuwın. Nian emau niganəmtək, məto niganəmtək tınəwır, enatehm nat.”

12 Kən ilat kəmotətapəh ron məmə, “?Məto suah un tətətig hiə?”

Kən in təmə, “Io ekəruru.”

13 Kən netəmim kəmotiləs suah u itəm niganəmtin təməpis əupən, motuwın kəm Farisi mın.

14 Nian u, itəm İesu təmol-pən nəmit e niganəmti suah kit lan təwır, in nian rəha Sapat.

15 Kən Farisi mın kəmotətapəh ron məmə, “?Nəmahrol niganəmtim təwır?” Kən suah un təmən-ipən kəm ilat məmə, “İesu təmol-pən nəmit e niganəmtək, kən ekuwın mau rəkis, kən niganəmtək təwır, iatəplan nat.”

16 Kən Farisi mın neen kəmotən-ipən məmə, “Suah un təsisi-pənən o Uhgın, məto-inun, in təsətəu-pənən Lou rəha Sapat.”

Məto Farisi mın neen mın kotəmə, “?Məto tahro? Suah əh sənəmə in iol təfagə rat. Iol təfagə rat təruru nolən nəmtətin kit nulan.” Kən ilat kəmotoor ilat mın o nəghatən u.

17 Kən ilat kəmotətapəh mın ron məmə, “?Suah əh təmol-wır niganəmtim, kən nıkim təht məmə in etəmim naka?” Kən in təmən-ipən kəm ilat məmə, “In ien kit.”

18 Məto netəm-iasol rəha netəm İsrəl kəsotənən nıpahrienən lan məmə suah u əupən niganəmtin təməpis, məto roiu əh, tınətaiir. Tol nəhlan, ilat kəmotəun-in-pən rəhan tata ne mama kueia,

19 kən kəmotətapəh olau məmə, “?Təhrol? ? Nətıtəmlau u suah u? ?Itəmlau onakuən-tu məmə nian in təmaiir-pa, kən niganəmtin təpis? ?Okəmə nıpahrienən, kən niganəmtin təmahrol məwır?”

20 Kæn rəhan mama ne tata kuəmə, “Itimlau ekiatun məmə nətitimlau əh, kæn itimlau ekiatun məmə təmaiiir-pa, niġanəmtin təpis.

21 Məto itimlau ekuəruru məmə, roiu əh, kəmahrol niġanəmtin taiir. Kæn itimlau ekuəruru min məmə etəmin pah təmol niġanəmtin təwir. Təwir məmə itəmat nakotətapəh ron. In tīnepət rəkis, in titun nənən natimnat min rafin kəm itəmat.”

22 Rəhan tata ne mama, kəmuən nəhlan, məto-inu ilau katuəġin netəm-iasol min rəha Isrel, məto-inu ilat kīnotələhəu rəkis nəghatən kit məmə, etəmin itəm tatən-iarəp məmə Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, kæn ilat okotahl-iarəp in e nimə rəha nuəfiminən.

23 Tol nəhlan, rəhan tata ne mama, ilau kəmuən məmə, “In tīnepət rəkis, təwir məmə itəmat nakotətapəh ron, pəs in tən.”

24 O nat u, ilat kəmotəun-in-pən min suah un itəm niġanəmtin təməpis aupən, məmə otuwa mətul aupən e niġanəmtilat. Kæn kəmotəhai motən məmə, “Ən niġahrienən kæn ləs-ipər nərgi Uhgīn. Itimat ekotitun məmə suah u, in iol təfagə rat.”

25 Məto suah u təmə, “Io ekəruru məmə suah u in iol təfagə rat, o kəp. Nat kitəh əm itəm io ekitun. Aupən niġanəmtək təməpis, məto roiu enataiir.”

26 Kæn ilat kīnotətapəh min ron məmə, “? Təmahrol ik? ? Təmahrol mol-wir ik, kæn niġanəmtim təwir?”

27 Məto in təmə, “Enəmən-ipinə rəkis kəm itəmat, məto itəmat nəsoətəlig-inən io. ?Təhrol nakotəmə iakən min? ? Itəmat min nakotəmə rəhan u itəmat?”

28 Kæn ilat kəmotəhai in motən rat, motəmə, “!Ah! !Ik u rəhan etəmim! !Məto itimat u, netəmim rəha Moses!‡

29 Itimat ekotitun wır məmə Uhgın təmatəghat kəm Moses, məto suah un, ekotəruru məmə təmişipən hiə.”§

30 Kæn suah apon təmə, “!Nəman! !Narmək təmiwig pik! !Suah u in təmol-wır niğanəmtək, məto itəmat nəkotəruru ikın təmişipən ikın!

31 Kitat kotitun məmə Uhgın təsətəlig-inən netəm koatol nolən rat. !Məto etəm tətisiai-in Uhgın, kæn matol nəwian, Uhgın tatətəlig-in!*

32 E nətuounən nian, mətoarus-pa u-roiu, kəsətoən əh suah kit məmə təmol-wır iganəmtin əpis kit itəm təmaiir-pa tol mihin, məto niğanəmtin tinəwir.

33 Okəmə suah u təməşisi-pənən o Uhgın, okol təsol ağin-əh nat kit. Məto tətuatip əm məmə in tətisi-pən o Uhgın.”†

34 Kæn ilat kəmotəhai mın motəmə, “!Nəman! Ik etəmim rəha nolən rat nian rafin əm, tətouun e nian nəmaiir-pa mətoarus-pa u-roiu. ?Nakahrol məmə nakəgətun itimat?” Kæn ilat kəmotahl-iarəp in e nimə rəha nuəfiminən.‡

---

‡ 9:28: Jon 5:45 § 9:29: Netəm-iasol rəha netəm Isrel, təməwir məmə ilat okotitun məmə Iesu təmişipən o Uhgın, məto-inu Uhgın əm titun nol-wirən niğanəmtin əpis. Məsin mın un, Naoa Rəha Uhgın tatən məmə nian Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa tuwa, kæn in otol-wır niğanəmtin əpis mın okotəwir (Aes 29:18, 35:5, 42:7). Məto, netəm-iasol rəha netəm Isrel, niğanəmtilat təpis o natimnat mın rəha Uhgın, kæn kotapəs nətəu-pənən Iesu. * 9:31: Sam 66:16-20; Prov 15:29; Aes 1:15; 59:2 † 9:33: Jon 3:2 ‡ 9:34: Jon 9:2; Aes 66:5

Nətəligən rəha Farisi min, tahmen e etəm niganəmtin təpis

³⁵ Kən Iesu təməto nəghatən məmə kəməhl-iarəp suah u e nimə rəha nuəfiminən, kən in təmuwin məplan, kən tətəpəh ron məmə, “?Təhrol? ?Ik nəkatahatətə e Nəti Etəmim?”

³⁶ Kən suah un təmə, “?Etəm-iasol, etəmim un in pah? !Awi! Ən-ipa-tu kəm io, pəs io ekahatətə lan.”§

³⁷ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu əh, ik nینهm rəkis in. Suah u, mə inu io, iatəghat kəm ik u-roiu.”*

³⁸ Kən suah un tən-ipən kəm Iesu məmə, “Tərəməyə, io enatahatətə lam.” Kən in təmişin-pən nulin ron, kən matəfak kəm in.†

³⁹ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Io emuwa e nətueintən u məmə ekakil netəmim motoor ilat, kən tol nəhlan, netəm niganəmtilat təməpis, okotehm nat, kən netəm min u koatehm nat, niganəmtilat otəpis.”‡

⁴⁰ Kən Farisi min neen əh-ikin, kəmotətə nəghatən lan, kən kotən-ipən kəm in məmə, “?Təhrol? ?Ik nakatən məmə niganəmtitimat min təpis?”§

⁴¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə niganəmtitəmat təpis, oesənən məmə itəmat nəkotəkəike motos nalpinən o təfagə rat min rəhatəmat. Məto itəmat nakotəmə niganəmtitəmat təwir, nakotehm nat, kən tol nəhlan, təfagə rat min rəhatəmat tətətig əh etəmat.”*

---

§ 9:36: Rom 10:14 * 9:37: Jon 4:26 † 9:38: Mat 28:9 ‡ 9:39: Aes 6:10; Mak 4:12; Luk 4:18 § 9:40: Rom 2:19 * 9:41: Jon 15:22,24; Hip 10:28-31

10

Iesu tæmuäh nimaa næghatæn e etämim ræha nehmæn sipsip

¹ Kæn tæn mämæ, “Nïpahrienæn agin u iatæn kæm itæmat mämæ, etämim itäm tatuwin imæ e noanikulu ræha sipsip, tæsuwin-pænæn e ket, mæto in tætaiu æm lan kæn matiwiġego in mämæ otuwin imæ e noanikulu ræha sipsip,* in iaklæh ne iohamnu itäm kit.† ² Mæto etämim itäm tatuwin-pæn e ket, in etäm tatehm sipsip.‡

³ Etämim itäm tatætul e ket, nian rafin in tateræh e ket o suah u, kæn sipsip min kotitun næwian. Nian rafin in tætaun-in nærgi sipsip min kitiah kitiah, kæn in matit ilat moatiet.

⁴ Nian in tatit ræhan min rafin sipsip moatiet e noanikulu, in tætaupæn-in ilat, kæn sipsip min koat-uarisig-in, mæto-inu kotitun næwian.

⁵ Mæto ilat kæsotætu-pænæn suah kit u itäm kotæruu, ilat okotækæike kagim kapæs, mæto-inu ilat kotæruu næwian.”

⁶ Iesu tæmuäh nimaa næghatæn u, mæto ilat kotæruu nïpætïn mämæ tatæn naka.

Iesu in etämim atuatiþ ræha nehmæn sipsip

⁷ Tol næhlan, kæn Iesu tæmæn-ipæn min kæm ilat mämæ, “Nïpahrienæn agin u iatæn kæm itæmat

---

* **10:1:** Noanikulu ræha sipsip un, tahmen e ikin kit itäm katæhg-ipæn sipsip min ikin nian rafin lapin, mämæ ilat okotatig wir o kuri iarupin min ne laion min. † **10:1:** Jon 10:8,10 ‡ **10:2:** E ves min u 1-5, ket ne etäm tatehm sipsip, ilau kæræn katuæpsen-pæn Iesu, kænu iaklæh min koatæpsen-pæn netäm-iasol min ræha netäm Isrel. Kænu sipsip min koatæpsen-pæn netämim min ræha Uġgin.

məmæ, io u, io Ket rəha sipsip mīn itəm koatuwīn-pən ikīn. §

⁸ Netəm mīn u itəm kotaupən-in io, ilat rafin netəmim rəha nakləhən əm ne nohamnuən itəm.* Məto sipsip mīn kol kəsotətəlig-inən ilat.

⁹ Io un, io Ket u. Etəm tatuwa-pa io ikīn, məmæ otuwīn imə, in otos nəmegəhən. In otuwa imə, miet muwīn ihluə e io, kən mos manuwihl wīr itəm tamīəmītə lan. †

¹⁰ Məto iakləh, in tatuwa əm o nat kitīəh əm. In tatuwa məmæ otakləh kən mohamnu itəm, kən mərəkin-ərəkin natimnat rafin. Məto io, emuwa məmæ iakol suatip o nosən nəmegəhən, ‡ kən nəmegəhən u, in tərīoah wīr e nəwīrən rafin.

¹¹ “Io u, Etəmim rəha Nehm Wīrən Sipsip Mīn. § Etəm wīr un, itəm tatehm wīr sipsip mīn, in nīkin tagien əm məmæ otos-ipən nəmegəhən rəhan o sipsip mīn.*

¹² Məto etəmim un itəm katətou məmæ in otatehm sipsip mīn, in sənəmæ etəm ətuatip rəha nehman sipsip. Sənəmæ in rəhan əh sipsip mīn. Kən okəmæ tarəplan kuri iarupīn kit tatuwa məmæ otus ilat, kən in otaiu mapəs ilat. Kən kuri iarupīn u, tuwīn mus sipsip mīn neen, kən məhgatit ilat kotagīm kitīəh kitīəh.

¹³ Etəm nəhlan, in otagīm məto-inun katətou əm in o nehman sipsip mīn, məto e nīkin, in təsolən nat agīn e sipsip mīn.

---

§ **10:7:** Jon 1:51; 14:6 * **10:8:** Jer 12:1; Esik 34:2 † **10:9:** Sam 118:20,22-24 ‡ **10:10:** Jon 1:4; 3:15-16; 5:40; 20:31 § **10:11:** Sam 23:1; Aes 40:11; Esik 34; Maeka 5:2,4; Mat 2:6; Mak 6:34; 1 Pita 2:25; 5:2-4; Nol Əpən 7:17; Jon 15:13; 1 Jon 3:16 * **10:11:** Hip 13:20

14-15 “Io u inu, io Etəmim rəha Nehm Wirən Sipsip Mın. Tata Uhgın in tıtun io, kən io ekıtun in,† kən e nolən kitiəh əm, io ekıtun rəhak sipsip mın, kən rəhak sipsip mın ilat kotıtun io. Io nıkkik tagien əm, məmə oekımıs o nosmegəhən ilat.

16 Kənu rəhak mın neen əpəh ikın sipsip mın, itəm kəsotatigən e noanıkulu u, məto io ekəkəike mit mın ilat kotuwa. Ilat mın, okəpanotıtun nətoən nəwiak. Kənu sipsip mın u ilat rafın u, okotuwa motuəfımın əm ilat mın motol kitiəh. Kən etəmim kitiəh əm, in otatehm ilat.‡ §

17 “Rəhak Tata in tolkeike pık io, məto-inu nıkkik tagien əm məmə oekos-ipən rəhak nəmegəhən o netəmim, məmə uarisig lan, io ekos mın nəmegəhən rəhak.*

18 Etəmim kit tıka məmə otos-irəkıs nəmegəhən rəhak, məto io atıp əm ekos-ipən rəhak nəmegəhən məto-inun io əm iakolkeike mihin. Io atıp əm iatos nepətən məmə ekəhlman rəhak nəmegəhən, kən io atıp əm matos mın nepətən məmə ekaskəlim mın rəhak nəmegəhən. Nat u inu, itəm rəhak Tata təmən-ıpa kəm io məmə ekəkəike mol mihin.”†

19 Kən netəm Isrel u, ilat kəmotoor mın ilat mın o nəghatən mın u.

---

† **10:14-15:** Mat 11:27 ‡ **10:16:** Ves 16 u, in tatıtəlig-pən e ves mın 1-5. İkın əh, noanıkulu rəha sipsip tatəgətun netəm Isrel. Iesu tətəun-in ilat məmə rəhan mın. Sipsip mın itəm kotatig əh e noanıkulu əh, ilat u, netəm Isrel itəm kəsotahatətəən e Iesu. Sipsip mın itəm Iesu tatən məmə ilat kəsotatigən e noanıkulu u, ilat Iaihlua mın. Nian in otaun-in ilat, kən ilat mın okotətəlig-in nəwian, kən ilat rafın okotuwa kol kitiəh, kən etəmim kitiəh əm, inu Iesu, in otatehm wir ilat. § **10:16:** Aes 56:8; Jon 11:52; Wək 10:34,35; Rom 1:16; Efes 3:6 * **10:17:** Aes 53:12 † **10:18:** Mat 26:53-54; Fil 2:8; Hip 5:8

20 Ilat tepət kotən məmә, “!Suah u narmin rat kit tətatig lan! !Rəhn-kapə tətalməl! ?Təhrol itəmat nakoatətəlig-in?”

21 Məto neen min, ilat koatən məmә, “Nəghatən u, sənəmә nəghatən rəha etəm narmin rat tətatig lan. ?Nikitəmat təht məmә, narmin rat titun nol-wirən iganəmtin əpis, təwir min?”‡

Netənim kəmoatətəhau Iesu, məto-inu in təmən məmә in Nəti Uhgın

22 Tīnuwa e nian rəha netəm Isrel itəm koatol lafet kit lan Jerusalem. Nərgi lafet u, in lafet rəha Nol-Wirən Min Nimə Rəha Uhgın. §

23 In əh e nian rəha nətəpən. Kən Iesu təmətaliwək e feranta e Nimə Rəha Uhgın, nərgin u, Feranta Rəha Kig Solomon.

24 Kən netəm Isrel neen kəmotuwa motətul, motitəlau in. Kəmotən-ipən kəm in məmә, “? Onəghan kən ik nəpanol itimat ekotitun ik? Okəmә ik Kristo pahrien itəm Uhgın təmən məmә otahl-ipa, nakən-ipa wir kəm itimat.”*

25 Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmә, “!o enəmən-ipinə rəkis kəm itəmat, † məto itəmat nəsohatətəən lak. Nəmtətin min u itəm iatol e nərgi rəhak Tata, ilat koatol nəfigəmən e nəghatən rəhak, ‡

26 məto itəmat nəsohatətəən lak, məto-inun itəmat sənəmә rəhak min sipsip min. §

---

‡ 10:21: Eks 4:11 § 10:22: Lafet əh koatol nikilat tatuəh nian kit aupən. Tipilat min kəmotafəl wir Nimə Rəha Uhgın, təpia, kən məwir, masim. Lafet əh, in katən min məmә lafet rəha Laet Min, məto-inu netənim kəmotasiəpən e lait min tepət e rəhalat latuənu min. * 10:24: Luk 22:67-71 † 10:25: Jon 8:58 ‡ 10:25: Jon 5:36; 14:11 § 10:26: Jon 6:44

27 Rəhak sipsip mɪn ilat koatəto nəwiak kən motitun. Io ekıtun wır ilat, kən ilat koatuarisig-in io.

28 Kən io iatos-ipən nəmegəhən lılın u nannun tıkə kəm ilat, ilat okol kəsotisımısən nıan kit ne. Kən etəmim kit ne okol təsiuw rəkısən ilat e nelmək.*

29 Rəhak Tata itəm təmos-ipa ilat kəm io, in təsanən taprəkıs-in natımnat rafın. Tol nəhlan, kən suah kit okol təsiuw rəkısən ilat e nelmın.†

30 Itımlau rəhak Tata, itımlau kitiəh əm.‡

31 Kən netəm Isrel kəmotəmık mın kəpiel apın, məmə okotaht in lan.

32 Məto İesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Io enamol rəkıs nəmtətın wır mın tepət e nıganəmtıtəmat. Nəmtətın mın əh ilat əh, rəhak Tata təmos-ipa məmə io ekol. ?Məto nəmtətın əhrol un itəmat nakotəmə onəkotaht io ron e kəpiel apın?”

33 Kən ilat kotəmə, “Itımat esotənən məmə ekotaht ik e kəpiel apın o nat pıspıs wır mın u ik natol. Itımat ekotəmə ekotaht ik məto-inu nakatən rat Uhgın. Ik etəmim əm, məto ik nakatən məmə ik Uhgın.”

34 Kən İesu tən-ipən kəm ilat məmə, “Kəmətəpən aupən, e rəhatəmat ətuatıp Lou, məmə Uhgın

---

* **10:28:** Jon 6:39; Rom 8:35-39 † **10:29:** Jon 17:2,6,24 ‡ **10:30:** Dut 6:4; Jon 17:21-23

təmən-ipən kəm ilat məmə, 'Itəmat uhg'in m'in.'§

³⁵ Kən kitat kotitun məmə Naoa Rəha Uhg'in, okol təsəuhlinən. Uhg'in təmos-ipən nəghatən rəhan kəm netəmim neen. ?Tol nəhlan, okəmə Uhg'in təmatəghat-in netəm m'in u, kən mən ilat məmə uhg'in m'in,

³⁶ kən nakotəhrol motəhai io moatən məmə io iatən rat Uhg'in məto-inu iatən məmə io Nəti Uhg'in? Io u inu, itəm Tata Uhg'in in təmələhəu-pən io məmə rəhan pisin əm, kən mol əpen-əpenə lak, məmə otahl-ipa io ekuwa e nətueintən.

³⁷ Okəmə esolən nəmtətin m'in itəm rəhak Tata tatol, kən sotahatətəən lak.

³⁸ Məto okəmə iatol nəmtətin m'in u rəhak Tata tatol, kən nat əpnəp'in məmə itəmat nəsotahatətəən e rəhak nəghatən m'in, məto təw'ir məmə onəkotahatətə e nəmtətin m'in rəhak. Kən tol nəhlan, itəmat onəpanotitun w'ir ag'in məmə Tata Uhg'in tətətig lak, kən iakətətig e Tata Uhg'in."*

³⁹ Tol nəhlan, o nəghatən m'in u, ilat kəmotolkeike m'in məmə okotaskəl'im in, məto in təmiet elat, mag'im.

⁴⁰ In təmeguəfim'in-pən m'in e nəwtain nəhau Jotan, muw'in əpəh, əpən, Jon təmol bəptais e netəmim ik'in. Kən mətətig ik'in əh.

---

§ **10:34:** E Sam 82:1-2, Uhg'in təmuəh nimaa nəghatən kit məmə, netəm-iasol m'in rəha netəmim rəhan, ilat kotahmen e uhg'in m'in, məto inu in təm'itəpun ilat məmə ilat okoatətul o Uhg'in, kən motakil rəhan netəmim m'in. Kəmotakil netəmim mihin, kən tol nəhlan, kən tən elat məmə, "uhg'in m'in." Məto kəsi, məmə ilat kəmosotakilən e suatip ətuatip, kən Uhg'in otərəkin ilat. Inu e ves u Jon 10:34, Iesu in tatos e nəghatən u kəməte əpən e Sam, kən tətəghat kəm netəm-iasol m'in roiu. * **10:38:** Jon 14:10,11,20; 17:21

41 Kæn netæmim tepæt kæmotuwa ron, kæn moatæn mæmæ, “Jon tæmæsolæn næmtætîn kit ne. Mæto næghatæn mîn itæm in tæmatæn e suah u, ilat rafin nîpahrienæn æm.”†

42 Kæn ikîn æh, netæmim tepæt kæmotahatætæ e Iesu.

11

Lasaros tæmimîs

1 Etæm Petani kit, nærgîn u Lasaros, tatimîs. Petani, in latuænu kit, ima Meri ne pian Mata.*

2 Meri u, inu, uarisig otæpænau nelki Iæræmæwæ ræhatat e senta, kæn mafæl e noanun, tæmiæg.† Kæn pætæn u, ræhan u kaka Lasaros u tatimîs.

3 Tol næhlan, wîni Lasaros mil kuahl-ipæn næghatæn o Iesu mæmæ, “Etæm-iasol, ik kit u itæm nakolkeike pik,‡ in tatimîs.”

4 Nian Iesu tæmæto næghatæn u, kæn in tæmæ, “Lasaros tatimîs, mæto ræhan nîmîsæn æh, okol tæsolæn in timîs agîn-æh. Nîmîsæn æh ræhan otol mæmæ netæmim okotilæs-ipær motænwiwi Uhgîn ron. Kæn nîmîsæn æh otol mæmæ netæmim okotilæs-ipær motænwiwi Næti Uhgîn ron.”

5 Iesu tolkeike pik Mata ne pian, ne ræhalau kaka Lasaros.

6 Tol nulan, nian tatætø pap mæmæ Lasaros tatimîs, in tæmatig mîn mos nian kæiu æpæh ikîn tætatig ikîn.§

---

† **10:41:** Jon 1:26-27,30,34 * **11:1:** Luk 10:38-42 † **11:2:** Jon 12:3 ‡ **11:3:** Jon 11: 5,36 § **11:6:** Iesu in tolkeike Meri ne Mata ne Lasaros, tol næhlan in tæsahgîn minu lan mæmæ Lasaros otimîs paupæn, mæto-inun in otol nahatætæn ræhalal tæskasik mîn nian in otol Lasaros tinæmegæh mîn e nîmîsæn. Əplan-tu ves 14-15.

7 Kæn uarisig, tən-ipən kəm rəhan netəmim min məmә, “Pəs kotitəlig-pən min Jutia.”

8 Məto rəhan netəmim min kotən-ipən kəm in məmә, “Iəgətun, roiu әm huә, netəm-iasol rəha Jutia kəmotəmә okotahtimnu ik e kəpiel apin. ? Məto ik nakən məmә onakitəlig-pən min ikin әh?”

9 Kæn Iesu tən-ipən kəm ilat məmә, “Itəmat nəkotitun məmә tuelef aua e nərauiəgən. Okəmә etəmim tətaliwək e nərauiəgən, okol təsorinən nelkin e kəpiel kit, məto-inu tatəplan nat e nəhag-əhagən rəha nətueintən.*

10 Məto okəmә in tətaliwək lapin, in titun norinən nelkin e kəpiel kit, məto-inu rəhan nəhag-əhagən tikә.”

11 Iesu tinən rəkis nəghatən әh, kæn in mən-ipən kəm ilat məmә, “Kitat kit u Lasaros, in tətapil. Məto io oekuwin әh-ikin məhgaiir lan.”†

12 Kæn rəhan min netəmim kotən-ipən kəm in məmә, “Etəm-iasol, okəmә in tətapil, kæn rəhan nimisən otikә. !In otəto təwir min!”

13 E nəghatən u rəha Iesu, nipətin u məmә Lasaros tinimis rəkis. Məto ilat nikilat təht məmә Lasaros in tətapil әm.

14 Kæn Iesu təmən-ipən wir məmә, “Lasaros tinimis rəkis.

15 Nian nikik tatuəh itəmat, nikik tagien məmә eməsatiəgən itimlau min, məto-inu nat u, otasitu etəmat məmә onəkotahatətә lak. Məto təwir məmә pəs kotuwin motehm in.”

---

* **11:9:** Jon 8:12; 9:5 † **11:11:** Nimisən rəha netəm kotahatətә e Iesu in tahnen әm məmә kəmotapil əlu-əlu әm məto-inu ilat kəmotos nəmegəhən lilin. Jon 3:16; 5:24; 10:28; 11:25-26; 1 Tes 4:13-18

16 Kæn Tomas u, kætaun-in mæmæ Mil Mil, in tæn-ipæn kæm netæmim neen mæn ræha Iesu mæmæ, “Tæwîr, pæs kitat rafin kotuwîn, mæmæ kitat rafin okotimîs æm kitat min.”

*Iesu in næukæti naiir-pa
mæn e nîmîsæn*

17 Nian Iesu tæmîet-aræpæn Petani, kæn tæmæto mæmæ kæmîtænîm Lasaros, tinos nian kuwît rækîs.

18 Latuænu u Petani, in iuæhkîr æm o Jerusalem, okæmæ naka suatîp lan tahmen e kilomîta kîsîl,

19 kæn netæm Isrel tepæt kæmotuwa mæmæ okotehm Mata ne Meri motîlæs-ipær nætæligæn ræhalau mæto-inun katuæto tærat o ræhalau kaka tæmîmîs.

20 Kæn nian Mata tæmæto mæmæ Iesu tatuwa, in tæmætul muwîn mæmæ otæplan. Mæto Meri, in tæmatæpælæh æm imæ.‡

21 Kæn Mata tæmæn-ipæn kæm Iesu mæmæ, “Etæm-iasol, okæmæ ik næmætætîg ikîn-u, okol ræhak kaka tæmæsîmîsæn.

22 Mæto io enîtun æh mæmæ nat naka onakætæpæh-in kæm Uhgîn, kæn Uhgîn otæpanos-ipînæ kæm ik.”

23 Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Ræham kaka otæpanæmegæh min.”

24 Mata tæmæ, “Io ekitun mæmæ Lasaros otæpanæmegæh mæn e Namnun Nian, itæm netæmim rafin kæmotimîs okotaiir-pa mæn.”§

25 Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Io u, io Næukæti Naiir-pa Mæn e Nîmîsæn, kæn io mæn, io Næukæti Næmegæhæn. Etæmim itæm in otahatætæ lak, nat æpnærîn mæmæ in tæmîmîs, mæto in otæmegæh min.

‡ 11:20: Luk 10:38-42 § 11:24: Dan 12:2; Jon 5:28,29; 6:39,40; Wæk 24:15

26 Kæn etämim itäm tatämegäh kæn mätahatətə lak,* in okol täsımıs agın-əhən nian kit ne.† ? Nəkatahatətə e nəghatən u rəhak?”

27 Mata tən-ipən kəm in mämə, “Əwəh, İərämərə. İo enatahatətə lam, mämə ik Kristo itäm Uhgın təmən mämə otahl-ipa. İk Nəti Uhgın. İk u inun, aupən netämim kəmoatən mämə ik onəpanuwa e nətueintən.”

Iesu təmasək

28 Nian Mata tınən rəkis nəghatən u, kæn muwın mämə otən-ipən kəm pian Meri tuwa. Təmuwın kæn masiwən-in-pən e matəlgın mämə, “İəgətun‡ tınuwa rəkis. Tolkeike mämə otəplan ik.”

29 Kæn nian Meri təməto nəghatən u, təmətul uəhai əm, matuwın mämə otəplan İesu.

30 İesu in təsuwamən əh latuənu, in tatətul əh-ikin Mata təmuwın ikin mehm.

31 Kæn nian netəm İsrəl mın u itəm kəmoatəpələh imə ilat Meri, moatıləs-ipər rəhan nətəlgən, kəmotəplan in təmətul uəhai əm matuwın ihluə, kæn ilat kotuarisig-in. Nıkilat təht mämə tatuwın e suwıt, otasək.

32 Meri təmıet-arəpən u ikin İesu tatətul ikin, kæn nian təməplan İesu, in təmısın nulın mən-ipən kəm in mämə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmətatıg ikin-u, kæn okol rəhak kaka təsımısən.”

33 Nian İesu təməplan mämə pətan u ne netämim mın un ilat mın koatasək, in təməto tərət pık, nıkin tıfım.

34 Kæn in təmətapəh olat mämə, “?Nəmotıtənım hiə?”

---

* 11:26: Jon 3:15 † 11:26: Mat 25:46 ‡ 11:28: Jon 13:13

Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, wa-tu məplan.”

³⁵ Iesu, nahwi nəmtin təmaiəh. §

³⁶ Kən netəm Isrel min u, ilat kotəmə, “Ei, netənim. ! In təmolkeike pik agin-əh suah u taprəkis!”

³⁷ Məto ilat neen min koatən məmə, “Suah əh in əh aupən, təmol-wir iganəmtin əpis. ?Kən təhrol məsən-iəhauən Lasaros məmə təsimisən?”

Iesu təmosmegəh min Lasaros

³⁸ Kən Iesu təməto min tərət pik, kən in təmuwin əpəh e suwit. Ilat kəmotitənim Lasaros əpəh e nipəg kəpiel kit, kən motiləs-ipən min kəpiel kit min motahtosig-in-pən nipəg kəpiel lan.

³⁹ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Otahwin rəkis-tu kəpiel.”

Kən Mata u, wini Lasaros, tən-ipən kəm Iesu məmə, “Etəm-iasol, in tinəpien rəkis. Kəmitənim tinos nian kuwit rəkis.”

⁴⁰ Məto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Təhrol? ? Ik ninaluin məmə emən-ipinə rəkis kəm ik məmə okəmə nakahatətə lak kən onəkəplan nəsanənən asol ne nepətən əhag-əhag rəha Uhgın?”

⁴¹ Tol nəhlan, ilat kəmotahwin rəkis kəpiel. Kən Iesu təmuag-pər kən məmə, “Tata, io iatən tagkiu kəm ik məto-inu nəməto rəkis rəhak nəghatən.

⁴² Kən ekıtun məmə e nian rafin, natəto io. Məto iatən nəghatən u, o netəm min u, itəm koatətul titəlau-in io, məmə ilat okotahatətə məmə ik nəməhl-ipa io.”*

---

§ 11:35: Luk 19:41 * 11:42: Jon 3:17

⁴³ Kæn æmun, nian Iesu tinæn rækis næghatæn u, in tæmaun æfæmæh mæmæ, “!Lasaros, ætul miet!”

⁴⁴ Kæn Lasaros tæmætul miet, matæmik mætmætig æm nimæhan min u itæm kæmælis ætain nelmin ne nelkin ne niganæmtin ne lan. Kæn Iesu tæn-ipæn kæm ilat mæmæ, “Otikis rækis nimæhan min æh, pæs in taliwæk.”

Netæm-iasol min ræha Isrel kæmotegæs-in suatip mæmæ okotoh Iesu

(Mat 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Netæm Isrel itæm kæmotuwa o Meri kæn motehm natimnat min u itæm Iesu tæmol, ilat tepæt kæmotahatætæ lan.

⁴⁶ Mæto ilat min neen kæmotuwæn o Farisi min, kæn motæn-iaræp kæm ilat rafin natimnat min itæm Iesu tæmol.

⁴⁷ Kæn o nat u, Farisi min u ne pris asol min ilat kæmotaskælim nuæfiminæn asol kit ræhalat, kæn ilat kæmotæn kæm ilat min mæmæ, “?Okotæhrol nulan? Suah æh tinatol næmtætæn tepæt.

⁴⁸ Okæmæ okotapæs æm, tatol næhlan, kæn netæmim rafin okotahatætæ lan, kæn netæm Rom ilat okotuwa motærækin Nimæ Ræha Uhgæn ne kantri ræhatat kæn motos-irækis ilau e nelmitat.”

⁴⁹ Kæn ilat kit u, nærgæn u Kæafas, in pris asol agin e nup æh. Tol nulan, in tæmæn mæmæ, “Itæmat nækotæruru agin-æh nat u.

⁵⁰ ? Tæhrol itæmat næsotitunæn? ? Itæmat næsotitunæn mæmæ tæwir mæsin otæmat mæmæ etæmim kitæh æm otimis o netæmim, taprækis-in mæmæ kantri apiæpiæ otimis?”†

---

† 11:50: Jon 18:14

51 Nian in tinən nəghatən u, in təməsən atipən e nətəligən əm rəhan. In pris asol agin e nup əh, kən in təmaupən mən-iarəp nəghatən itəm Uhgın təmos-ipən kəm in. Kən in təmən məmə Iesu in otimis o nosmegəhən netəm Isrel.‡

52 Kən məto rəhan nimisən, sənəmə o nos-megəhən netəm Isrel əm, məto o nosməgəh minən nenəti Uhgın min itəm kotan atit e nətueintən, kən mol ilat kotuwa motol kitiah əm.§

53 Tol nəhlan, e nian əh, ilat kəmotegəhan-in məmə okotəkəike kegəs-in suatip kit o nohamnuən Iesu.

54 Kən o nat u, Iesu təsalıwək-arəp minən ikin min e Jutia, in təmagım ikin-u, muwın əpəh e taon kit, nərgın u Efraim. Taon u, in iuəhkır əm o ikin taruən-aruən ikin. Kən in mətatig ikin əh, ilat rəhan min netənim.

Netənim kəmoatol əpen-əpenə o nolən lafet rəha Nuhagego-inən

55 Tinatuwa iuəhkır o nian rəha lafet kit rəha netəm Isrel, nərgın u, lafet rəha Nuhagego-inən.* Kən netənim tepət kınəatiet ikin pisin pisin min minəatuwa Jerusalem məmə okotol natimnat

---

‡ **11:51:** Kaiəfəs tolkeike məmə okohamnu Iesu məto-inu təsolkeikeən məmə netəm Rom okotərakın kantri rəha netəm Isrel. Məto, in təmatən aupən nat kit itəm otuwa mol nıpahrienən lan, məto in təruru nat əh in tatən. Rəhan nəghatən, nıpətin tatəgətun məmə Iesu otəkəike mimis məmə Uhgın otəsələn nalpınən kəm rəhan netənim o rəhalat təfagə rat min. § **11:52:** Aes 49:6; Jon 10:16 * **11:55:** Eks 12:13,23,27

mīn mēmā ilat okotaruətuəh† e nīganəmti Uhgīn, paupən un, mēpanotuwīn e lafet əh.

⁵⁶ Kən netəm mīn əh kīnoategəs-in Iesu. Kən nian kəmotuəfīmīn e Nīmə Rəha Uhgīn, kīnoatətapəh-ətapəh olat mīn mēmā, “?Kəruru mə Iesu otuwa e lafet u, o kəp?”

⁵⁷ Məto e nian əh, pris asol mīn ne Farisi mīn kəmotələhəu nəghatən kit, mēmā okəmā etəmim kit titun ikīn Iesu tətətig ikīn, in otəkəike muwa mən-iarəpən kəm ilat, pəs mopael mīn kotuwīn motaskəlīm.

12

Meri təmau nelki Iesu e senta (*Mat 26:6-13; Mak 14:3-9*)

¹ Nian sikis əh-ikīn tətətig əh kəpənən e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, kən Iesu tīnītəlig-pa mīn Petani, imə Lasaros ikīn. Suah u inu, Iesu in təmol in təmegəh mīn.

² Kən netəmim ikīn-u, kəmotol nagwənən kit rəha Iesu. Kən Mata in tos nagwənən, muwa.* Kən Lasaros mīn əh-ikīn e nagwənən əh, ilat Iesu ne, koatəməhl-pən, moatagwən.†

³ Kən Meri təmos senta kit tatər e nuwigī nat, muwa. Senta u, kəmol e nokī nato.‡ Senta əh, nəmiəwīn təwīr, kən nəmtīn tiəkīs. Kən in təmau

---

† **11:55:** Okotaruətuəh, nīpətīn un, mēmā ilat okotafəl wīr ilat mīn, məto-inu ilat kotītun mēmā ilat kotamkīmīk e nīganəmti Uhgīn. * **12:2:** Luk 10:38-42 † **12:2:** Nīpahrienən mēmā ilat kəsotəpələhən motagwən. Məto e nolən rəhalat e nian əh, ilat kotapil motīsīn-pən nuwləlmīlat e tepīl, kətagwən. ‡ **12:3:** Nato in nat kit nəmiəwīn tatəpien wīr, tahmen e nīgpīs.

nelki Iesu e senta u, kən mafəl e noanun. Nəmiəwi senta u, təmirəfin nīpəgnoa nimə.§

⁴Məto etənim kit rəha Iesu, nərgin u Jutas Iskariot, suah un uarisig otəpanegəhan-in-pən Iesu e nelmi rəhan tikimīr mīn, in təməhai ron. In təmən məmə, ⁵“?Ik nəkəruru nol-salim-in senta u, mos məni lan, kən mos-ipən kəm ian-rat mīn? Senta u, in tahmen e tri-hanrit tenarius.*

⁶In təmən nəhlan, məto sənəmə in tatol nat agin e ian-rat mīn, məto in təmən əm, məto-inu in iakləh. In tatos kətīm rəha məni rəhalat, kən nian neen, in tətakləh-in.

⁷Məto Iesu təmə, “Əpəs-tu pətan u. Sərəkīnən rəhan nətəligən. In təmatələhəu wir senta u, məmə otəu nīpətik, o nian əh itəm okitənim io lan.

⁸Ian rat mīn, nian rafin itəmat mīn ilat nəkotatig.† Məto io, okol esatigən nian rafin kitat mīn itəmat.”

Pris asol mīn kəmotegəs-in mīn suatip o nohamnuən Lasaros

⁹Kən nian nīmanin netəm Jutia kəmotəto məmə Iesu tətətig latuənu Petani, kən ilat kīnoatuwa ikin. Kəsotuwa əmən məmə okotəhm Iesu, məto ilat kotuwa mīn məmə okotəplan-tu Lasaros u təmīmīs, kən Iesu tol mīn təmegəh.‡

¹⁰Kən əmun, pris asol mīn, kəmotegəhan-in mīn məmə okəkəike kohamnu mīn Lasaros,

¹¹məto-inun nian netəm Isrel tepət kəmotəplan Lasaros təməmegəh mīn, kən ilat kəmotəhatətə e Iesu, kən mīnotapəs rəhalat netəm-iasol mīn.

---

§ 12:3: Mak 14:3 * 12:5: Roiu, tri-hanrit tenarius tahmen e tri-hanrit-taosan watu.” † 12:8: Dut 15:11 ‡ 12:9: Jon 11:43,44

*Iesu təmuwa Jerusalem matol əp in məmə in kig
(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)*

¹² Kəmən lawigin, nimanin netəmim itəm kəmoatuwa Jerusalem məmə okotol lafet rəha Nuhagego-inən, kəmotəto məmə Iesu tətaliwək minatuwa e taon.

¹³ Kən tol nəhlan, ilat kəmotiet e taon u, moatəmik nat kit tahmen e nimali nəmil§ moatuwin mə okotəplan Iesu. Kən moatagət əfəməh moatən məmə,

“!Hosana!”*

!Iərəməərə Uhgın tətətig ilau suah u itəm tatuwa e nərgin!

!Iərəməərə Uhgın tətətig ilau Kig u rəha netəm Isrel!”†

¹⁴ Kən Iesu təməplan nəti togki kit, kən tasuə lan maliwək matuwin. Natimnat min u, Naoa Rəha Uhgın tinəmən rəkis məmə,

¹⁵ “Netəm Saeon,‡ itəmat sotəginən.

!Otəplan-tu! !Kig rəhatəmat tatuwa,

in titasuə e nəti togki maliwək matuwa!”§

¹⁶ E nian əh, netəmim rəha Iesu ilat kotəruru nipəti nat u. Məto uarisig, nian Iesu tinəmegəh min

---

§ **12:13:** Nimali nəmil u in nəmtətin rəha nəptən rəhalat ne nol winən e tikimr min rəha netəm Isrel. Okəm-naka ilat kəmoturin-urin nimali nəmil məto-inu nikilat tətəht məmə Iesu in Kristo, kən in tinuwa məmə otəmki-rəkis ilat e nəərəməəən rəha netəm Rom. * **12:13:** Nəghatən u, “Hosana,” nipətin ətuatip in

“Asitu, Uhgın, osmegəh itəmat,” məto e nian rəha Iesu, nəghatən u, ilat kəmotəuhlin əm nipətin məmə, “!Ənwiwi Uhgın!” Ves u ilat koatən, in təmisi-pən e Sam 118:25-26. † **12:13:** Jon 1:49

‡ **12:15:** Jerusalem u, kəmotəun-in min məmə Saeon, məto-inun nərgin əh rəha nitot kit itəm kəmiləkin-pər taon lan. Saeon u, in nərgi Jerusalem kit min. § **12:15:** Sek 9:9

e nimisən, kən Uhgın tınol əp rəkis nepətən rəha Iesu, kən nikilat təpanəht məmə aupən, kəmote rəkis nəghatən lan e Naoa Rəha Uhgın, kənu netəmim kınotol nəghatən mın əh tınuwa mınol nıpahrienən lan.

¹⁷ E nian Iesu təmaun-in Lasaros, kən Lasaros tiet e nıpəg kəpiel məmegəh mın, nımanin netəmim tepət kəmotatig ilat əh-ikın. Kən ilat əh kəmotətul-arəp mınotən-iarəp natımnat mın u in təmöl.

¹⁸ Tol nəhlan, netəmim tepət kəmotuwa məmə okotəplan Iesu, məto-inu koatəto məmə in təmöl nəmtətin əh.

¹⁹ Kən Farisi mın kınootən-ən kəm ilat mın məmə, “!Otəplan-tu, okol kitat kəsotol agın-əhən nat kit. Roiu əh, netəmim rafın e nətuounən kınootuarisig-in!”

Netəm Kris neen kəmotolkeike məmə okotəplan Iesu

²⁰ Kən nian netəmim kəmotuwın Jerusalem məmə okotəfak e nian rəha lafet u, kən netəm Kris neen mın əh-ikın ilat mın, kəmoatəfak.

²¹ Netəm Kris mın u kəmotuwa motehm Filip. Filip in etəm Petsaeta əpəh Kalili. Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, iakotolkeike məmə ekotəplan Iesu.”

²² Kən Filip tətul muwın mən-ipən kəm Antru, kən ilau kəmian muən-ipən kəm Iesu.

²³ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Roiu əh, Nəti Etəmim, rəhan nian tınuwa rəkis, məmə Uhgın otol əp rəhan nepətən əhag-əhag.

²⁴ Nıpahrienən agın u iatən kəm itəmat məmə, etəmim otəkəike mıtənım nikuti nat e nisıp kən

otimis. Okəmә tәsimisән, kән okol tәsәwian kән mәsoeән. Mәto okәмә otimis, kән otoe-in noan tepәt, tepәt.*

25 Etәм nikin tatәht pik rәhan nәmegәhән e nәtueintән u, in otәmkarәpән-in. Mәto etәmim itәм nikin tәsәht pikән nәhlan rәhan nәmegәhән e nәtueintән u, in otaskәlim wir nәmegәhән rәhan o nәmegәhән lilin.†

26 Etәм tolkeike mәмә otol wәk rәhak, in otәkәike muarisig-in io,‡ kән okәмә ikin pәhruән io ekatig ikin, kән in min, in otatig ikin-u.§ Kән etәм tatol wәk rәhak, Tata Uhgin otisiai-in.”

Iesu tәmәghat-in nimisән rәhan

27 Kән Iesu tәmән-ipән kәм ilat mәмә, “Roiu әh, nikip titahmә pik.* ?Oekahrol min-nulan? Okol esәнән mәмә, ‘Tata, ohrәkis nahmәән itәм tatuwa ron io.’ Natimnat u inu, io emuwa ron.

28 Tata, ik os-ipәр atip nәrgәм.”

Kән әmun, roiu agin-әh, ilat kәmotәto nәwian kit tәmisi-pән e neai tatән mәмә, “Io enilәs-ipәр rәkis nәrgәk, kән roiu әh, oekilәs-ipәр min.”

29 Kән netәmim itәм kәmotәtul iuәhkir ron kәmotәto nәwian әh, kән ilat neen kotәмә, “! Netәmim! ?Naka u? ?Kaluәluә kit, o?” Mәto neen kotәмә, “Nagelo kit әh tatәghat kәм in.”

30 Mәto Iesu tән-ipән kәм ilat mәмә, “Nәwian u, tәmәsuwamән mәмә io ekәto. Mәto tәmuwa mәмә itәmat onәkotәto.†

---

* **12:24:** 1 Korin 15:36 † **12:25:** Mat 10:39; 16:25; Mak 8:34-38; Luk 14:26; 17:33; 2 Korin 5:14-15 ‡ **12:26:** Mat 10:38; Luk 14:27 § **12:26:** Jon 14:3; 17:24 * **12:27:** Mat 26:38,39; Jon 11:33,38; 13:21 † **12:30:** Eks 19:9; Jon 11:42

31 Roiu əh tınol nian itəm Uhgın otakil nolən rəha netəmim e nətueintən. Roiu əh, in otoh-iəhau nəsanənən rəha Setan,‡ iərəmərə rəha nətueintən u. §

32 Nian katiləs-ipər io ilis,* kən io oekiuw-pa netəmim rafin kotuwa ron io.”†

33 E nəghatən u, in tınuhapık e nımısən rəhan.‡

34 Kən netəmim kəmotən-ipən kəm in motən məmə, “İtimat enotəto rəkis e Lou rəhatat, məmə nian Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa tuwa, in otətətiğ lilin əm, matuwın namnun tıkə. § ? Təhrol ik nakatən məmə netəmim okotəkəike motiləs-ipər Nəti Etəmim? ?Məto Nəti Etəmim u, in pah?”

35 Kən İesu təmən-ipən kəm ilat məmə, “Nəhag-əhagən u, tətətiğ otəmat o nian təkəku əm. Kən nian nəhag-əhagən u tətətiğ otəmat, itəmat nəkotəkəike motaliwək lan. Okəmə kəpə, kən napinəpən otirəfin itəmat. Kən etəmim itəm tətəliwək e napinəpən, in təruru ikın in tatuwın ikın.

---

‡ **12:31:** Nat əpnapın məmə nımısən rəha İesu təmol məmə okəm-naka Setan təmol win, məto nıpahrienən məmə in təsol winən. Əplan-tu Luk 10:18; Hip 2:14-15; 1 Jon 4:4; Nol Əpən 12:8-9.

§ **12:31:** Mat 4:8-9; Jon 14:30; 16:11; 2 Korin 4:4; Efes 2:2, 6:12

* **12:32:** E naoa rəha Jon, tatəghat-in nəghatən u “katiləs-ipər io ilis” nian tepət. Kən in nıpətın kəiu. Nian tatən “katiləs-ipər io ilis,” nıpətın kit in tatəghat-in nımısən rəha İesu e nig kəməluau. Kən nıpətın kit mın, e nig kəməluau əh, in tatəgətun nəwırən asol ne nepətən asol rəha İesu. † **12:32:** Jon 3:14; 6:44; 8:28 ‡ **12:33:**

Fil 2:8-9; 1 Tim 3:16; Hip 1:3 § **12:34:** Netəmim nıkilat tatəht ves mın əh, tahmen e 2 Saml 7:16, Sam 72:17; 89:4,35-37; 110:1,4, Aes 9:7; Esik 37:25; Dan 7:14. Nıkilat təsəhtən ves mın itəm koatən məmə Kristo in otaupən mımıs.

36 Nian nəhag-əhagən u tətatiḡ əh otəmat, itəmat nəkotəkəike motahatətə e nəhag-əhagən u məmə itəmat nakotuwa nenəti nəhag-əhagən.”*

Netəm Isrel ilat kəməsotahatətəən e Iesu

Nian Iesu təmən rəkis nəghatən u kəm ilat, kən magim mapəs ilat muwin matəhluaig.

37 Nat əpnapin məmə in tinol rəkis nəmtətin tepət e niḡanəmti netəm Isrel, məto ilat kəsotahatətəən lan.

38 Ien rəha Uhgın u Aesea, təmaupən matəghat-in rəhalat nolən. Kən nat u təmuwa məmə otol nəghatən rəhan tuwa mol niḡahrienən lan. In təmən məmə,

“?Iərəmərə, pah otahatətə e nəghatən rəhatimat?

?Ekoatən-iarəp, kən pah otahatətə lan?

?Kən Iərəmərə otol əp kəm pah nahgin itəm təsanən pik o nosmegəhən?”†

39 Kənu ilat kotəruru nahatətəən lan məto-inu tahmen-pən əm məmə Aesea təmən-iarəp min aupən məmə,

40 “In təmol ilat məmə niḡanəmtilat otəpis.

Okəmə təsəpisən, kən ilat okotəplan nat kən motitun.

Kən in tinahtosig-in rəkis nikilat.

Okəmə təsolən, kən ilat okotenatig kən motitun nəuhlinən nətəliḡən rəhalat, kən motahatətə lak, ekol nəmegəhən rəhalat tuwiwi min.”‡

41 Ien rəha Uhgın, Aesea u aupən, təmən nulan məto-inun in təməplan nepətən əhag-əhag rəha Iesu, kən tol nəhlan, in tatəghat-in.§

* 12:36: Mat 5:14; Efes 5:8-9; 1 Tes 5:5 † 12:38: Aes 53:1; Rom 10:16 ‡ 12:40: Aes 6:10 § 12:41: Aes 6:1-4

⁴² Kən mətō, netəm-iasol mīn tepət məsīn, ilat mīn kəmotahatətə e Iesu. Mətō ilat koatəgin nən-iarəpən məmə ilat kəmotahatətə lan, mətō-inun koatəgin Farisi mīn məmə okotahl-iarəp ilat e nimə rəha nuəfiminən,

⁴³ mətō-inu netəm iasol mīn u, ilat kotolkeike pik məmə netəmim okotənwiwi ilat, taprəkis-in məmə Uhgīn nīkin otāgien olat.

Nəghatən rəha Iesu tītun nakilən nolən rəha netəmim

⁴⁴ Kən Iesu təmagət əfəməh məmə, “Etəmim itəm tətahatətə lak, sənəmə tətahatətə pīsīn əm lak, mətō tətahatətə mīn e Uhgīn itəm təmahl-īpa io.

⁴⁵ Kən etəmim u itəm təməplan io, sənəmə təməplan əm io. In təməplan mīn Uhgīn u təmahl-īpa io.*

⁴⁶ Io u nəhag-əhagən.† Emuwa e nətueintən u, məmə etəmim itəm otahatətə lak, otəsātīgən e napinəpən.

⁴⁷ Etəmim itəm tatəto rəhak nəghatən, məsolən, okol esən-iarəpən rəhan nalpīnən, mətō-inun eməsuwamən e nətueintən u məmə ekən-iarəp nalpīnən rəha netəmim. Mətō emuwa məmə ekosmegəh ilat.‡

⁴⁸ Mətō etəmim itəm tatəuhlin-pa məntaan kəm io, məsosən rəhak nəghatən, nat kit əh-ikīn tətātīg məmə in otən-iarəp rəhan nalpīnən. O Namnun Nian, nəghatən mīn u rəhak, ilat okotən-iarəp nalpīnən rəhan.§

---

* **12:45:** Jon 14:8-9   † **12:46:** Jon 1:4   ‡ **12:47:** Jon 3:17

§ **12:48:** Jon 5:45

49 Tol nəhlan məto-inu nəghatən mīn u, sənəmə rəhak pīsīn əm, məto Tata Uhgīn u təmahl-īpa io, kən in təmən məmə ekəkəike muwīn mən nəhlan, kən mōl nəhlan.*

50 Kən io enəmitun rəkis məmə nəghatən mīn u, itəm in təmən-īpa kəm io, nəmegəhən līlīn tətātīg lan. Kən tol nəhlan, nəghatən mīn u iakatən ilat, Tata Uhgīn təmən-īpa kən mægətun io elat, məmə ekən mihīn.”

13

Iesu təmau nelki rəhan netəmim

1 Tīnuwa mətoarus nian netəm Isrel kotol lafet lan, lafet rəha Nuhagego-inən, kən Iesu tīnitun məmə rəhan nian tīnuwa rəkis məmə otiet e nətueintən u, muwīn mehm Tata Uhgīn.* Nian rafin in təmatolkeike pīk rəhan netəmim u kotatīg e nətueintən, kən mətō roiu in tatəgətun əsas rəhan nolkeikeən rafin kəm ilat.

2 Tīnehnaipən, Iesu ne rəhan netəmim mīn kəmoatagwən, kən Setan tīnatos-īpən-os-īpən rəkis kəm Jutas Iskariot, nəti Saimon, məmə in otosalīm-in Iesu tuwīn e nelmi tīkīmīr mīn rəhan.

3 Iesu təmitun məmə Tata Uhgīn təmələhəu-pən rəkis natīmnat rafin u e nelmīn,† kən tīnitun mīn məmə in təmīsī-pən o Uhgīn, kən in otəpanitəlig-pən mīn o Uhgīn.

4 Tol nəhlan, in təmətul, kən mapeg rəkis rəhan sot asol, kən mətəut-in tawīl kit.

5 Kən mīləs pesīn kit, mətu-pən nəhau lan, kən əmun mətuoun mətau nelki rəhan mīn netəmim, kən mətəfəl e tawīl, tawīl u itəm in tatətəut-in.

* 12:49: Jon 14:31   * 13:1: Jon 16:28   † 13:3: Mat 28:18

6 Təmöl mihin, muwın e Saimon Pita, kən Pita tən-ipən kəm in məmə, “? İərəmərə, təhrol? Təsəwirən məmə ik onakau nelkək.”

7 Məto İesu tən-ipən kəm in məmə, “Roiu ik nəkeruru nıpəti nat u io iatol, məto uarisig un, onəpanitun nıpətin.”

8 Kən Pita tən-ipən kəm in məmə, “Okol nəsauən nelkək nian kit ne.”

Məto İesu təmə, “Okəmə ekəsauən nelkəm, kən okol ik nəkəsuwamən mol rəhak etəmim.”

9 Kən Saimon Pita təmən-ipən kəm in məmə, “! İərəmərə, okəmə tol nəhlan, kən onasauən əm nelkək, məto onakau mın nelmək ne rəhk-kapə!”

10 Kən İesu tən-ipən kəm in məmə, “! Kəp! Etəm un tinaig rəkis, in tınəruən rəkis, tınahmen. Təwir əm məmə okəsau mınən nıpətin; məto io oekəike mau mın əm nelkin. İtəmat nınotəruən rəkis. Məto sənəmə itəmat rafin agin-əh.”[‡]

11 İesu tınitun rəkis məmə ilat pah un otegəhan-in-pən in e nelmi rəhan tikimır mın. Tol nəhlan, kən in tən məmə, “Sənəmə itəmat rafin agin-əh.”

12 Nian İesu tınau rəkis nelki rəhan netəmim mın, kən muwın mın e rəhan napən, kən muwın mın məpələh e nəmeen e tepil. Kən əmun mətapəh olat məmə, “? İtəmat nəkotitun nıpəti nat u emol roiu agin etəmat? 13 İtəmat nakotaun-in io məmə İəgətun ne İərəmərə, kən tətuatip əm nulan, məto-inun nıpahrienən məmə io u, rəhatəmat İəgətun ne rəhatəmat İərəmərə.

14 “Məto-inu io, io u rəhatəmat İərəmərə ne io İəgətun rəhatəmat, kənu io ekau nelkitəmat, kənu itəmat mın, onəkotau nelkitəmat mın. §

‡ 13:10: Jon 13:18 § 13:14: 1 Pita 5:5

15 Io emol mægætun itəmat lan, məmə itəmat onəkotol nolən kitiəh əm, məmə inu, emol mihin etəmat.

16 Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, iolwək kit, in təsaprəkis-inən rəhan etəmiasol, kənu iahl-ipən in təsaprəkis-inən etəm tītahləpis.*

17 Roiu əh, itəmat nəkotitun wir natimnat min u. Kən o nat u, okəmə nəkoatol nulan, kən itəmat onəkotos nəwirən o Uhgın.†

18 “Io esənən itəmat rafin.‡ Io ekıtun wir itəmat min un itəm io emitəpun itəmat.§ Məto nəghatən u rəha Naoa Rəha Uhgın, otəkəike muwa mol nipahrienən lan. Nəghatən u tatən məmə, ‘Etənim u, aupən itimlau ematuagwən kələh e plet kitiəh, məto roiu, in tınəuhlin rəhan nətəligən, minatol noa kəm io.’* ”

19 Io iatən-iarəp natimnat min u kəm itəmat u-roiu, nian okəsölən əh. Məto nian okatol, kən itəmat onəkotahatətə lak, məmə Io u inu.†

20 Nipahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, etənim pah itəm tatos rəhak iahləpis kən nikin tagien ron, tahmen-pən əm məmə in tatos min io, kən nikin tagien ron io. Kənu etənim itəm tatos wir io, kən nikin tagien ron io, tahmen-pən əm məmə in tatos wir min rəhak Tata, kən nikin tagien ron.”‡

Iesu təmən-iarəp məmə Jutas in oteğəhan-in-pən

* **13:16:** Luk 6:40 † **13:17:** Mat 7:24,25; Luk 11:28; Jem 1:25

‡ **13:18:** Jon 13:10 § **13:18:** Jon 15:16 * **13:18:** Sam 41:9

† **13:19:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. ‡ **13:20:** Mat 10:40; Jon 17:18

in e nelmi tikimír mìn

*(Mat 26:20-25; Mak 14:17-21;
Luk 22:21-23)*

²¹ Nian Iesu tinən-iarəp rəkis nəghatən əh, kən nīkin təməfigəm pīk, kən in təmə, “Nīpahrienən agin u iatən-ipinə kəm itəmat məmə, itəmat kit u ikin-u, otegəhan-in-pən io e nelmi tikimír mìn rəhak.”

²² Kən rəhan netəmim mìn kəmotətag-pən motəplan ilat mìn. Nīkilat natəht məmə kəruru məmə in tatən pah.

²³ Kən ilat kit u itəm Iesu in tolkeike pīk,§ in tataməhl* iuəhkír əm o Iesu.

²⁴ Kən Saimon Pita, in təmasgəwīn-pən anion kəm in məmə, “Ətapəh-tu ron, məmə etəmim pah əh in tatən.”

²⁵ Kən suah əh təmiəu-iəu muwa iuəhkír o Iesu, kən mətapəh ron məmə, “?Iərəməərə, pah un nakatən?”

²⁶ Kən Iesu təmə, “Io ekəmkas pīret məsin, kənu meer-pən e sup, kən mos-ipən kəm in, kənu suah u, inun.” Kən əmun, in təməmkas pīret kit, meer-pən e sup, kən mos-ipən kəm Jutas, nəti Saimon İskariot.

²⁷ Kən Jutas təmos pīret un. Kən Setan tinalpin rəhan nətəligən.

Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Nat u nakəmə nakol, uwīn uəhai əm mol.”†‡

---

§ **13:23:** Etəmim itəm naoa u tatən, in Jon u itəm tətəpil iuəhkír o Iesu. In u, itəm Iesu tolkeike pīk, məto in təməte naoa u, kən məsənən nərgin. * **13:23:** E nolən rəhalat e nian əh, ilat kotəməhl nəhlan moatəgwən. † **13:27:** Luk 22:3 ‡ **13:27:** Setan: Əplan e tiksonari.

28 Netəmim mīn un rəha Iesu itəm kotəməhl tītəlau e tepīl moatagwən, ilat kəsotitunən məmə Iesu təmən-ipən nəghatən u kəm in o naka.

29 Jutas in titahtu kətim rəha məni rəhalat, kən ilat neen nīkilat təht məmə Iesu təmən-ipən kəm in məmə otuwīn mos-nəmtīn nagwənən neen nīgīlat o lafet, o okəm-naka tatuwīn otos-ipən məni neen kəm ian-rat mīn. §

30 Kən nian Jutas təmos rəkis pīret u, təmətul miet uəhai əm. Kən tīnapinəp rəkis.*

Iesu təmən nəghatən wi kit məmə okotol

31 Nian Jutas tīniet rəkis, kən Iesu təmə, “Roiu əh, Uhgīn tīnatīləs-ipər nərgi Nəti Etəmim, † kən Nəti Etəmim tīnatīləs-ipər nərgi Uhgīn.

32 Məto nian Nəti Etəmim tīnol əp rəkis nepətən rəha Uhgīn, kən Uhgīn atīp əm in otol əp mīn nepətən rəha Nəti Etəmim. Kən in otol əm huə roiu əm. ‡

33 “Nenətīk mīn, okol esatīgən tuwəh kitat mīn itəmat. Kən itəmat onəpanotegəs-in io, məto io iakatən mīn əm nəghatən kitīəh əm kəm itəmat u-roiu, itəm ematən-ipən kəm netəm-iasol mīn rəha Isrel aupən. Ematən-ipən kəm ilat məmə, †kin əh ekatuwīn ikīn, itəmat nəkotəruru nuwīnən ikīn. §

34 “Io iatən-ipinə nəghatən wi kit kəm itəmat məmə nəkotəkəike moatol.* Itəmat nəkotəkəike motolkeike itəmat mīn. † Tahmen-pən əm məmə io emolkeike mihīn itəmat, kənu e nolən kitīəh əm, itəmat nəkotəkəike motolkeike itəmat mīn. ‡

§ 13:29: Jon 12:5-6 * 13:30: Luk 22:53 † 13:31: Jon 12:23
 ‡ 13:32: Jon 17:1-5 § 13:33: Jon 7:33-34 * 13:34: Jon 15:12; 1 Jon 2:7-11; 3:11 † 13:34: Lev 19:18; 1 Tes 4:9; 1 Pita 1:22 ‡ 13:34: Efes 5:1-2; 1 Jon 4:10-11

³⁵ Kən okəmә nakolkeike nulan itəmat mīn, kən netəmim rafin okotitun mēmә itəmat rəhak mīn netəmim.”[§]

Iesu təmən-iarəp mēmә Pita otəpanən mēmә in təruru Iesu

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Kən Saimon Pita tətəpəh ron mēmә, “? İərəmərə, ik onəkuwin hiə?”

Kən Iesu tən-ipən kəm in mēmә, “İkin əh io ekatuwin ikin, ik nəkəruru nətəu-pa-mən io roiu, mətə uarisig un, onəpanuwa.”^{*}

³⁷ Kən Pita tətəpəh ron mēmә, “? İərəmərə, oekəsətəu-pənən ik u-roiu o naka? Io, nīkik tagien əm mēmә ekimis ron ik.”

³⁸ Kən Iesu tən-ipən kəm in mēmә, “? İk nakəmә nīkim tagien əm mēmә onakimis ron io? Nīpahrienən aɡin u iatən kəm ik mēmә, mənig otəsimmnənən əh, kən ik onakən mau kīsil mēmә nəkəruru io.”[†]

14

Iesu in Suatip o nuwinən o Tata Uhgın

¹ Kən Iesu təmən-ipən kəm ilat mēmә, “Nikitəmat təsahməən. İtəmat nəkotəkəike motahatətə e Uhgın,^{*} kən motahatətə mīn lak.

² E nimә rəha Tata rəhak, noan tepət əh-ikin. Nəghatən u in nīpahrienən. Okəmә təsol mihinən, okol enən-ipinə rəkis kəm itəmat. Roiu əh, io ekatuwin, ekol əpen-əpenə rəhatəmat.[†]

[§] 13:35: 1 Jon 3:14; 4:20   ^{*} 13:36: Jon 14:2   [†] 13:38: Jon 18:27

^{*} 14:1: Sam 4:5   [†] 14:2: Hip 11:16

³ Kən məto-inu ekuwın mol apen-pena otəmat, kən io oepanıtəlig-pa mın mos itəmat nakotuwa moatatig kitat min io,‡ məmə itəmat onəkotatig ikin-u itəm io mın iakətətatig ikin. §

⁴ Ikin əh iakatuwın ikin, itəmat ninotıtun rəkis suatıp rəhan.”

⁵ Məto Tomas tən-ipən kəm in məmə, “İərəmərə, itimat ekotəruru ikin-un nakatuwın ikin. ? Ekotəhrol nulan motıtun suatıp tatuwın ikin əh?”

⁶ Kən İesu tən-ipən kəm in məmə, “Io u,* suatıp ron.† Kən io un, nəukəti nıpahrienən,‡ kənu io un, nəukəti nəmegəhən. § Etəmim kit okol təsuwamən o rəhak Tata okəmə io ekəsosən in muwın.*

⁷ Okəmə nəmotıtun io, kən nəmotıtun mın rəhak Tata.† Kən tol nəhlan, tətuooun roiu, ninotıtun rəkis in, kən mınotəplan.”

⁸ Kən Filip tən-ipən kəm in məmə, “İərəmərə, awi əgətun-tu Tata Uhgın kəm itimat. Nat əm u inu, itimat ekotolkeike.”‡

⁹ Kən İesu tən-ipən kəm in məmə, “Filip, io emətətatig təfəməh kitat min itəmat. Məto ik nəkəruru əh io. Etəmim itəm tatəplan io, in tatəplan Tata Uhgın. § ?Təhrol ik nakatən məmə, ‘Awi, əgətun Tata Uhgın kəm itimat?’* ”

¹⁰ ?Ik nəsahtətəən məmə iakətatig e Tata Uhgın, kənu Tata Uhgın tətətatig lak?† Nəghatən mın u iakətən kəm itəmat, sənəmə rəhak əm. Tata Uhgın

‡ 14:3: 1 Tes 4:16-17; 2 Korin 5:8, Fil 1:23 § 14:3: Jon 12:26

* 14:6: Jon 6:35 † 14:6: Jon 10:9; Hip 10:20 ‡ 14:6: Jon 1:14

§ 14:6: Jon 1:4 * 14:6: Wək 4:12 † 14:7: Jon 1:18; 1 Jon 2:23

‡ 14:8: Eks 33:18 § 14:9: Aes 9:6; Jon 1:14; 12:45; 2 Korin 4:4;

Fil 2:6; Kol 1:15; Hip 1:3 * 14:9: Jon 1:18; 10:30; 12:44-45; 13:20

† 14:10: Jon 14:20; 10:38; 17:21

u, nian rafin, tətatig lak, inun in tatol rəhan mīn u wək.

¹¹ Itəmat onəkotəike motahatətə lak nian io iatən məmə iakətatig e Tata Uhgīn, kənu Tata Uhgīn tətatig lak. Məto okəmə kəpə, təwir məmə nakotahatətə lak o nəfigəmən rəha nəmtətin mīn itəm ematol.‡

¹² Nīpahrienən agīn u iatən kəm itəmat məmə, etəmim itəm tətahatətə lak, in otol nolən wək mīn un itəm io ematol.§ Əwəh, in otol nolən wək tər təhmīn mīn taprəkis-in wək mīn un itəm io emol, məto-inun io oekatuwin o Tata Uhgīn.

¹³ Io Nətīn, kən okəmə nakoteasiə-in nat kit e nərgək, nat əpnəpīn okəmə nakoteasiə-in nat naka, io epanol,* məmə wək u rəha Nətīn otīləs-ipər nərgi Tata Uhgīn.

¹⁴ Kən okəmə onəkoteasiə-in nat kit ron io, e nərgək, kən io ekol.”

Iesu təmən məmə Narmīn Rəha Uhgīn otuwa

¹⁵ Kən Iesu təməghat əh matuwīn, matən məmə, “Okəmə itəmat nakotolkeike io, kənu itəmat onəkotol nəghatən rəhak.†

¹⁶ Kən io, oekeasiə o Tata Uhgīn məmə in otahl-ipa Iasitu‡ kit mīn otəmat. Kən in otətatig līlīn itəmat mīn.

¹⁷ Suah un inun, in Narmīn rəha Nīpahrienən.§ Nətəmim rəha nətueintən u, okol kəsotosən in e nīkilat,* məto-inu ilat kəsotəplanən in, motəruru

‡ 14:11: Jon 5:36; 10:38 § 14:12: Luk 10:17 * 14:13: Mat 7:7

† 14:15: Dut 11:13; Jon 13:34, 1 Jon 2:3-5,24; 5:3; 2 Jon 6 ‡ 14:16:

Jon 14:26; 15:26; 16:7 § 14:17: Jon 15:26; 16:13; 1 Jon 4:6; 5:6

* 14:17: 1 Korin 2:14

in. Mæto itəmat, nəkotitun in, mæto-inun in tətətig itəmat min. Kən in otəpanatig e nikitəmat.

18 “Nian io ekiet etəmat, okol esapəsən itəmat nəkotatig pišin əm, təhmen e suakəlh. Io epanitəlig-pa min otəmat.

19 Otəsuwəhən, netənim rəha nətueintən u ilat okəsotəplanən io. Mæto itəmat onəpanotəplan io.† Kən mæto-inun io epanəmegəh, itəmat min onəpanotəmegəh.‡

20 O nian rəha natimnat min u, kən itəmat onəkotitun məmə iakətətig e rəhak Tata.§ Kən itəmat nəkotatig lak, kənu io ekətətig etəmat.

21 “Etənim itəm təmos wir nəghatən rəhak, kən matol, etənim u inun in tolkeike io. Kən etənim itəm tolkeike io, rəhak Tata in otolkeike min in.* Kən io min oekolkeike in. Kən io oekol əp io kəm in, məmə in otitun əsas io.”

22 Kən Jutas u, (sənəmə Jutas Iskariot, mæto iahunin kit), in təmətapəh ron məmə, “?Iərəməərə, ik onakahrol nulan kən mol əp ik kəm itimat əm, mæto onəsol əpən ik kəm netənim rəha nətueintən?”†

23 Mæto Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Etənim itəm tolkeike io, in otatol nəwiak, kənu rəhak Tata in otolkeike in. Kənu io ne rəhak Tata, itimlau ekueia mətuatig itiməhal min. Kən itimlau ekioal imatimlau əh-ikin.‡

24 Etənim itəm təsolkeikeən io, in təsolən nəwiak. Nəghatən min u itəm nəmotəto ematən,

---

† 14:19: Jon 16:16   ‡ 14:19: Jon 6:57   § 14:20: Jon 10:38; 17:21

* 14:21: Jon 16:27; 1 Jon 2:5   † 14:22: Wək 10:41   ‡ 14:23: Esik 37:27-28; Sek 2:10; Efes 3:17; 1 Jon 4:12,16; Nəl Əpən 21:3

eməsən atipən ilat. Məto emos ilat o rəhak Tata itəm in təmahl-ipa io ekuwa.Ş

25 “Io iatən-iarəp nəghatən mın u kəm itəmat nian etatig əh kitat mın itəmat.

26 Məto Narmın Rəha Uhgın u, in Iasitu, itəm Tata Uhgın otahl-ipa e nərgək, in otəgətun itəmat e natimnat mın rafın. Kən in otatol itəmat məmə nikitəmat otatəht natimnat mın u itəm iatən kəm itəmat, məsotaluinən.*

27 “Roiu əh tınuəkır məmə io oekapəs itəmat. Io iatələhəu nəməlinuən rəhak tətatig otəmat.† Kənu nəməlinuən u, itəm iakatos-ipinə, təsahmenən e nəməlinuən itəm nətueintən u tatos-ipinə. Itəmat, nikitəmat təsahməən kən məsotəginən.

28 Itəmat ninəmotətə rəkis rəhak nəghatən, emən-ipinə kəm itəmat məmə, ‘Io oepanapəs itəmat, məto uarisig, oepanıtəlig-pa mın otəmat.’ Okəmə nakotolkeike pahrien io, kən nikitəmat otagien əm məmə nəkotəplan io iakatuwin o rəhak Tata, məto-inu in ilis taprəkis-in io.

29 Io iatən-iarəp rəkis əm natimnat mın u kəm itəmat u-roiu, nian ilat kəsotolən əh, məmə nian ilat kinotuwa moatol nıpahrien lan, kən itəmat onəkotahatətə lak.

30 Roiu əh, okol esəghatən təfəməh mın kəm itəmat, məto-inun Setan u iərəməre rəha nətueintən u,‡ in tınatuwa. In təsosən nəsanənən məmə otol win lak.

31 Məto io iatol ətuatip əm nəwia Tata Uhgın məmə netəmim rəha nətueintən okotıtun məmə io

---

Ş 14:24: Jon 5:19; 7:16; 8:28; 12:49-50 * 14:26: Jon 15:26; 16:7,13; 1 Jon 2:27 † 14:27: Aes 9:6-7; Luk 2:14; 24:36; Jon 16:33; Rom 5:1; Fil 4:7 ‡ 14:30: Jon 12:31

ekolkeike in.Š

“Itəla, pəs kotətul motaġim ikin-u, moatuwin.”

15

Iesu in tahmen e nəkət nig pahrien

¹ Kən Iesu tatən məmə, “Io un,* io ekahmen e nokət nig pahrien. Kən rəhak Tata in tahmen e etənim itəm tatitasilin nig u.† ² Nelmi nig min rafin itəm kəsotoeən, in tatəte rəkis ilat, kən nelmi nig min rafin u itəm koatə, in tətəfəl wir ilat,‡ məmə ilat okotə-in noalat tətət.Š

³ Itəmat nəkotahmen e nelmi nig u. Kən io enafəl wir rəkis itəmat e nəghatən min itəm iatən-ipinə kəm itəmat.*

⁴ Otəper-ipa lak,† kən io oekəper-ipən etəmat. Nelmi nig otəsoeən okəmə in təsəper-ipənən e nəkətin. E nolən kitiah əm, itəmat okol nəmegəhən rəhatəmat təsoe-inən noan okəmə nəsoətəper-ipamən lak.‡

⁵ “Io u, io nokət nig. Kən itəmat nelmi nig min, nelmi nig min itəm koatətul-pən wir lak, moatəper-ipa. Nəmegəhən rəha etənim itəm tatəper-ipa lak kən iatəper-ipən lan, in otə-in noan tətət. Məto itəmat u, okəmə nəsoətəper-ipamən lak, okol nəsoəolən nat kit.Š

⁶ Okəmə etənim təsəper-ipamən lak, in tahmen e nelmi nig kit, itəm kinəraġin kən tinapə rəkis.

Š 14:31: Jon 10:18; 12:49 * 15:1: Jon 6:35 † 15:1: Aes 5:1-7
‡ 15:2: Hip 12:5-11 § 15:2: Mat 7:20; Kal 5:22-23; Efes 5:8-9; Fil 1:11 * 15:3: Jon 1:29; 13:10; Efes 5:26 † 15:4: Jon 6:56 ‡ 15:4: Əplan-tu futnot əpəh Jon 6:56. § 15:5: Fil 4:13

Nelmi niġ min tol nəhlan, kitun nəmikən kərakin-pən e niġəm, kuwaan ətip.*

⁷ Okəmə itəmat nakotəper-ipa lak, kən nəghatən min rəhak kotəper-ipən etəmat, nat naka itəmat nakotolkeike, nəkotitun neasiə-inən. Kən Uhg̃in otol kəm ik.†

⁸ Nian nəmegəhən rəhatəmat otoe-in noan tepət,‡ nat əh in tatiləs-ipər nərgi rəhak Tata, kən e nolən u, tatəgətun məmə itəmat rəhak min netənim.§

⁹ “Tata Uhg̃in in tolkeike pik io. E nolən kitiaħ əm, io ekolkeike mihin itəmat. Otəper-ipən e rəhak nolkeikeən.

¹⁰ Okəmə itəmat nəkoatol rəhak nəghatən,* kən onəkotəper-ipa e rəhak nolkeikeən, tahmen ətuatip əm mə inun io emol nəghatən min rəha Tata Uhg̃in, kən iatəper-ipən e rəhan nolkeikeən.

¹¹ Io ematən-iarəp nəghatən min u kəm itəmat, məmə nikitəmat otətəgien, tahmen əm məmə io nikitik tətəgien. Kənu nikitəmat otəgien otəgien mərioah.†

¹² Itəmat nəkotəkəike moatol nəghatən u rəhak. Tatən məmə itəmat onəkotolkeike itəmat min, tahmen əm məmə io ekolkeike mihin itəmat.‡

¹³ Suah kit tikə itəm tolkeike pik in kit taprəkis-in etənim un itəm tategəhan-in rəhan nəmegəhən məmə otosmegəh in min neen.§

¹⁴ Kən okəmə itəmat nəkotol natimnat min u iatən kəm itəmat, tatəgətun məmə itəmat un, io min neen.

---

* 15:6: Mat 3:10 † 15:7: Mat 7:7 ‡ 15:8: Kal 5:22-23 § 15:8: Jon 8:31 * 15:10: Jon 14:15 † 15:11: 1 Jon 1:4 ‡ 15:12: Jon 13:34 § 15:13: Jon 10:11; Rom 5:7,8; 1 Jon 3:16

15 Io oesaun-in minən itəmat məmə iolwək min rəhak, məto-inun etəm tatol wək, in təruru natimnat min itəm rəhan etəm-iasol tatol. Məto roiu əh, io ekaun-in itəmat, məmə io min neen, məto-inun natimnat min rafin u itəm eməto o rəhak Tata, enən-iarəp rəkis kəm itəmat.*

16 Itəmat nəməsotitəpunən io, məto io emitəpun itəmat.† Kən io emələhəu-pən itəmat məmə itəmat onəkotuwın motol wək, kən wək rəhatəmat otoe-in noan.‡ Kən noan un, in otətətig. Tol nəhlan, kən okəmə nakoteasiə-in natimnat min kəm Tata Uhgın e nərgək, kən in otos-ipinə kəm itəmat.

17 Iatos-ipinə nəghatən kit kəm itəmat in tol nulan. Itəmat onəkotəike motolkeike itəmat min.”§

Netənim rəha nətueintən, ilat koatətəhau netənim rəha Iesu

18 Kən Iesu tən-ipən məmə, “Okəmə netənim rəha nətueintən u koatətəhau itəmat, nikitəmat otəkəike muwəh məmə aupən, ilat kəmotətəhau mihin io.*

19 Okəmə itəmat netənim rəha nətueintən u, kən netənim rəha nətueintən okotolkeike itəmat, məto-inu rəhalat u itəmat. Məto sənəmə itəmat netənim rəha nətueintən u. Io enimitəpun rəkis itəmat, kən mos-irəkis itəmat o nətueintən. Kən o nat u inu, netənim rəha nətueintən, kotətəhau itəmat.†

20 Nikitəmat otəkəike matəht nəghatən u emən-ipinə rəkis kəm itəmat məmə, ‘Iolwək əm kit, təsaprəkis-inən rəhan etəm-iasol.’‡ Kən məto-inu netəm rəha nətueintən u, ilat koatol tərət agın

* 15:15: Jon 8:26 † 15:16: Jon 13:18 ‡ 15:16: Jon 15:5

§ 15:17: Jon 15:12 * 15:18: Aes 66:5; 1 Jon 3:13 † 15:19: Jon 13:16; 17:14 ‡ 15:20: Jon 13:16

ron io, kən tol nəhlan, ilat okotol nolən kitiah əm etəmat. § Okəmə ilat kəmotol rəhak nəghatən, kən ilat okotol rəhatəmat nəghatən. Məto ilat kəməsotol aɡin-əhən rəhak nəghatən mın.

²¹ Ilat okotol natimnat mın nulan etəmat, məto-inun itəmat rəhak mın netəmim.* Ilat okotol nəhlan, məto-inu ilat kotəruru Uhgın itəm təməhl-ipa io. †

²² “Emuwa kən məghat kəm ilat. Tol nəhlan e noa nəghatən u, ilat kəmotəplan əsas rəhalat nolən rat mın. Məto kəmoatəuhlin məntalat ron io moatapəs rəhak nəghatən. Kən roiu, kol kəsotənən məmə rəhalat nolən rat tikə. ‡ §

²³ Etəmim itəm tetəhau io, in tetəhau mın rəhak Tata.

²⁴ Emuwa mol wək mın u e niganəmtilat itəm kol etəm pişin kit təməsolən. Tol nəhlan, ilat kəmotitun məmə pah u io. Kən nat əpnəpın kəmotitun io, məto koatətəhau io, kən tol nəhlan məmə koatətəhau mın rəhak Tata. Kən roiu, kol kəsotənən məmə rəhalat nolən rat tikə.*

²⁵ Məto natimnat mın əh otəkəike mol nəhlan, kən mol məmə nəghatən u otuwa pahrien itəm netəm əupən kəmotətə rəkis e naoa rəha Lou. Rəhalat u Lou tatən məmə, ‘Io esolən nat kit elat, məto ilat kotətəhau aɡin-əh io, moatol timəht kəm

---

§ 15:20: 2 Tim 3:12 * 15:21: Aes 66:5; Mat 5:10-12; 10:22; Luk 6:22-23; Wək 5:41; 1 Pita 4:14; Nəl Əpən 2:3 † 15:21: Jon 16:1-3

‡ 15:22: Jon 9:41; Rom 1:20; 2:1; Luk 11:31-32 § 15:22: Iesu tinuwa kən mol əp rəhalat nolən rat, kən mol suatip o nikisən ilat e tafagə rat. Məto netəmim rəha nətueintən kotətəhau məmə Iesu tatol əp nolən rat rəhalat. Tol nəhlan, ilat kotapəs in kən moatitəpun nəpinəpən maprəkis-in nəhag-əhəgən (3:19-21; 9:39-41). * 15:24: Jon 5:36; Mat 11:20-24

io.’†

²⁶ “Məto nian Iasitu otuwa, in otatən-iarəp io. Narmın rəha Nıpahrienən u, tətisi-pən o Tata Uhgın.‡ Io ekahl-ıpa in tuwa otəmat.

²⁷ Kənu itəmat mın, onəkotəkəike motən-iarəp io,§ məto-inu itəmat noatatıg kitat mın io e nətuounən e wək rəhak muwa mətoarus-pa u-roiu.

16

¹ “Io enatən-iarəp natımnat mın u kəm itəmat məmə rəhatəmat nahatətəən otəseiuaiuən.

² İlat okəpanotəhg-iarəp itəmat e nimə mın rəha nuəfiminən rəhalat,* kən nıpahrienən agın, nian əh-ikın tatuwa itəm netəm okotohamnu itəmat, kən nıkilat təht məmə ilat koatol wək wır kit rəha Uhgın.†

³ İlat okotol natımnat mın u, məto-inun ilat kotəruru Tata Uhgın, kən motəruru mın io.‡

⁴ Məto io ekaupən matən-iarəp natımnat mın u kəm itəmat. Kən nian ilat kınotətuoun mınatol etəmat, kən nıkitəmat otuəh məmə io enəmən rəkis natımnat mın u kəm itəmat.”

Wək mın itəm Narmın Rəha Uhgın otəpanol

Kən İesu təghat əh matuwın, matən məmə, “Io eməsən-iarəpən natımnat mın u kəm itəmat aupən, məto-inu emətətıg kitat mın itəmat.

⁵ Məto roiu ekitəlig-pən mın o rəhak Tata itəm təmahl-ıpa io, məto itəmat kit təsətapəhən ron io məmə, ‘?İk onəkuwın hiə?’

---

† **15:25:** Sam 35:19; 69:4 ‡ **15:26:** Jon 14:26 § **15:27:** Luk 24:48; Jon 21:24; 1 Jon 1:2; 4:14 * **16:2:** Jon 9:22; 12:42 † **16:2:** Wək 26:9-10 ‡ **16:3:** Jon 15:21; 1 Jon 3:1

⁶ Məto roiu, tol nulan məmə emən natimnat min u kəm itəmat, kən nikitəmat təmahmə.

⁷ Məto io iatən pahrien kəm itəmat məmə, otəwir pik otəmat məmə io ekagim tənin itəmat. Məto-inu okəmə esagim təninən itəmat, kən IasituŞ okol təsuwamən matig itəmat min. Məto okəmə io ekagim, muwin, kən io ekahl-ipa in tuwa mətatig otəmat.*

⁸ Kən nian in otuwa, kən otəgətun netənim rəha nətueintən məmə ilat iol təfagə rat, kən nətəligən rəhalat təsahmenən o nolən itəm tətuatip e niganəmti Uhgın, kən nətəligən rəhalat təsahmenən o nakilən nolən rəha netənim.

⁹ Narmın u otəgətun ilat məmə ilat iol təfagə rat, † məto-inu kəsotahətətəən lak.

¹⁰ Narmın u otəgətun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsahmenən o rəhalat nətuatipən e niganəmti Uhgın, ‡ məto-inu io ekitəlig-pən min o rəhak Tata, kən itəmat onəsotehmən io.

¹¹ Narmın u otəgətun kəm ilat məmə nətəligən rəhalat in təsahmenən o nakilən nolən rəha netənim, məto-inu Uhgın in tinakil rəkis iərəməərə rəha nətueintən u, Setan.Ş

¹² “Io iatos natimnat tepət min əh-ikin məmə epanən kəm itəmat. Məto roiu əh, okol nəsotos rafinən ilat. Ilat kotiəkis pik əh otəmat.*

¹³ Məto nian Narmın rəha Nipahrienən otuwa, † in otit itəmat, tol mə itəmat nəkotitun nipahrienən rafin. In okol təsən atipən rəhan əm nəghatən. In

---

Ş 16:7: Jon 14:16 * 16:7: Jon 7:39 † 16:9: Jon 15:22 ‡ 16:10: Aes 64:5; Mat 5:20; Rom 1:17; 3:21,22; 10:3; Fil 3:6-9; Taet 3:5; 1 Pita 3:18 Ş 16:11: Jon 12:31 * 16:12: Mak 4:33 † 16:13: Jon 14:17

otən-iarəpən əm natımnat mın u itəm in tatəto e Tata Uhgın. Kən in otən-iarəpınə mın kəm itəmat natımnat mın u itəm nian kit okəpanotuwa.

¹⁴ In otəto nəghatən pahrien ron io kən matən-iarəp kəm itəmat. E nolən u, in otıləs-ipər io.

¹⁵ Natımnat mın rafın rəha Tata Uhgın, in rəhak.‡ Tol nəhlan, kən io ekatən məmə, Narmın u, in otəto nəghatən pahrien ron io kən matol əp nıpətın kəm itəmat.”

Otəsuwəhən okotəplan mın İesu

¹⁶ Kən İesu tən-ipən məmə, “Otəsuwəhən onəsotəplanən io, məto uarisig un, təsuwəhən, kən onəpanotəplan mın io.”§

¹⁷ Kən netəmim mın neen rəhan, ilat koatətapəh-ətəpəh kəm ilat mın məmə, “?Nəghatən u, nıpətın naka? In tatən kəm itat məmə, ‘Otəsuwəhən onəsotəplanən io, məto uarisig, otəsuwəhən, nəpanotəplan mın io.’ Kən in tən məmə, ‘Məto-inu io iakatuwin o Tata Uhgın.’

¹⁸ ?Nəghatən u, ‘otəsuwəhən’ nıpətın naka? Kitat kotəruru nəghatən mın əh in tatən.”

¹⁹ Kən İesu tınıtun rəkis məmə ilat kotolkeike məmə okotətapəh-in nat kit ron, kən in tən-ipən kəm ilat məmə, “?Təhro? Io emən məmə, ‘Otəsuwəhən itəmat nəsotəplanən io. Məto uarisig, təsuwəhən onəpanotəplan mın io.’ ?Kən roiu nakotətapəh otəmat mın o nıpəti nəghatən u?

²⁰ Nıpahrienən ağın u iatən kəm itəmat məmə, itəmat nıkıtəmat otəhmə, itəmat onəkotasək pık,* məto nətueintən, nıkin otagien. Itəmat onəkotəto

---

‡ 16:15: Jon 17:10 § 16:16: Jon 14:18 * 16:20: Mak 16:10

tərat pik aɡin, məto nahməən rəhatəmat otəuhlin-
pa e naɡienən.†

21 Nian okəmə tinuəhkir məmə pətan kit otemək,
kən in tatəto tərat, məto-inun tinol nian rəhan
məmə otəto nahməən e niṗətin. Məto uarisig,
okəmə nətin tinaiir rəkis, kən in nikin təsəht minən
nahməən əh. In nikin tətagien pik məto-inu nətin
tinaiir-pa e nətueintən.

22 E nolən kitih əm, roiu əh itəmat nakotəto
tərat. Məto uarisig, kənu io ekəplan min itəmat.
Kənu nikitəmat otagien otagien, okol etənim kit
təsəl minən itəmat nikitəmat tahmə min.

23 O nian əh, itəmat onəsotətapəh-in minən nat
kit ron io. Niṗahrienən aɡin u iatən kəm itəmat
məmə, okəmə itəmat nakotətapəh-in nat kit o Tata
Uhgın e nərgək, kən in otos-ipinə kəm itəmat.‡

24 Mətoarus-pa u-roiu, itəmat nəsotətapəh-inən
əh nat kit ron e nərgək. Otətapəh-in e nərgək,
kən onəkotos, məmə nikitəmat otagien otagien
mərioah.”§

*Iesu tinol win rəkis e natimnat min rəha
nətueintən*

25 Kən Iesu tatəghat əh matuwın matən məmə,
“Io ematuəh nimaa nəghatən e natimnat min u,
matən kəm itəmat.* Məto nian əh-ikin tatuwa,
itəm io ekəsuaḥ minən nimaa nəghatən lan, məto
oekəghat-in rəhak Tata kəm itəmat e nolən kit itəm
itəmat onəkotitun wir in.

† 16:20: Jon 20:20   ‡ 16:23: Mat 7:7   § 16:24: Jon 15:7-8

* 16:25: Mat 13:34; Mak 4:33,34; Jon 10:6

26 E nian əh, itəmat onəkoteasiə-in natimnat kəm rəhak Tata e nərgək, məto io esənən məmə io ekuwin e nərgitəmat measiə-in natimnat ron†

27 məto-inu Tata Uhgın, in əmun tolkeike pik itəmat. In tolkeike itəmat məto-inu itəmat nako-tolkeike io, kən itəmat nəmotahatətə məmə io emisi-pən lan.

28 Io emisi-pən o Tata Uhgın, muwa e nətueintən u. Kənu roiu otəsuwəhən kən ekiet min e nətueintən u, mitəlig-pən min o Tata Uhgın.”

29 Kən netənim rəhan min koatən məmə, “!In un! !Roiu əh ik nəsuəh minən nimaa nəghatən! Ik nakatən ətuatip əm kəm itimat.

30 Roiu əh enotitun məmə okəmə suah kit təsətapəh-inən əh nat kit ron ik, məto ik nəkitun nuhalpınən nəghatən min rafin itəm kəsətapəhinən əh. O nat u, tol kən itimat ekotitun məmə ik nəmisi-pən o Uhgın.”

31 Kən Iesu tən-ipən kəm ilat məmə, “? Nipahrienən, itəmat nakotahatətə lak u-roiu?‡

32 Itəmat otətəlig-in-tu, nian əh-ikin tatuwa, nipahrienən məmə nian əh tınıet-arəpa rəkis, itəm netənim okotitəp itəmat rafin, nakotaiu atit, motuwın imatəmat min ikin, motapəs io, io pisin əm. § Məto okol io esan pisin əmən, məto-inu nian rafin rəhak Tata tətətig itimlau min.*

† **16:26:** Kitat kotitun nuwinən o Uhgın e nəfakən, tahmen əm e nisualkələh koatuwin o rəhalat tata min itəm kotalkeike ilat. Iesu in tatəfak o nat kitəh əm, inun, məmə Uhgın otəplan kitat məmə kotətuatip e niganəmtin (Rom 8:34, Hip 7:24-25; 1 Jon 2:1-2). Kən tol nəhlan, kitat kotitun nuwinən measiə-in natimnat o Uhgın.

‡ **16:31:** Jon 4:23   § **16:32:** Sek 13:7; Mat 26:56; Mak 14:27

* **16:32:** Jon 8:29

33 Io enəmən-iarəp rəkis natimnat min u kəm itəmat, məmə rəhatəmat nətəligən oteiuaiu məto-inu nəkotatig lak.† E nətueintən u, nahməən otepət otəmat,‡ məto sotəginən, motətul məhəməhə,§ məto-inu io enol win rəkis e nəsanənən rəhə nətueintən.”*

17

Iesu təməfak atip ron

1 Nian Iesu təməghat rəkis, kən mətag-pər ilis e neai, kən mətəfak matən məmə,

“Tata, rəhak nian tinuwa rəkis. Io iakolkeike məmə ik onakiləs-ipər nərgi Nətim, məmə in min otəpaniləs-ipər nərgəm,*

2 məto-inu ik nəmos-ipən nəsanənən ne nepətən kəm in, məmə in otərəməərə e netəmim rafin,† kən mitun min nos-ipənən nəmegəhən lilin kəm ilat min u, itəm ik nəmos-ipən ilat min kəm in.‡

3 Kən nəmegəhən lilin u, nipətın u məmə netəmim okotitun ik, itəm ik əm un ik Uhgın pahrien,§ kən motitun min Iesu Kristo u, ik nəməhl-ipa.*

4 Io ematiləs-ipər nərgəm e nətueintən u,† kən enol rafin rəkis wək itəm ik nəmos-ipa kəm io məmə iakol.‡

---

† 16:33: Jon 14:27 ‡ 16:33: Jon 15:18-21 § 16:33: Mak 13:9

* 16:33: Rom 8:37; 1 Jon 4:4; 5:4; Nol Əpən 2:7,11,17,26; 3:5,12,21;

21:7 * 17:1: Jon 12:23; 13:31,32 † 17:2: Dan 7:14; Mat 28:18; 1

Korin 15:27-28 ‡ 17:2: 17:24; Jon 6:37,39 § 17:3: Jon 17:25,26

* 17:3: Fil 3:8 † 17:4: Jon 13:31 ‡ 17:4: Jon 19:30

⁵ Tata, roiu əh, tɪnol nian rəham məmə onakos io ekimnə mətatig kilau min ik. Ləs-ipər io mos-ipa nepətən əhag-əhag kəm io, tahmen əm mə inun, emos aupən kilau min ik e nian nətueintən u təmatikə əh. §

Iesu təməfak o rəhan mɪn

⁶ “Netəm mɪn u itəm ik nəmos-irəkis ilat o nətueintən mos-ipa ilat kəm io, io ematol əp nərgəm kəm ilat, məmə ilat okotitun ik.* Aupən, ilat rəham mɪn netəmim, məto roiu ik nəmələhəupən ilat e nelmək, məmə ilat rəhak mɪn netəmim. İlat kəmoatətəu-pən rəham nəghatən,

⁷ kən roiu əh, ilat kotitun məmə, natimnat mɪn u itəm ik nəmos-ipa kəm io, ilat koatisi-pən əm ron ik.

⁸ İlat kotitun natimnat mɪn u, məto-inu ik nɪnəmən-ipa rəkis nəghatən kəm io, kən io emən-ipən kəm ilat, kən ilat koatos e nɪkilat. Kən ilat motitun məmə nɪpahrienən aɟɪn məmə io emisi-pɪnə ron ik, kən moatahatətə lak məmə ik nəməhl-ipa io.

⁹ “Io iatəfak olat mɪn u. Io esəfakən o netəmim rəha nətueintən, iatəfak əm o netəm mɪn u itəm ik nəmos-ipa ilat kəm io, məto-inun ilat u rəham mɪn.

¹⁰ Netəm mɪn u iatos, ilat rafin rəham, kənu ilat rafin u itəm ik natos, ilat rəhak.† Kən netəm mɪn u, ik nəmol ilat məmə nəmegəhən rəhalat tatiləs-ipər nərgək.

¹¹ Roiu əh iakatuwa ron ik, kən otəsuwəhən io esatigən u e nətueintən u. Məto netəm mɪn u, ilat okotatig əh e nətueintən u. Tata, ik nakətuatip

§ 17:5: Jon 1:1-2; 8:58; 16:28; Fil 2:6-11 * 17:6: Jon 1:18

† 17:10: Jon 16:15

agin. Awi, nakaskəlim netəm min u kotatig wir e nəsanənən rəha nərgəm u itəm ik nəmos-ipa kəm io, məmə ilat okotatig kitiəh əm, tahmen məmə inu, kilau min ik kitiəh.‡

12 Nian io emətatig itimat min ilat, kən ematipal wir§ olat, e nəsanənən rəha nərgəm əm itəm ik nəmos-ipa kəm io. Io ematehm wir ilat, esai-iroauinən kit. * Kitiəh əm u itəm təməluə, inun itəm Uhgın otəkəike mərəkin,† kənu nat əh otol nəhlan, məmə otol nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın otuwa mol nıpahrienən.

13 “Roiu əh, iatuwa ron ik, məto iatən nəghatən min u nian etatig əh e nətueintən, məmə ilat min, nıkilat otagian otagian, tahmen əm məmə io nıkk tətagien.

14 Io emən-iarəp rəham nəghatən min kəm ilat. Kən tol nəhlan, netəmim rəha nətueintən u, kəsotolkeikeən ilat, koatətəhau ilat,‡ məto-inun ilat sənəmə netəmim rəha nətueintən,§ tahmen əm məmə io sənəmə etəmim rəha nətueintən.

15 Io esətapəhən ron ik məmə onakos-irəkis ilat e nətueintən u. Məto ekolkeike məmə ik onakah-tosig-in etəm rat u, Setan, məmə in otəsuwamən mərəkin ilat. Ik onakıpal wir* olat.†

16 Io, sənəmə etəmim rəha nətueintən u. Kən tol nəhlan, ilat min sənəmə netəmim rəha nətueintən.

17 Rəham nəghatən in nıpahrienən rafin. Onəkol

---

‡ 17:11: Jon 17:21-23; Sam 133:1; Jon 10:30 § 17:12: “Ematipal wir,” nıpətin u, ematehm wir məmə nat kit təsərəkinən, mol protektem elat. * 17:12: Jon 6:39 † 17:12: Inu Jutas. Jon 6:70,71

‡ 17:14: Jon 8:23; 15:19 § 17:14: 1 Pita 2:11 * 17:15: “Onakıpal wir,” nıpətin u, otehm wir məmə nat kit təsərəkinən, mol protektem elat. † 17:15: Mat 24:24; Jon 8:44; 1 Pita 5:8

rəham nəghatən məmə in otol wək e nəmegəhən rəhalat məmə ilat netəmim pahrien rəham motətuatip.‡

18 Ik nəmahl-ipa io, ekuwa e nətueintən u, § kən e nolən kitiəh əm, io enatahl-iarəp mīn ilat, kotuwīn e nətueintən.*

19 Kən io iatos-ipinə atip io məmə iakatasim o nolən nalpəkauən rəham, † məmə ekasitu e netəm mīn u, məmə ilat mīn okotasim motətuatip, kən ilat netəmim pahrien rəham.‡

Iesu təməfak o netəm okəpanotahatətə lan

20 “Io esəfakən əm o netəm mīn u, məto iatəfak mīn o netəm mīn u itəm okəpanotahatətə lak e nəghatən rəha netəm mīn u.

21 Tata, io iatəfak olat, məmə ilat rafin okotuwa kitiəh əm, tahmen-pən əm məmə inun kilau kitiəh əm, kən iakətətig-pinə lam, kən ik nəkətətig lak. Iatəfak məmə ilat okotuwa kitiəh əm kitat mīn ik, məmə netəmim rəha nətueintən okotahatətə məmə ik nəmahl-ipa io. §

22 Ik nīnəmos-ipa rəkis nepətən* kəm io, kən io iatawte-in kələh nepətən rəhak kəm ilat, məmə ilat okotuwa kitiəh əm tahmen əm məmə kilau kətioal kitiəh. †

23 Iakətətig e nīkilat, kən ik nəkətətig lak. Tol nəhlan, iatəfak məmə, ilat okotuwa kitiəh əm e natimnat mīn rafin məmə netəm mīn u rəha nətueintən, ilat okotəplan motitun məmə ik

‡ 17:17: Lev 11:44-45; Jon 15:3; 1 Pita 1:16 § 17:18: Jon 3:17

* 17:18: Jon 20:21; Mat 28:18-20 † 17:19: Mak 14:24; Luk 22:19; Jon 6:51; 1 Kor 11:24; Dut 15:19,21; Taetas 2:14; Hip 9:14 ‡ 17:19: Hip 10:10 § 17:21: Jon 3:17 * 17:22: Jon 1:14 † 17:22: Jon 14:20

nəməhl-ipa io, kən məmə ik nəmolkeike rəham netənim‡ tahmen əm məmə inu, ik nəmolkeike mihin io.

²⁴ “Tata, ik nəmos-ipa ilat u e nelmək məmə ilat rəhak mın, kən io ekolkeike məmə ilat okotitun nuwamən ikin-u itəm io mın ekuwin ikin, § məmə ilat okotəplan nepətən əhag-əhag rəhak* itəm io ekatos. Nepətən əhag-əhag u, ik nəmos-ipa kəm io, məto-inu ik nəmolkeike io aupən agin nian nətueintən u təmatikə əh.†

²⁵ “Tata, ik nakətuatip agin.‡ Netənim rəha nətueintən u, ilat kotəruru ik, § məto io ekitun ik. Kən netəm mın u rəhak mın, ilat kotitun məmə ik nəməhl-ipa io.

²⁶ Io emol əp ik kəm ilat, məmə ilat okotitun wir ik,* kənu io, oiakatəkəike matol əp ik nəhlan, məmə nolkeikeən rəham otinip wir nikilat,† kən məmə io atip oiakətətig e nikilat. Nolkeikeən u iakatəghat-in, in nolkeikeən rəham, tahmen mə inu ik nakolkeike mihin io.”‡

‡ **17:23:** Jon 16:27   § **17:24:** Jon 12:26   * **17:24:** Netəm koatəfak koatehm nepətən rəha Iesu məsin əm roiu, (Jon 1:14, 2 Kor 3:18). Məto kitat kotitun məmə okəmə otitəlig-pa, kitat okotahmen lan, məto-inu e nian əh, okotəplan əsas rəhan nepətən əhag-əhag e niganəmtitə (1 Jon 3:2). Nepətən əhag-əhag rəha Iesu itəm rəhan netənim mın ilat okotəplan; inu, rəhan nepətən məmə in Uhgın, nepətən əhag-əhag əh itəm in təmos aupən nətueintən təpanatig. † **17:24:** Jon 1:1-3; 1:14; 1 Pita 1:20   ‡ **17:25:** Sam 119:137; Rom 3:26   § **17:25:** Jon 15:21; 16:3   * **17:26:** Jon 17:6   † **17:26:** E ves u, nipətin kəiu. Kitiəh, Iesu tatəfak məmə Tata Uhgın otolkeike rəhan mın netənim, tahmen əm məmə in tatolkeike Iesu. Məto in tatəfak mın məmə rəhan netənim mın okotolkeike ilat mın tahmen əm məmə Tata Uhgın in tatolkeike Iesu.   ‡ **17:26:** Jon 15:9; Rom 5:5

18

*Tikimír mìn rəha Iesu kəmotuwa motaskəlím in
(Mat 26:7-56; Mak 14:43-50;*

Luk 21:47-53)

¹ Nian Iesu təmaupən məfak, kəmotiet e taon u, kən moteguəfimin-pən entənipən-pən e noanapinat kit, nərgin un, Ketron. Kən ikin əh, kəmahwínu kit ikin. Kən Iesu ne rəhan netəmim mìn kəmotuwín e niki nig mìn əh.

² Kən Jutas u, etəm u uarisig in otəpanegəhan-in Iesu kəm rəhan tikimír mìn, in tinitun rəkis ikin əh, məto-inu nian neen, Iesu ne rəhan mìn netəmim ilat koatuəfimin ilat mìn ikin.*

³ Kən pris asol mìn ne Farisi mìn kəmotahl-ipən mopael mìn itəm koatətul o Nimə Rəha Uhgín kotuwa motehm Jutas. Kən Jutas təmit netəm mìn əh ilat mopael mìn neen rəha netəm Rom, mit ilat motuwín e niki nig olif əh. Ilat koatəmik noanisə, ne lait mìn, ne natimnat rəha nəluaginən.†

⁴ Iesu tinəmitun rəkis məməə natimnat mìn u, in otuwa tol nulan, məto in təmaliwək muwín olat, kən mətapəh olat məməə, “?Itəmat noategəs-in pah un?”

⁵ Ilat kəmotən-ipən kəm in məməə, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.” Kən in tən-ipən kəm ilat məməə, “Io u inu.”‡ § (Kən Jutas, suah u itəm təmegəhan-in-pən Iesu e nelmilat, in tatətul ilat mìn.)

⁶ Kən nian Iesu təməən məməə, “Io u inu,” ilat kəmotani məntaalat motitəlig, moteiuaiu motorin ilat e nisip.*

* **18:2:** Luk 21:37; 22:39 † **18:3:** Wək 1:16 ‡ **18:5:** “Io u inu”

- Əplan-tu futnot e Jon 4:26. § **18:5:** Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19;

8:6,8 * **18:6:** Nol Əpən 1:17

7 Kən Iesu tatig mətapəh mīn olat məmə, “?Itəmat nakotegəs-in pah un?” Kən ilat kotəmə, “Etəm Nasaret kit, nərgin u Iesu.”

8 Kən Iesu tən-ipən məmə, “Enən-ipinə rəkis kəm itəmat məmə, ‘Io u inu.’† ‡ Okəmə itəmat nakoategəs-in io, kən təwīr məmə nakotapəs netəmim mīn u, koatuwīn latuənu.”

9 In təmən nəhlan məmə nəghatən u itəm in tinəmən rəkis in otol nīpahrienən. Nəghatən u təmən məmə, “Tata, netəm mīn u itəm nəmələhəu-pən ilat e nelmək, okol esaiiroauinən kit.”§

10 Saimon Pita təmatiləs rəhan kit nisa rəha nəluaginən. Kən əmun, in təmiuw-iarəp rəhan nisa, məte rəkis matelgi slef kit rəha pris asol agin, matelgin matip. Nərgi suah un, Malkas.

11 Məto Iesu tən-ipən kəm Pita məmə, “Aii-pən rəham nisa u e rəhan sipa. Ik onəkəike mītun məmə nahməən u rəhak,* itəm Tata Uhgīn in təmos-ipa kəm io, kən io ekəike mətəlig-in əm, mol.”†

Ilət kəmotiləs Iesu motuwīn tətul auppən e niganəmti Anas

(Mat 26:57-58; Mak 14:53-54; Luk 22:54)

---

† **18:8:** “Io u inu” - Əplan-tu futnot e Jon 4:26. ‡ **18:8:** Jon 6:20; 8:24,28,58; 13:19; 8:6,8 § **18:9:** Jon 6:39; 10:28; 17:12 * **18:11:** Nian Iesu təmə, “Ik onəkəike mītun məmə nahməən u rəhak,” nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, “?Oesənim-pənən e panikin u itəm rəhak Tata otos-ipa kəm io?” E nəghatən Kris, “oekənim e panikin” in nimaa nəghatən, nīpətin u, məmə Iesu tategəhan-in məmə in otos nahməən u itəm otuwa ron nian Uhgīn otol nalpīnən kəm in o nolən rat mīn rəha netəmim rafin. † **18:11:** Mat 20:22

¹² Kən mopael mīn rəha netəm Rom ne etəm-iasol rəhalat, ne mopael mīn rəha netəm Isrel, kəmotaskəlīm Iesu, kən motəlis ətain nelmīn.

¹³ Kən kəmotaupən motiləs in motuwīn tətul e niġanəmti Anas. Anas un, in etəmaa Kaeafas. Kaeafas un, in pris asol aġin e nup əh.‡

¹⁴ Kən Kaeafas u inu, in aupən təmən kəm netəm-iasol rəha netəm Isrel məmə təwīr pīk məmə etəmim kitiaħ əm otimis o netəmim, taprəkis-in məmə netəmim rafin okotimis. §

Pita təmən məmə in təruru Iesu

(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Kən Saimon Pita ne etəmim kit mīn rəha Iesu, ilau kəmiauarisig-in Iesu. Etəmim u kit mīn rəha Iesu, pris asol aġin in titun wīr. Tol nəhlan, in təmətəu-pən Iesu, mian əpəh imə e iat rəha nimə rəha pris asol aġin un.

¹⁶ Məto Pita in təmətətul əm e ket. Kən etəmim kit mīn u rəha Iesu, itəm pris asol aġin titun wīr, in təmīet muwa ihluə, kən mən-ipən kəm pətan u itəm tatətul o ket. Kən in təmīet Pita mian imə.

---

‡ **18:13:** E nian rəha Oltesteman, katos-ipər pris asol aġin mīn kotətul mətoarus nian ilat okoatimis. Məto e nian Jon təməte naoa u lan, netəm Rom kəmotəuhlin nətəliġən əh, motol məmə etəm tatol pris asol aġin, okəike katiləs-ipər nītain, məmə suah kit in otəsərəmərən nian təfəməh. E nup 6 AD, netəm Rom kəmos-ipər Anas məmə in otuwa pris asol aġin, kənu e nup 15 AD, kəmotiləs-iəhau in e rəhan wək, kən motiləs-ipər Kaiəfəs məmə tatos nəmeen. Məto Anas in tatos əh nərəmərən e nətəliġən rəha netəm Isrel, kən netəm Isrel koatən əh məmə in pris asol aġin. § **18:14:** Jon 11:49-51

17 Kən əmun, pətan un itəm tatətul o ket, təməplan Pita kən tətəpəh ron məmə, “?Ei, ik mīn un etəmim rəha suah əh?”

Məto Pita təmə, “Kəpə, sənəmə io rəhan etəmim.”

18 Kən e nian əh, in nian rəha nətəpən, kən iolwək mīn rəha pris asol agin, ne mopael mīn, ilat kəmotasiepən e noanəmkilip e nigəm, kən moatətul titəlau in, moatəto. Kən Pita mīn, in təmuwīn motətul, moatəto nigəm.

Pris asol agin təməghat

kəm Iesu

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64;

Luk 22:66-71)

19 Kən pris asol agin tatətəpəh-in natimnat mīn o Iesu. Tatətəpəh o netəmim mīn rəhan ne nəghatən mīn rəhan itəm təmatən matəgətun ilat lan.*

20 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Io ematən rəhak nəghatən mīn e niganəmti netəmim. Nian rafin, iatəgətun netəmim lan, əpəh e nimə mīn rəha nuəfiminən, kən əpəh e Nimə Rəha Uhgīn, itəm netəm Isrel koatəpələh ikin nian rafin. Io esəhluaig-inən rəhak nəghatən mīn.

21 ?Təhrol nakətəpəh-in nulan kəm io? Təwir mə nakuwīn mətəpəh o netəm kəmoatəto rəhak nəghatən mīn. Təwir nakuwīn mətəpəh o nəghatən mīn un emən-ipən kəm ilat. Ilat kotitun wir natimnat mīn u itəm ematən.”

22 Nian Iesu təmatən nəghatən əh, kən mopael kit itəm in tatətul e Nimə Rəha Uhgīn, in tatətul əh-ikin,

* **18:19:** Nat əpnəpin məmə Kaiəfəs in pris asol agin e nup əh (ves 13), məto Anas in tatos əh nepətən rəha pris asol agin kit, məto-inu in pris asol agin aupən ikin. Kən ves u tatəghat-in Anas. (Jon 18:24; Luk 3:2; Wək 4:5-6).

tämem nikapin, kæn mämä, “?Nakatæn nulan e pris asol agin o naka?”

²³ Kæn Iesu tæn-ipæn käm in mämä, “Okämä emән nęghatæn neen itäm täsätuatipæn, tawir mämä onakæn-iaröp. ?Mäto okämä rähak nęghatæn min kotätuatip әm, tәhrol nakatem io?”

²⁴ Kæn әmun Anas tahl-ipән Iesu tuwin o pris asol agin u Kaeafas. Kæn tatәmik мәtmәtig әm nol itäm kәmәlis lan.

*Pita tinән min mämä
tәruru Iesu*

*(Mat 26:71-75; Mak 14:69-72;
Luk 22:58-62)*

²⁵ Kæn Saimon Pita tәtul әh matәto nigәм. Kæn koatәtapәh ron mämä, “?Ei, ik min un, ik etәmim rәha suah әh?” Mәto Pita tәmä, “Kәpә, sәнәmä io rәhan etәmim.”

²⁶ Kæn әmun, iolwәk kit rәha pris asol agin, in noanol kit rәha suah u Pita tәmәtatip matәlgin aupән, in tәmән mämä, “?Nikik tәht mämә emәplan ik itәmat min әpәh e niki nahwinuән, o kәpә?”

²⁷ Mәto Pita tәmä, “Kәpә. Sәнәmä io.”

Kæn roiu agin-әh min, mәнig kit timnән.†

*Iesu in tәmәtul aupән e niganәmti Pailat
(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5;
Luk 23:1-5)*

²⁸ Kæn laulaugin agin-әh, kәmotilәs Iesu motiet e nimә rәha Kaeafas, motuwin e nimә rәha Pailat. Pailat in etәм Rom, mäto in tatos nәрәmәрәән asol Isrel. Netәм Isrel koatos nәtuakәmән kit rәhalat, ilat kәsotuwinән e nimә rәha etәм ik pisin kit. Okämә okotuwin imә, kæn ilat koatән mämә

† 18:27: Jon 13:38

ilat kotamkimik e niganəmti Uhgın, kən ilat okol kəsotunən nagwənən rəha lafet rəha Nuhagego-inən.‡

29 O nətuakəmən u rəhalat, tol kən Pailat in təmiet e rəhan nimə, muwa ihluə mə otəplan ilat. Kən in təmətapəh məmə, “?Nipəgnəmti naka un itəmat noatehm-pən e suah u?”

30 Kən ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “Okəmə suah u in təsətəhlən lou, okol esotiləsən in motuwa kəm ik.”

31 Kən Pailat tən-ipən kəm ilat məmə, “Təwir məmə itəmat onəkotiləs in motuwın, kən itəmat motakil, tətəu-pən lou min rəhatəmat.”

Məto ilat kotən-ipən kəm in məmə, “Məto netəm Rom əm ilat kotegəhan-in məmə kitun nohamnuən etənim.”

32 Iesu təmatən aupən məmə in otimis nəhlan, § kən natimnat min u kəmol məmə nəghatən min u rəhan okotuwa motol nipahrienən.

33 Kən əmun Pailat tuwın min imə, kən maun-in Iesu tuwa mətul aupən-in niganəmtin, kən tətəpəh ron məmə, “?Təhrol? ?Ik kig rəha netəm Isrel?”*

34 Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “?Ik atip əm nakatətəpəh nulan, o ik nakatətəpəh məto-inu netənim koatən-ipinə io kəm ik?”

35 Kən Pailat tən-ipən məmə, “?Təhrol? ?Ik nıkim təht mə io etəm Isrel kit? Netənim imam ikın əm

---

‡ 18:28: Jon 11:55   § 18:32: Iesu təmən məmə in otimis e nig kəməluau (Mat 20:19; 26:2; Jon 3:14; 8:28; 12:32-33). Kən netəm Rom, ilat koatohamnu netəm koatol nəratən, moatətu-pər ilat e nig kəluau. Məto netəm Rom kəsotegəhan-inən məmə netəm Isrel, ilat kotol mihin.   * 18:33: Mat 2:2; Luk 23:2-3

ne pris asol mīn rəham, ilat kəmotegəhan-in-pa ik e nelmək. ?Ik nəmol nat naka?”

³⁶ Kən Iesu təmə, “Io, esolən kig rəha nətueintən u. Okəmə io kig kit tahmen e kig mīn rəha nətueintən u, kən rəhak netəmim mīn okotəmou, motoh netəm mīn un itəm kotalkeike məmə okotos-ipən io e nelmi netəm-iasol rəha netəm Isrel. Məto io sənəmə kig kit rəha nətueintən u.”†

³⁷ Kən Pailat tətəpəh ron məmə, “? Məto nīpahrienən məmə ik kig kit?”

Kən Iesu təmə, “Ik nəmən məmə io kig kit. Io emaiir-pa e nətueintən u o nat kitiah əm, məmə ekatətul-arəp matən-iarəp nīpahrienən.‡ Kən etəmim itəm nīkin tagien məmə otətəu-pən nīpahrienən, kən in tatətəlig-in rəhak nəghatən.”§

³⁸ Məto Pailat tən-ipən kəm in məmə, “?Naka un, nīpahrienən?”

Pailat təmakil məmə Iesu in təike mīmīs

(Mat 27:15-31; Mak 15:6-20;

Luk 23:13-25)

Kən Pailat təmiet mīn muwīn mehm netəm-iasol mīn rəha netəm Isrel, mən-ipən kəm ilat məmə, “Io esəplanən nolən rat kit ne e suah u, itəm tatən məmə suah u təmərəkīn lou.*

³⁹ Məto e nolən rəhatəmat, e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən, nian rafin iatikīs suah kit mahl-iarəpən e kalapus. ?Kən təhrol? ?Itəmat nakotalkeike məmə io ekegəhan-in kən mīkīs kig rəha netəm Isrel?”

⁴⁰ Kən ilat kotagət əfəməh motən məmə, “!Kəpə! ! Itimat ekotapəs suah un, ekototalkeike Parapas!”

---

† **18:36:** Luk 17:21; Jon 6:51   ‡ **18:37:** Jon 3:32   § **18:37:** Jon 8:47   * **18:38:** Luk 23:4

Parapas un, in iakläh kit, kæn in tæmatæluagin matohamnu itəm mæmæ otəhg-iarəp kapman rəha Rom.†

19

¹ Kæn Pailat tæmos-ipən Iesu e nelmi rəhan mopael min, kæn ilat kəmotalis-alis.*

² Kæn kəmotəmik nol itəm tol nihlən-nihlən, motol hat lan, tahmen e hat rəha kig, kæn motəfauin-pən e rəhn-kapə. Kæn motuwın-in-pən kot əfəmäh kit kəm in, tol nəguı-naris lan, tahmen e kot rəha kig.

³ Kæn ilat motuwa ron, moatol mıləh lan, kæn moatən mæmæ, “Ik u inu, kig rəha netəm Isrel. Itimat ekotos-ipən nisaiiən kəm ik.” Kæn ilat moatem-pən əm nikapın.

⁴ Kæn Pailat tiet min muwın ihluə, kæn matən-ipən kəm netənim mæmæ, “Ei, netənim. Io ekahl-iarəp min suah u tuwa ihluə, mæmæ itəmat onəkotəplan-tu mæmæ io esehmən nolən rat lan ne.”

⁵ Kæn Iesu tæmiet min muwa ihluə. In tatəfauin hat u itəm kəmol e nol itəm tol nihlən-nihlən, tahmen e hat rəha kig, kæn matuwın e kot əfəmäh tol nəguı-naris, tahmen e kot rəha kig, kæn Pailat tən-ipən kəm ilat mæmæ, “!Netənim! !Otəplan-tu! !Suah u inu!”

⁶ Məto nian pris asol min ne mopael min itəm koatehm Nimə Rəha Uhgın kəmotəplan, ilat kəmotagət əfəmäh moatən mæmæ, “!Okəht-ipən e nig kəməluau! !Okəht-ipən e nig kəməluau!”†

Kæn Pailat təmən-ipən kəm ilat mæmæ, “Itəla, itəmat pisın əm, otıləs motuwın, motəht-ipən in e

---

† 18:40: Wək 3:14 * 19:1: Aes 50:6; 53:5 † 19:6: Wək 3:13

nig kəməluau. Məto io esəplanən nolən rat kit ne lan.”

⁷ Məto ilat kotəmə, “Rəhatimat kit əh-ikin lou tatən məmə in otəkəike mimis, məto-inu in tatən məmə in Nəti Uhgın.”‡

⁸ Kən nian Pailat təməto nəghatən u, in təməgin pik təhmın mın.

⁹ Kən in təmatig muwın mın imə, mətapəh o Iesu məmə, “?Ik etəm hiə?”§

Məto Iesu təsuhalpınən rəhan nəghatən.

¹⁰ Kən Pailat tən-ipən kəm in məmə, “?Təhrol nəsan-ipamən kəm io? ?Ik nəsitunən məmə io iatos nəsanənən məmə ekahl-iarəp ik, kən matos mın nəsanənən məmə okəht-ipən ik e nig kəməluau?”

¹¹ Kən Iesu tən-ipən kəm in məmə, “Okəmə Uhgın təməsölən nat u, okol ik onəsos agın-əhən nəsanənən məmə onakakil io.* Tol nəhlan, nolən rat rəha suah un itəm təmos-ipinə io e nelməm, in tərət maprəkis-in rəham.”†

¹² Kən tətoun e nian əh, Pailat təmolkeike məmə otikis Iesu. Məto netəm-iasol mın rəha netəm Isrel koatagət əfəməh moatən məmə, “Okəmə nakikis suah u mahl-iarəp, kən ik sənəmə etəmim rəha Sisa. Etəmim u itəm tatən məmə in kig, in tikimır rəha Sisa.”

¹³ Kən nian Pailat təməto nəghatən u, kən təmit Iesu muwa mın ihluə. Kən in təmuwın e ikin kit,

---

‡ **19:7:** Lev 24:16; Mat 26:63-66; Jon 5:18; 10:33   § **19:9:** Pailat təmətapəh nəhlan o nitunən məmə okəmə naka Iesu in uhgın əkəku kit, o okəm-naka nikin tataht məmə Iesu in etəm e nəptən pisin kit kən etəm pisin kit in otakil nolən rəhan (Luk 23:6-7). Iesu tinuhalpın rəkis rəhan nəghatən, məto Pailat təməsənən nıpahrienən lan (Jon 18:36-38a; Aes 53:7).   * **19:11:** Rom 13:1   † **19:11:** Jon 18:30; Wək 3:13

nərgin un, Lou Kəpiel Epin-Epin, e nəghatən Isrel, in Kapata,‡ kən matəpələh-pər jea rəha nakilən.

¹⁴ Tīnuəkīr mitgar tətul e tina, e nian ətuatip rəha nol əpen-əpenəən o nolən lafet rəha Nuhagego-inən.

Kən Pailat tən-ipən kəm netəm Isrel məmə, “! Ei netəm mīn əpə! !Otəplan-tu! !Suah u in kig rəhatəmat!”§

¹⁵ Məto ilat kəmotagət əfəməh, motən məmə, “! Ohamnu! !Ohamnu! !Əht-ipən e nig kəməluau!”

Kən Pailat təmən-ipən kəm ilat məmə, “?Itəmat nakotolkeike mə io ekəht-ipən kig rəhatəmat e nig kəməluau?” Məto pris asol mīn kotəmə, “!Sisa əm un, in rəhatimat kig!”

¹⁶ Kən Pailat təmegəhan-in-pən Iesu tuwīn e nelmilat, məmə mopael mīn rəha Rom okotuwīn motəht-ipən e nig kəməluau.

*Mopael mīn kəmotətu-pər Iesu e nig kəməluau
(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32;
Luk 23:26-43)*

Kən ilat kəmotiləs Iesu motuwīn.

¹⁷ In tatiləs nig kəməluau rəhan,* matiet matuwīn ikin kit mīn, nərgin un, Kolkota e nəghatən rəha netəm Isrel. Nipətīn u, “Louipil-uipil.” ¹⁸ Kən ikin əh, kəmotəht-ipən Iesu e nig kəməluau. Kən kəmotatig motəht-ipən mīn etəmim kəiu, kit e nīkalīn matip, kit e nīkalīn mol, kən Iesu in tatəkul ilugin elau.

¹⁹ Kən Pailat təmən kəte rəkis nəghatən kit, kiləs kan kəht-ipən e rəhn-kapə nig kəməluau. Nəghatən

‡ **19:13:** Kapata in ikin kit kəməlīn kəpiel itəm tepin-epin mīn ikin, kol tahmen əm e simen itəm kəməhləkīn. § **19:14:** Jon 19:19,21-22

* **19:17:** Luk 14:27

u tatən məmə, IESU, ETƏM NASARET, KIG RƏHA NETƏM ISREL.†

20 Kən netəm Isrel tepət, ilat kotafin nəghatən u, mətə-inu ikən əh kəmotəht-ipən Iesu ikən, in iuəhkir əm o taon.‡ Kən nəghatən u, kəmətə rəkis e nəghatən rəha netəm Isrel, ne nəghatən rəha netəm Rom, ne nəghatən rəha netəm Kris.

21 Kən pris asol mən rəha netəm Isrel, kəmotuwın motən-ipən kəm Pailat məmə, “Onəkəsətəən məmə, ‘Kig rəha netəm Isrel.’ Təwır mə onakəte ilə məmə, ‘Suah u in tatən məmə in kig rəha netəm Isrel.’ ”§

22 Mətə Pailat təmə, “Nat itəm emətə, emətə.”

Mopael mən kəmotoor natimnat rəha Iesu

23 Kən nian mopael mən kəmotəht-ipən rəkis Iesu e nig kəməluau, kən motəmik rəhan natimnat, kən kəmotoor ilat nəmtin kuwit, mətə-inun mopael mən ilat kuwit. Mətə kot əfəməh rəhan, etəmim itəm in təmöl nıməhan, in təmisilpın-ilpınən nıməhan lan, in təmöl apıəpiə əm nıməhan əh.

24 Kən mopael mən u kınətən-ən kəm ilat mən məmə, “Ei, təsəwırən məmə okotearəsin nat u. Təwır məmə okotatipin əm tais ron. Kən etəm tatol win lan, in titol rəhan u kot.” Nat u təmiet məmə otol nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın tuwa mol nıpahrienən, u təmən məmə, “İlat kəmotəmki-rəkis rəhak natimnat. İlat kəmotoor elat mən.

Kən ilat kəmotatipin tais məmə otəgətun məmə pah otos natimnat mən əh.”*

Kən tol nəhlan, mopael mən kəmotol mihin pahrien.†

† 19:19: Jon 19:14,21 ‡ 19:20: Hip 13:12 § 19:21: Jon 19:14

* 19:24: Sam 22:18 † 19:24: Jon 19:28,36,37

Iesu ne rəhan Mama

²⁵ Kən iuəhkīr əm o nig kəməluau rəha Iesu, nīpitan kuwīt kəmoatətul əh-ikīn. Mama rəha Iesu, ne pia rəhan mama, ne Meri kit mīn, pətan rəha Klopas, kən iahunin kit mīn Meri pətan Maktala.‡

²⁶ Kən nian Iesu təməplan rəhan mama ne suah un itəm in tolkeike pik§ katuətul e nīkalīn, kən tən-īpən kəm rəhan mama məmə, “!Pətan, nətīm un!”

²⁷ Kən mən-īpən kəm suah u məmə, “Ik rəham u mama.” Kən tətoun e nian əh, suah u təmit pətan un mian iman ikīn, kən in təmātehm wīr in, tahmen e rəhan mama ətuatīp.

Iesu tīnimis

(*Mat 27:45-56; Mak 14:33-41; Luk 23:44-49*)

²⁸ Kən uarisīg lan, Iesu təmītun məmə wək mīn itəm in təmuwa məmə otol, tīnol namnun rəkis.* Kən o nolən nəghatən mīn e Naoa Rəha Uhgīn tuwa mol nīpahrienən lan, in təmən məmə, “Enoaoa.”†

²⁹ Kən pesīn əkəku kit əh-ikīn tatəpələh, kəmiuw-pən wain lan u tagīn. Kən ilat kəmotīləs nat kit tame-ame tahmen e katən, kən moteer-pən e wain un, kən motatu-pən e nelmi nig katən mə hisop, kən motīləs-īpər tuwīn iuəhkīr o nohli Iesu, məmə otīrīm.

³⁰ Kən nian in təmənīm wain u məsīn, kən məmə, “!Natīmnat rafīn tīnol namnun!”‡

Kən təmətag-īəhau, megəhan-in-pən rəhan namegən tiet, kən mīmīs.

---

‡ **19:25:** Luk 8:2; Jon 20:1,18 § **19:26:** Jon tatən atīp əm in məmə, “suah un itəm in tolkeike pik” (Jon 13:23). * **19:28:** Jon 17:4
 † **19:28:** Sam 69:21; Jon 19:29 ‡ **19:30:** Luk 12:50; Jon 4:34; 17:4

Suah kit tamaru nikali Iesu

³¹ Nian əh rəha nol əpen-əpenəən, məto-inu okən lawigin un, nian rəha Sapat. (Kən Sapat u, in Sapat keike kit.)§ Kən netəm-iasol rəha netəm Isrel kəsotolkeikeən məmə nıpəti suah miləhal əh okətəhaləkul e nig kəməluau mətoarus-pən nian əh. Kən o nat əh, ilat kəmotuwın motətapəh o Pailat məmə otahl-ipa rəhan min netəmin, kotuwın, motətgəhl nelkiləhal, pəs iləhal kəhalimis uəhai əm. Kənu ilat kotiləs-irəkis nıpətiləhal.

³² Kən mopael min kəmotaupən motətgəhl nelki suah mil un kəiu itəm kəmotəht-ipən ilau e nig kəməluau iləhal Iesu.

³³ Məto nian kəmotuwa o Iesu, motəplan məmə in tinimis rəkis. Kən əmun, ilat kəsotətgəhlən nelkin.

³⁴ Kən mopael kit tamaru əm nikalin e rəhan niro,* kən roiu agin-əh, nita ne nəhau kəmuaiəh ahmen-ahmen əm, mətuatite e nıpətin.†

³⁵ (Kən suah kit əh-ikin tatətul,‡ in təmehm natimnat min u e niganəmtin. Kən nəghatən min rəha suah u, in tətuatip, kən in titun məmə in tatən pahrien. Kən in tatən-iarəp məmə itəmat min onəkotitun motahatətə lan.)

³⁶ Natimnat min u kəmotuwa məmə okotol nəghatən e Naoa Rəha Uhgın tuwa mol nıpahrienən lan,§ u tatən məmə, “Okol nikilikilin

---

§ 19:31: Sapat u, in Sapat keike kit, məto-inu təmuwa ətuatip e nian rəha lafet rəha Nuhagego-inən. * 19:34: Sek 12:10; Nol Əpən 1:7 † 19:34: 1 Jon 5:6-8 ‡ 19:35: Aposol Jon itəm təməte naoa u, in tatəghat-in atip əm in e ves 35 (Jon 19:26; 21:24). § 19:36: Jon 19: 24,28,37

kit tāsītəgītən.”*

³⁷ Kən nəghatən kit mīn e Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə, “Ilat okotəplan suah u itəm kəmotaru.”†

Josep ne Nikotimas, ilau kəmiatənīm Iesu

³⁸ Kən uarisig e natimnat mīn u, etəm Aramatia kit, nərgīn u, Josep. Josep u, in etəmim kit rəha Iesu, mətə tatəhluaig-in nat u, mətə-inun tatəgin netəm-iasol rəha netəm Isrel.‡ In təmuwīn məplan Pailat, kən tətəpəh ron məmə otegəhan-in pəs tiləs-irəkis nīpətī Iesu. Kən əmun, Pailat təmegəhan-in, kən in təmuwīn mīləs-irəkis.

³⁹ Kən Nikotimas, u aupən in təmuwīn məplan Iesu lapīn,§ in təmuwīn ilau Josep. In tatitol kətīm kit, təmərīoah e nat pien-pien mīn u mīr ne alos. Kətīm u təfigəm tahmen e tate kilo.

⁴⁰ Kən ilau kəmiələs-irəkis nīpətī Iesu, mualpin e nīməhan wīr kit, nərgīn u linēn. Kən ilau kəmioal-pən mīr ne alos e nīməhan u, tahmen ətuatīp əm mə inun netəm Isrel kotalpin mihīn nīpətī etəmim, moatītənīm.

⁴¹ Kən ikīn əh kəməht-ipən Iesu ikīn e nīg kəməluau, kəmahwīnu ikīn, kən e ikīn əh, nīpəg kəpiel kit əh-ikīn, itəm katītənīm itəm ikīn. Kən ikīn əh, kəsītənīm-pənən əh suah kit ikīn.

⁴² Kən ilau kəmuələhəu-pən nīpətī Iesu e nīpəg kəpiel u, mətə-inu nian əh in nian rəha netəm Isrel

* **19:36:** Iesu in tahmen e Nəti Sipsip rəha lafet rəha Nuhagego-inən kən nitan otosmegəh netəmim rəha Uhgīn. (Jon 1:29; 1 Kor 5:7; 1 Pita 1:19). Tahmen məmə kəməsətəgəhlən nīkīlkīli nenətī sipsip mīn itəm katoh e lafet rəha Nuhagego-inən (Eks 12:46; Nam 9:12), e nolən kitīah əm, nīkīlkīli Iesu kit, təməsītəgītən. Sam 34:20.

† **19:37:** Sek 12:10; Nol Əpən 1:7 ‡ **19:38:** Jon 7:13 § **19:39:** Jon 3:1-2; 7:50

koatol əpen-əpenə lan o Sapat,* kən nīpəg kəpiel itəm katitənīm itəm ikin, in iuəhkīr əm.

20

Iesu tinəmegəh mīn

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-8;

Luk 24:1-12)

¹ E Sante, laulaugin aḡin, titapinəp-əpinəp əh, Meri u pətan Maktala,* təmuwīn e nīpəg kəpiel, kən məplan məmə kəpiel asol itəm kəmahtosig-in nīpəg kəpiel lan, in kəmahwin rəkis.

² Tol nəhlan, kən in təmaiu mītəlig muwīn o Saimon Pita ne etəmim u kit mīn rəha Iesu, u Iesu tolkeike pīk, kən mən-ipən kəm ilau məmə, “Ilat kəmotiləs-irəkis nīpəti ləramərə əpəh e nīpəg kəpiel. Kən ekotəruru məmə kəmotələhəu hiə nīpətin.”

³ Kən Pita ne etəmim kit mīn u rəha Iesu, kəmiaiet mətian məmə okuəplan nīpəg əh.

⁴ Kəmuaiu əsanən mian, məto suah u kit in təmaiu maupən maprəkis-in Pita, maupən muwīn əpəh nīpəg u ikin.

⁵ Kən in təməməhl-əməhl mətag-pən əpəh imə, kən məplan nīməhan wīr u linen tatəməhl, məto in təməsuwīnən imə. ⁶ Kən Saimon Pita in təmiet-arəpa mīn, kən megupən uəhai əm imə e nīpəg kəpiel u, kən təməplan nīməhan u koatəməhl,

⁷ kən məplan mīn nīməhan u kəmotəlpin rəhn-kapə Iesu lan aupən. Nīməhan u, in təsəməhl-pənən ilat nīməhan mīn un neen, məto in kəmaiu-aiu wīr kələhəu pīsīn.

---

* **19:42:** Əplan-tu futnot e 19:31. * **20:1:** Luk 8:2; Jon 19:25

⁸ Etəmim u rəha Iesu itəm təmaupən, in mīn təmuwīn imə e nīpəg kəpiel, kən in təməplan natimnat mīn u, kən in təmatahatətə məmə Iesu tinəmegəh mīn.

⁹ (Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə Iesu otəkəike məmegəh mīn e nīmīsən, mətō ilat kəsotitun wīrən əh nəghatən əh.)†

*Meri u pətan Maktala in təməplan Iesu
(Mak 16:9-11)*

¹⁰ Kən etəmim mil un rəha Iesu kəmiatəlig mətian iməlau ikīn,

¹¹ mətō Meri in tatətul iuəhkīr e nīpəg kəpiel u mətəsək. Kən nian in təmətəsək əh, kən məməhl-əməhl mətūag-pən əpəh e nīpəg.

¹² Kən əmun təməplan nagelo kəiu əpəh imə. Natimnat rəhalau in tərūən tərūən. İlau katuəpələh u ikīn-u kəmələhəu-pən Iesu ikīn. Kitiah tatəpələh e nəme rəhn-kapə, kən kitiah e nəme nelkīn.

¹³ Kən ilau kəmuətapəh ron məmə, “Pətan. ? Ik natasək o naka?” Kən in təmən-ipən kəm ilau məmə, “İlat kəmotiləs-irəkis nīpəti İərəmərə rəhak, kən ekəruru məmə kəmotələhəu-pən hiə.”

¹⁴ Nian in tinən rəkis nəghatən u, kən meirair, kən təməplan Iesu tatətul əm u ikīn-un, mətō in təruru məmə Iesu.

¹⁵ Kən Iesu təmətapəh ron məmə, “Pətan. ? Nakətəsək o naka? ?Ik nategəs-in pah?” Mətō pətan u, nīkīn təht məmə okəmə naka suah u itəm tatitasilin nahwīnuən, kən in təmən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol, okəmə ik nəmīləs-irəkis nīpətin,

† 20:9: Sam 16:10; Aes 53:11; Luk 24:25-27,46; Jon 2:22; Wək 2:24-28

kən mələhəu-pən əh kit, awi, ən-ipa-tu kəm io, pəs io ekuwɪn mɪləs.”

¹⁶ Kən Iesu tən-ipən məmə, “Meri.” Kən Meri təmeirair, mətag-pən məplan, kən məmə, “! Raponi!” (Inu nəghatən rəha netəm Isrel u, nɪpətɪn təmə, “Rəhak İəgətun.”)

¹⁷ Kən Iesu təmən-ipən kəm in məmə, “Saskəlɪmən io, məto-inu io esuwɪnən əh əpəh ilis o rəhak Tata. Məto ik, uwɪn, mehm piak mɪn kən mən-ipən kəm ilat məmə io enatitəlig-pən ilis o rəhak Tata, kən in mɪn rəhatəmat Tata. In Uhgɪn rəhak, kən in Uhgɪn mɪn rəhatəmat.”

¹⁸ Kən Meri Maktala təmuwɪn məplan netəmim mɪn rəha Iesu, kən tən-ipən kəm ilat məmə, “!Suah mɪn əpə! !Io eməplan İərəməərə!” Kən in təmən-iarəp nəghatən mɪn itəm Iesu in təmən-ipən kəm in.

Netəmim mɪn rəha Iesu kəmotəplan Iesu

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18;

Luk 24:36-49)

¹⁹ E Santei ehnaipən, netəmim mɪn rəha Iesu kəmotargəfɪmɪn ilat mɪn əpəh e nɪmə kit, kən mo-tahtosig e toa motol lok lan, məto-inu ilat koatəgin netəm-iasol rəha netəm Isrel. Kən əmun, Iesu təmuwa mətul ilugɪn elat, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Pəs nəməlinuən tətətig otəmat.”‡

²⁰ Kən in təmurapɪk nelmɪn kən mol-pən nɪkalɪn kəm ilat, kən nɪkilat təmagien pɪk məto-inu kɪnotəplan İərəməərə.Ş

²¹ Kən Iesu tən-ipən mɪn kəm ilat məmə, “Pəs nəməlinuən tətətig otəmat.* Tol mə rəhak Tata

‡ **20:19:** Jon 20:21,26; Jon 14:27; 16:33   § **20:20:** Jon 16:19-22

* **20:21:** Jon 20:19,26

təmahl-ipa io,[†] e nolən kitiaħ əm io etahl-ipən itəmat nakoatuwin e nətueintən.”‡

²² Kən nian in tinən rəkis nəghatən u, kən in təmehag-pən elat, kən məmə, “Itəmat, otos Narmin Rəha Uhgın. §

²³ Okəmə nəkotaluin nolən rat rəha etənim, kən Uhgın min in otafəl rəkis nolən rat rəhan. Məto okəmə itəmat nəsotaluinən nolən rat rəha etənim, kən Uhgın otəsaluinən kən məsafəl rəkisən.”*

Iesu ne Tomas

²⁴ Kən etəm tuelef u kit rəha Iesu, nərgın u Tomas, u kətaun-in məmə, Mil Mil, in təmikə e nian Iesu təmiet-arəpa olat.

²⁵ Kən in min neen, ilat kəmotən-ipən kəm in məmə, “!Ei, emotəplan rəhatat İərəməyə!”

Məto Tomas təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə ekəplan nəme nil e nelmin mil, kənu ekek e noanelmik, kənu meə-pən e nəme niro e nikalın, kənu panahatətə lan. Məto okəmə esəplanən, okol esahatətən lan.”[†]

²⁶ Kən tinos wik kitiaħ rəkis, netənim min rəha Iesu koatəpələh min əpəh imə, e nimə kitiaħ əm, kən motahtosig e toa, motol lok. Kən Tomas əh-ikin ilat min. Nat əpnarın kəmol lok e toa, məto Iesu tatig muwa min mətul ilugın elat mən-ipən məmə, “Pəs nəməlinuən tətətig otəmat.”‡

²⁷ Kən mən-ipən kəm Tomas məmə, “Əplan-tu nelmək. Wa mek e noanelməm. Kən məg-ətuatıp-in nelməm kən meə-pən e nəme niro u e nikalik.

[†] 20:21: Jon 3:17   ‡ 20:21: Mat 28:19; Jon 17:18   § 20:22: Esik 37:9; Jon 7:39; Wək 2:38; 8:15-17; 19:2; Kal 3:2   * 20:23: Mat 16:19; 18:18   † 20:25: Mak 16:11   ‡ 20:26: Jon 14:27; 20:19,21

Səmik mətmətiğən rəham nahatətəən rəun, məto ik onəkəike mətahatətə lak.”§

²⁸ Kən Tomas tən-ipən kəm in məmə, “Ik rəhak İərəmərə, kən ik rəhak Uhgın.”*

²⁹ Kən İesu tən-ipən kəm in məmə, “Ik nəmahatətə lak, məto-inu nəməplan io.† Məto netəm mın un kəsotəplanən io, kən ilat kotahatətə lak, ilat okotos nəwırən pahrien, nıkilat tagien pahrien.”‡

Naoa u, kəməte məmə netəmim okotahatətə e İesu

³⁰ İesu təmol nəmtətin mın tepət e nıganəmti rəhan netəmim, itəm kəsəte rəkisən e naoa u.§

³¹ Məto kəməte nəghatən mın u məmə itəmat onəkotahatətə* məmə İesu in Kristo itəm Uhgın təməən məmə otahl-ıpa, inu Nəti Uhgın. Kəməte nəhlan, məmə itəmat onəkotos nəmegəhən e nərgın, məto-inu itəmat noatahatətə lan.†

21

İesu təmol əp in kəm rəhan netəmim ilat sepın

¹ Uarisig e natımnat mın u, İesu təmol əp mın in o rəhan mın netəmim,* əpəh e nıməkləkıl e nıkalı lek asol, katən mə Lek Kalılı.† Kən təmol əp in nulan.

² E nian əh, netəmim mın u rəha İesu kəmotaliwək kitıəh: Saimon Pita, ne Tomas u kətaun-in məmə Mil Mil, ne Nataniel u, etəm Kalılı iman latuənu

§ 20:27: Luk 24:40 * 20:28: Nol Əpən 4:11 † 20:29: Jon 3:15

‡ 20:29: 1 Pita 1:8-9 § 20:30: Jon 21:25 * 20:31: Jon 3:15

† 20:31: Jon 19:35 * 21:1: Jon 21:14; Jon 20:19,26 † 21:1: Nəghatən Kris ətuatıp tatən məmə Lek Taepirias, in nərgi Lek Kalılı kit mın.

Kena, ne nət̄i Sepeti mil,‡ ne etəmim mil kəiu m̄in rəha Iesu.

³ Saimon Pita tən-ipən olat məmə, “Io enatuwin ekatipin net.”

Kən ilat kotəmə, “Itəla, pəs kitat rafin kotuw̄in.” Kən ilat rafin kəmotatite, motuw̄in e pot kit. Kən Pita təmapeg rəhan natimnat o wək. Kən ilat kəmotuw̄in, motatipin net, motətoarus tian. Məto kəsotosən nəm kit ne. §

⁴ Kən tinatian, kən Iesu tuwa matətul ipar, məto rəhan m̄in netəmim, ilat kotəruru məmə Iesu.*

⁵ In tətəpəh olat məmə, “!Nəman! ?Nəsotosən nəm kit, o?”

Kən ilat kotəmə, “Kəpə, nəm tikə.”

⁶ Kən in tən-ipən kəm ilat məmə, “Itəla, otatipin-pən-tu net e matip ikin e nikal̄i pot u, kən onəkotiuw nəm neen.” Kən əmun, kotatipin-iarəp net, əmun, m̄inotəruru niuw-pərən, məto-inu net tinər m̄inər m̄inər̄ioah e nəm. †

⁷ Kən suah u itəm Iesu tolkeike pik, in tən-ipən kəm Pita məmə, “!Ei! !Iərəmərə ətuatip əh!” Kən nian Pita təməto nəghatən u, təmətəut uəhai əm, kən mətipən itəhəi, meai muw̄in ipar.

⁸ Kən netəmim m̄in u neen rəha Iesu, ilat kəmotuwar e pot, moatiuw net apon təmər̄ioah e nəm, məto-inu bot in iuəhk̄ir əm məs̄in o n̄iməklək̄il, tahmen əm hanrit mita.

⁹ Kən nian ilat kəmotuw̄in ipar, motəplan nigəm əkəku kit əh-ikin, nəmtahl̄in tatuəp əh, kən nəm neen əh-ikin, katuwan e nigəm, ne p̄iret əh-ikin.

‡ 21:2: Nət̄i Sepeti mil kəiu, ilau u Jemes ne Jon. Jon u inu in təməte naoa u. § 21:3: Luk 5:5 * 21:4: Luk 24:16; Jon 20:14 † 21:6: Luk 5:4-7

10 Kæn Iesu tən-ipən kəm ilat mēmā, “Otəmik nēm mīn un neen itām nēmotos motuwa.”

11 Kæn Saimon Pita tēmuwīn mīn e pot, kæn mewkəkan net muwīn əpəh ipar. Net u tərīoah e nēm asol mīn, ilat rafin wan-hanrit-fifti-tri. Kæn nat əpnapīn mēmā net u tēmərīoah pəp e nēm, mətō in tēməsəhapən.

12 Kæn Iesu tāmən-ipən kəm ilat mēmā, “Otuwa motagwən.” Kæn ilat kit nīkin tēsəhtən mēmā otətapəh ron mēmā, “?Ik pāh un?” mətō-inu ilat kīnotītun əsas mēmā in Iərəmərə.

13 Kæn Iesu təmos pīret muwa mos-ipən kəm ilat, kæn mos-ipən mīn nēm.

14 Kæn inu, nian tatol kīsīl lan, itām Iesu təmol əp in o rəhan mīn netəmim uarisig e nian in təmīmīs, kæn mēmegəh mīn.‡

Iesu ne Pita

15 Nian ilat kīnotagwən rəkīs, Iesu təmətapəh o Saimon Pita, mēmā, “Saimon, nətī Jon. ?Ik nakolkeike io taprəkīs-in netəm mīn un?” Pita tən-ipən kəm in mēmā, “Əwəh, Iərəmərə, ik nəkītun mēmā io ekolkeike pīk ik.”§

Kæn Iesu tən-ipən kəm in mēmā, “Itəla, ik on-akatagwən rəhak nenətī sipsip mīn.”

16 Kæn Iesu tatīg mətapəh mīn ron mēmā, “Saimon, nətī Jon. ?Ik nakolkeike io?”

In tən-ipən kəm Iesu mēmā, “Əwəh Iərəmərə, ik nəkītun mēmā iakolkeike ik.”

Kæn Iesu tən-ipən kəm in mēmā, “Itəla, ik on-akatehm wīr rəhak sipsip mīn.”*

‡ 21:14: Jon 20:1,19,26 § 21:15: Mat 26:33-35; Jon 13:37-38

* 21:16: Esik 34:2; Mat 2:6; Jon 10:11; Wək 20:28; 1 Pita 5:2-3

17 Kæn mætau kisil lan, Iesu tatig mætapæh min ron mæmæ, “Saimon, næti Jon. ?Ik nakolkeike io?”†

Kæn Pita, nikin tæmahmæ, mæto-inu Iesu tæmætapæh ron mau kisil, mæmæ, “?Ik nakolkeike io?” Kæn in tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Iæræmæ, ik nækitun natimnat rafin.‡ Ik nækitun mæmæ io ekolkeike ik.”

Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Itæla, ik atagwæn ræhak sipsip min.

18 “Nipahrienæn agin u iatæn kæm ik mæmæ, aupæn, e ræham netæm-aluææn, næmatiargin atip ræham kætæt, kæn mætaliwæk matuwîn ikin min rafin itæm nakolkeike mæmæ nakuwîn ikin. Mæto nian ik onakaguihl, onakæg-ætutitip-in nelmæm, kæn etæm pisin kit otælis ætain ræham kætæt, kæn mit ik nakian ikin ik næsolkeikeæn mæmæ nakuwîn ikin.”

19 E næghatæn u, Iesu tæmaupæn matæn-iaræp rækis æm, nolæn itæm Pita otimis, kæn ræhan nimisæn, § in otilæs-ipær nærgi Uhgîn.*

Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “Itæla, uarisig-in io.”†

Iesu ne suah un itæm Iesu tæmolkeike pik

20 Kæn Pita teirair mæplan etæmim kit ræha Iesu u, Iesu tolkeike pik, tatuarisig-in ilau. Suah æh inæh, itæm tæmiæu-iæu muwa iuæhkir o Iesu e nian kæmotagwæn e lafet ræha Nuhagego-inæn, kæn matætapæh ron mæmæ, “?Iæræmæ, pah un otegæhan-in-pæn ik e nelmi ræham tikimîr min?”‡

† 21:17: Jon 13:38 ‡ 21:17: Jon 16:30 § 21:19: Katæn mæmæ e nup tate min tatuwa, kæn kæpanætu-pær Pita e nig kæmæluau.

* 21:19: Jon 13:36; 2 Pita 1:14 † 21:19: Mat 4:19; 16:24 ‡ 21:20: Jon 13:23,25

21 Nian Pita tæmæplan in, kæn tætapæh o Iesu mæmæ, “?Iæramæra, mæto tahro e suah æh?”

22 Kæn Iesu tæn-ipæn kæm in mæmæ, “?Okæmæ io ekolkeike mæmæ in otatægæh muwin mætoarus nian iakitæg-pa min, ik onækætun o naka? Ik un, ik onækæike muarisig-in io.”§

23 Kæn tol næhlan o nat u Iesu tæmæn, næghatæn kit æh-ikin katæn titælau-itælau e piatat min mæmæ, “Etæmim u ræha Iesu otæsimisæn,” mæto Iesu tæmæsænæn kæm Pita mæmæ suah u otæsimisæn. In tæmæn æm mæmæ, “?Okæmæ, io ekolkeike mæmæ in otatægæh, mætoarus-pæn iakitæg-pa min, ik onækætun o naka?”

24 Etæmim u ræha Iesu in etæmim kitæh æm itæm tatæn-iaræp natimnat min u,* kæn in mæte rækis næghatæn min u. Kæn itimat ekotætun mæmæ næghatæn min u tatæn, in nîpahrienæn æm.†

Namnun næghatæn

25 Kæn natimnat tepæt min æpæh ikin itæm Iesu tæmol‡ kæn okæmæ netæmim kæpoatæte rækis natimnat min u ilat rafin e naoa min, io, nîkik tæht mæmæ rum otikæ e nætueintæn rafin o nælinæn naoa min u.

---

§ 21:22: Jon 21:19; Mat 4:19; 16:24 * 21:24: Jon 15:27 † 21:24: Nian neen, Jon tatægæt næhlan, matæn mæmæ, “itimat,” mæto in tatæn æm in pisin æm (19:35; æplan-tu 1 Jon 1:1-4). ‡ 21:25: Jon 20:30

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of
Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna
de Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b